

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
 ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χημεία

Λύσεις Ασκήσεων

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ομάδας Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών & Σπουδών Υγείας

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Χημεία

Λύσεις ασκήσεων γ' λυκείου

**Ομάδας Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών
& Σπουδών Υγείας**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Επιστημονικός υπεύθυνος
ΣΤΕΛΙΟΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ

Ομάδα συγγραφής

ΣΤΕΛΙΟΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ, Δρ. Χημικός, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΑΚΗΣ, Δρ. Χημικός Μηχανικός, Λέκτορας ΕΜΠ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, Χημ. Μηχ. Δ/θμιας Εκπαίδευσης
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, Χημικός Δ/θμιας Εκπαίδευσης
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΑΛΛΗΣ, Χημικός Δ/θμιας Εκπαίδευσης

Ομάδα Τεχνικής Υποστήριξης:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΕΡΚΟΣ, Δρ. Χημικός Μηχανικός ΕΜΠ
ΑΝΤΖΕΛΑ ΛΑΖΑΡΟΥ, φωτογράφος ΤΕΙ Αθήνας

Υπεύθυνος στο Πλαίσιο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΠΙΟΜΠΕΤΣΗΣ, Χημικός, Μ.Εδ., Ph.D., Σύμβουλος Π.Ι.

Ομάδα Κρίσης:

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΧΑΤΖΗΝΙΚΗΤΑ, Επίκουρος καθηγήτρια Παν/μιου Αιγαίου
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΒΡΑΜΙΩΤΗΣ, Δρ. Χημικός καθηγητής Δ.Ε.
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ, Δρ. Χημικός καθηγητής Δ.Ε.
ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΛΕΥΚΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Χημικός, Σχολικός Σύμβουλος
ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΑΣΙΟΣ, Χημικός, καθηγητής Δ.Ε.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΘΡΑΣΚΕΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Γερμανίας

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στέλιος Λιοδάκης
Δημήτρης Γάκης
Δημήτρης Θεοδωρόπουλος
Παναγιώτης Θεοδωρόπουλος
Αναστάσιος Κάλλης

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Χημεία

ΤΕΥΧΟΣ Β΄

Λύσεις ασκήσεων

γ' λυκείου

Ομάδας Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών & Σπουδών Υγείας

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

<i>Κεφάλαιο 1: Οξειδοαναγωγή – Ηλεκτρόλυση</i>	<i>7</i>
<i>Κεφάλαιο 2: Θερμοχημεία</i>	<i>15</i>
<i>Κεφάλαιο 3: Χημική κινητική</i>	<i>21</i>
<i>Κεφάλαιο 4: Χημική ισορροπία</i>	<i>27</i>
<i>Κεφάλαιο 5: Οξέα – Βάσεις – Ιοντική ισορροπία</i>	<i>44</i>
<i>Κεφάλαιο 6: Ηλεκτρονιακή δομή των ατόμων</i>	<i>78</i>
<i>Κεφάλαιο 7: Οργανική χημεία</i>	<i>86</i>
<i>Κεφάλαιο 8: Διαμοριακές δυνάμεις - καταστάσεις της ύλης - προσθετικές ιδιότητες</i>	<i>97</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΞΕΙΔΟΑΝΑΓΩΓΗ -ΗΛΕΚΤΡΟΛΥΣΗ

1-12. Οι απαντήσεις προκύπτουν εύκολα από τη θεωρία.

Ερωτήσεις - ασκήσεις - προβλήματα

13. H_3PO_4 : $3 + x + (-8) = 0$ ή $x = +5$
 P_4 : ο Α.Ο. στα ελεύθερα στοιχεία είναι 0
 PH_3 : $x + 3 = 0$ ή $x = -3$
 H_3PO_3 : $2 + x + (-6) = 0$ ή $x = +3$

14. MnO_2 : $x + (-4) = 0$ ή $x = +4$
 K_2MnO_4 : $2 + x + (-8) = 0$ ή $x = +6$
 KMnO_4 : $1 + x + (-8) = 0$ ή $x = +7$

15. Στις 5 πρώτες ουσίες βρίσκεται εύκολα με βάση τα προηγούμενα.
 Στη χλωράσβεστο:

Το Cl στο Cl- έχει προφανώς Α.Ο. = -1

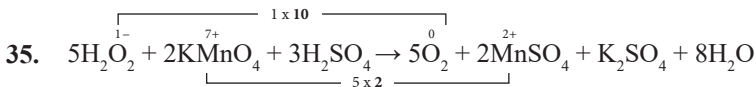
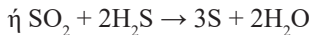
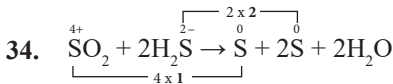
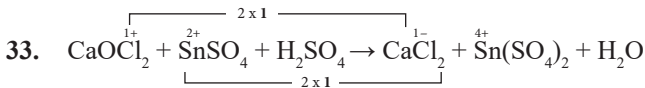
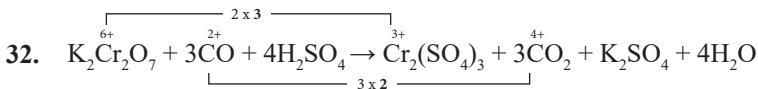
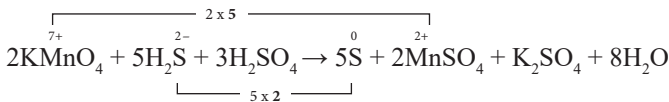
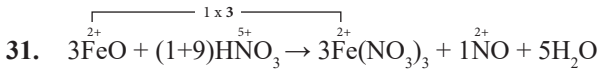
Το Cl στο ClO- έχει Α.Ο. = x όπου $x + (-2) = -1$ ή $x = +1$

16. Η συμπλήρωση των κενών γίνεται εύκολα μελετώντας τη θεωρία.
17. Με κανόνες που εφαρμόσαμε σε προηγούμενες ασκήσεις γίνεται εύκολα η αντιστοίχιση.
18. α. Προφανώς (Σ).
 β. Υπάρχουν οξειδώσεις όπου δεν παρατηρείται πραγματική αποβολή ηλεκτρονίων (κατά το σχηματισμό ομοιοπολικών δεσμών) (Λ).
 γ. Προφανώς (Σ).
 δ. Όπως και το β (Λ).
 ε. Το οξειδωτικό οξειδώνει και το ίδιο ανάγεται (Λ).
 στ. Όπως και το ε (Λ).

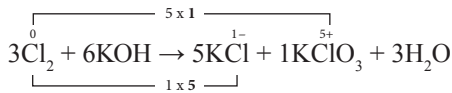
19. Εύκολα φαίνεται ότι η σωστή απάντηση είναι η (γ), γιατί το Na οξειδώνεται από $0 \rightarrow +1$ και προκαλεί αναγωγή.
20. Με τις γνώσεις της θεωρίας είναι εύκολο να γίνει η αντιστοίχιση.
21. Ο πρώτος ορισμός περιλαμβάνει πραγματική και φαινομενική αποβολή ηλεκτρονίων ενώ ο δεύτερος περιλαμβάνει μόνο πραγματική αποβολή ηλεκτρονίων.
22. Η (γ) όπου οι αριθμοί οξείδωσης παραμένουν σταθεροί.
23. Στην πρώτη ο C είναι αναγωγικό σώμα γιατί οξειδώνεται. Στην δεύτερη ο C είναι οξειδωτικό σώμα γιατί ανάγεται.
24. i. ο P αναγωγικό γιατί οξειδώνεται, το HNO_3 οξειδωτικό γιατί το N ανάγεται από $+5 \rightarrow +4$.
ii. CO αναγωγικό γιατί ο C οξειδώνεται, FeO οξειδωτικό γιατί ο Fe ανάγεται.
Με ανάλογο τρόπο βρίσκουμε το οξειδωτικό και αναγωγικό στις επόμενες αντιδράσεις.
25. Τα κενά συμπληρώνονται εύκολα αν μελετήσουμε τη θεωρία.
26. Τα κενά συμπληρώνονται εύκολα αν μελετήσουμε τη θεωρία.
27. Στη (γ) όπου το S ανάγεται από $+4 \rightarrow 0$.
28. Στη (δ) όπου το H ανάγεται από $+1 \rightarrow 0$.
29. Οξειδοαναγωγικές είναι: η (α) όπου ο C οξειδώνεται από $+2 \rightarrow +4$ και το O ανάγεται από $0 \rightarrow -2$ και η (β) όπου οξειδώνονται δύο στοιχεία, ο C από $+2 \rightarrow +4$ και ορισμένα άτομα χλωρίου από $-1 \rightarrow 0$, ανάγεται δε το O από $0 \rightarrow -2$.
- 30-35. Συμπληρώνουμε ορισμένες χαρακτηριστικές από αυτές τις αντιδράσεις, τις υπόλοιπες μπορείτε εύκολα να τις συμπληρώσετε αν

μελετήσετε τα παραδείγματα αυτά και όσα έχουμε αναφέρει στη θεωρία.

30. $\text{Mg} + 2\text{HCl} \rightarrow \text{MgCl}_2 + \text{H}_2$ (Mg πιο αναγωγικό από το H_2).
 $\text{Cu} + \text{HBr} \rightarrow$ δε γίνεται γιατί ο Cu είναι λιγότερο αναγωγικός από το H_2 .
 $\text{Cl}_2 + \text{MgI}_2 \rightarrow \text{MgCl}_2 + \text{I}_2$ (Cl_2 πιο οξειδωτικό από το I_2)
 $\text{I}_2 + \text{NaBr} \rightarrow$ δε γίνεται (Br_2 πιο οξειδωτικό από το I_2)

36. Το Cl οξειδώνεται από $0 \rightarrow +5$ και ανάγεται από $0 \rightarrow -1$.

Το Cl_2 δρα ως οξειδωτικό και αναγωγικό και η αντίδραση αυτή χαρακτηρίζεται αυτοοξειδοαναγωγή.

37. $3\text{Ag} + 4\text{HNO}_3 \rightarrow 3\text{AgNO}_3 + \text{NO} + 2\text{H}_2\text{O}$

$$\frac{3 \cdot 108 \text{ g}}{21,6 \text{ g}} = \frac{22,4 \text{ L}}{x} \Rightarrow x = 1,49 \text{ L}$$

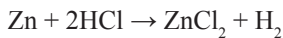
38. $\text{Cu} + 2\text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{CuSO}_4 + \text{SO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$

$$\frac{63,5 \text{ g}}{x} = \frac{22,4 \text{ L}}{3,36 \text{ L}} \Rightarrow x = 9,525 \text{ g}$$

$$\frac{10 \text{ g}}{100 \text{ g}} \text{ ακαθ} = \frac{9,525 \text{ g}}{y} \text{ καθ ή } y = 95,25 \text{ g}$$

και περιεκτικότητα 95,25%.

39. Ο Cu δεν αντιδρά με το HCl.

$$\frac{65 \text{ g}}{x} = \frac{22,4 \text{ L}}{4,48 \text{ L}} \Rightarrow x = 13 \text{ g}$$

$$\Sigma \varepsilon \frac{20 \text{ g}}{100 \text{ g}} \text{ κρ} \acute{\alpha}\text{ματος υπάρχουν } \frac{7 \text{ g}}{y} \text{ Cu ή } y = 35 \text{ g}$$

και περιεκτικότητα 35%.

40. Έστω ότι το μίγμα περιέχει $x \text{ mol Cu}$ και $y \text{ mol Ag}$.

$$x \text{ mol} \qquad \qquad \qquad x \text{ mol}$$

$$y \text{ mol} \qquad \qquad \qquad \frac{y}{2} \text{ mol}$$

$$\left. \begin{array}{l} 63,5x + 108y = 27,95 \\ \left(x + \frac{y}{2}\right) 22,4 = 4,48 \end{array} \right\} \Rightarrow x = 0,1 \quad y = 0,2$$

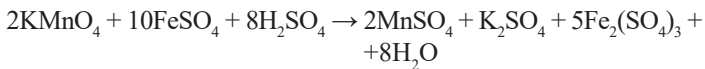
Άρα $0,1 \cdot 63,5 \text{ g} = 6,35 \text{ g Cu}$
 $0,2 \cdot 108 \text{ g} = 21,6 \text{ g Ag}$

41. Από την ηλεκτρονιακή δομή του ${}_{20}\text{M}(2, 8, 8, 2)$ προκύπτει ότι έχει Α.Ο. = +2 στις ενώσεις του.

$$\frac{M_r \text{ g}}{8 \text{ g}} = \frac{22,4 \text{ L}}{4,48 \text{ L}} \Rightarrow M_r = 40$$

42. $\frac{1000 \text{ mL}}{200 \text{ mL}} = \frac{0,5 \text{ mol FeSO}_4}{x}$ ή $x = 0,1 \text{ mol}$

$$\frac{2 \text{ mol}}{y} = \frac{10 \text{ mol}}{0,1 \text{ mol}} \quad \text{ή } y = 0,02 \text{ mol}$$

$$\frac{1000 \text{ mL}}{\omega} = \frac{0,1 \text{ mol KMnO}_4}{0,02 \text{ mol}} \quad \text{ή } \omega = 200 \text{ mL}$$

43. $\frac{1000 \text{ mL}}{40 \text{ mL}} = \frac{0,2 \text{ mol SnCl}_2}{x}$ ή $x = 0,008 \text{ mol}$

$$\frac{2 \text{ mol}}{y} = \frac{5 \text{ mol}}{0,008 \text{ mol}} \quad \text{ή } y = 0,0032 \text{ mol}$$

και η συγκέντρωση $c = \frac{n}{V} = \frac{0,0032 \text{ mol}}{0,2 \text{ L}} = 0,016 \text{ M}$

44. $5\text{Sn} + x\text{KMnO}_4 + 8x\text{HCl} \rightarrow x\text{MnCl}_2 + 5\text{SnCl}_x + x\text{KCl} + 4x\text{H}_2\text{O}$

$$\frac{5 \cdot 119 \text{ g}}{11,9} = \frac{x \text{ mol}}{0,4 \cdot 0,1 \text{ mol}} \quad \text{ή } x = 2$$

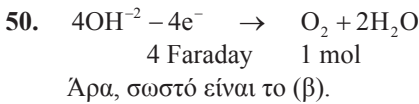
45. Αν μελετήσουμε τη θεωρία είναι εύκολο να απαντήσουμε στις ερωτήσεις αυτές.

46. Απλή, στηρίζεται στη μελέτη της θεωρίας.

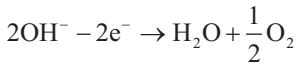
47. Πολύ απλή.

48. Στηρίζεται στους ορισμούς που αναφέρουμε στη θεωρία.

$$49. \frac{108}{5,4} \text{ g Ag} = \frac{63,5}{x} \text{ g Cu} \quad \text{ή } x = 1,5875 \text{ g}$$

$$\frac{2 \text{ F}}{x} = \frac{1 \text{ mol}}{0,04 \text{ mol}} \quad \text{ή } x = 0,08 \text{ F}$$

$$\frac{2 \text{ F}^{-}}{0,16 \text{ F}} = \frac{0,5 \text{ mol}}{y} \quad \text{ή } y = 0,04 \text{ mol O}_2$$

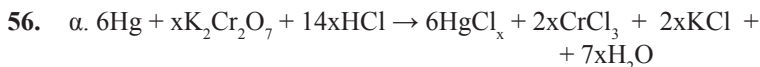
52. Στην άνοδο θα σχηματιστεί I_2 και στην κάθοδο H_2 .

$$53. \frac{96500 \text{ C}}{x} = \frac{108 \text{ g Ag}}{0,108 \text{ g}} \quad \text{ή } x = 96,5 \text{ C}$$

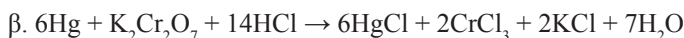
$$t = \frac{Q}{I} = \frac{96,5 \text{ C}}{0,01 \text{ A}} = 9650 \text{ s}$$

54. Η σωστή απάντηση είναι η (γ)

55. Στο δοχείο από χαλκό μπορούν να αποθηκευθούν όλα τα διαλύματα, ενώ στο δοχείο από αργίλιο μπορούν να αποθηκευθούν τα διαλύματα KCl , MgSO_4 και $\text{Mg}(\text{NO}_3)_2$.

$$\frac{6.200 \text{ g}}{10 \text{ g}} = \frac{x \text{ mol}}{\frac{25}{3000} \text{ mol}} \Rightarrow x = 1$$

$$y \text{ mol} \quad \frac{y}{6} \text{ mol}$$

$$\omega \text{ mol} \quad \frac{\omega}{3} \text{ mol}$$

$$\left. \begin{aligned} (y + \omega) \cdot 200 &= 10 \quad (1) \\ \frac{y}{6} + \frac{\omega}{3} &= \frac{45}{3000} \quad (2) \end{aligned} \right\} \Rightarrow \begin{aligned} y &= 0,01 \\ \omega &= 0,04 \end{aligned}$$

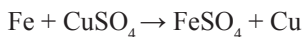
$$\alpha = \frac{0,04}{0,04 + 0,01} = 0,8 = 80\% \text{ οξειδώθηκε σε } \text{Hg}^{2+}$$

$$\alpha. \frac{56 \text{ g}}{5 \text{ g}} = \frac{63,5 \text{ g}}{x} \Rightarrow x = 5,67 \text{ g}$$

Αν αντιδράσει όλος ο σίδηρος θα παραχθούν 5,67 g Cu. Επομένως θα αντιδράσει ποσότητα σιδήρου μικρότερη από 5 g και το επιχάλκωμένο έλασμα θα ζυγίζει α g όπου $5 < \alpha < 5,67$. Επομένως θα ζυγίζει 5,075 g.

β. Αν αντιδράσουν y mol Fe θα έχουμε:

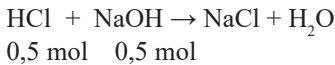
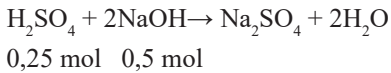
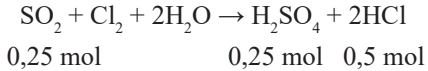
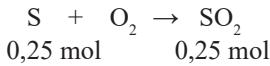

$$y \text{ mol} \quad \quad \quad y \text{ mol}$$

$$63,5x + 5 - 56x = 5,075 \Leftrightarrow y = 0,01$$

Αποτέθηκαν δηλαδή $0,01 \cdot 63,5 \text{ g} = 0,635 \text{ g Cu}$

58. Έχουμε 8 g S ή $\frac{8}{32} \text{ mol S} = 0,25 \text{ mol S}$

$$\frac{1 \text{ L}}{x} = \frac{0,5 \text{ mol NaOH}}{(0,5 + 0,5) \text{ mol}} \Rightarrow x = 2 \text{ L}$$

59. $Q = I \cdot t = (16 \cdot 60 + 5) \cdot 2 \text{ C} = 1930 \text{ C}$

$$\frac{96500 \text{ C}}{1930 \text{ C}} = \frac{1 \text{ g H}_2}{x} = \frac{35,5 \text{ g Cl}_2}{y} \quad \text{ή } x = 0,02 \text{ g και } y = 0,71 \text{ g}$$

Κατά την ηλεκτρόλυση η μάζα του διαλύματος ελαττώνεται γιατί απομακρύνονται H_2 και Cl_2 .

Η μάζα του τελικού διαλύματος θα είναι
 $(2000 - 0,02 - 0,71) \text{ g} = 1999,27 \text{ g}$.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΡΜΟΧΗΜΕΙΑ

1-10. Οι απαντήσεις προκύπτουν εύκολα από τη θεωρία.

*Ασκήσεις - προβλήματα**α. Ενθαλπία αντίδρασης ΔH - Κανονική ενθαλπία αντίδρασης ΔH°*

11. Βλέπε θεωρία.

12. Βλέπε θεωρία.

13. Η σωστή απάντηση είναι η γ.

14. Η σωστή απάντηση είναι η α.

15. Τα $\frac{124 \text{ g}}{6,2 \text{ g}} = \frac{3010 \text{ kJ}}{\omega} \Leftrightarrow \omega = 150,5 \text{ kJ}$

16. $\text{H}_2(\text{g}) + \text{Cl}_2(\text{g}) \rightarrow 2\text{HCl}(\text{g}) \quad \Delta H^\circ = -184,6 \text{ kJ}$

17. Η διαφορά οφείλεται στη διαφορετική φυσική κατάσταση του H_2O .

18. $\text{Al}_2\text{O}_3 \rightarrow 2\text{Al} + \frac{3}{2}\text{O}_2 \quad \Delta H = 1600 \text{ kJ}$

$$\frac{1 \text{ mol}}{2 \text{ mol}} = \frac{1600 \text{ kJ}}{x} \rightarrow x = 3200 \text{ kJ}$$

$\text{C} + \text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 \quad \Delta H = -394 \text{ kJ}$

$$\frac{12 \text{ g}}{y} = \frac{394 \text{ kJ}}{3200 \text{ kJ}} \rightarrow y = 97,46 \text{ g}$$

19. $\text{CH}_4 + 2\text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + 2\text{H}_2\text{O} \quad \Delta H = -802 \text{ kJ}$

$\text{C}_2\text{H}_4 + 3\text{O}_2 \rightarrow 2\text{CO}_2 + 3\text{H}_2\text{O} \quad \Delta H = -1010 \text{ kJ}$

Έστω x mol CH_4 και y mol C_2H_4 στα 6 g του μίγματος που καίγονται. Από τα δεδομένα έχουμε:

$$16x + 28y = 6$$

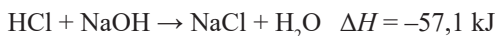
$$802x + 1010y = 261,4$$

Λύνουμε και βρίσκουμε: $x = 0,2$ και $y = 0,1$, δηλαδή 3,2 g CH_4 και 2,8 g C_2H_4 .

20. Υπολογίζουμε τις ποσότητες HCl και NaOH:

$$3 \cdot 0,2 \text{ mol HCl} = 0,6 \text{ mol HCl και}$$

$$2 \cdot 0,25 \text{ mol NaOH} = 0,5 \text{ mol NaOH}$$

Αρχικά/ mol   0,6   0,5

Αντιδρούν/mol: 0,5   0,5

Αντιδρούν 0,5 mol HCl και ελευθερώνονται $0,5 \cdot 57,1 \text{ kJ} = 28,55 \text{ kJ}$

21. $\text{NH}_4\text{NO}_3(s) \rightarrow \text{NH}_4^+(aq) + \text{NO}_3^-(aq) \quad \Delta H = 25,06 \text{ kJ}$

Διαλύονται $\frac{80 \text{ g}}{10 \text{ g}}$ NH_4NO_3 και απορροφώνται $\frac{25,06}{x} \text{ kJ}$

δηλαδή $x = 3,13 \text{ kJ}$

22. Βλέπε θεωρία

β. Θερμιδομετρία

23. $Q = m c \Delta\theta \rightarrow Q = 2500 \cdot 1 \cdot 10 \text{ cal} = 25 \text{ kcal}$

24. $Q = (m c + k) \Delta\theta \rightarrow Q = (1800 \cdot 1 + 1500) \cdot 8 \text{ cal} = 26400 \text{ cal} = 26,4 \text{ kcal}$

25. $m_{\text{νερού}} = 7,2 \cdot 10^8 \text{ km}^3 \cdot 1 \text{ g/mL} = 7,2 \cdot 10^8 \cdot 1 \cdot 10^9 \cdot 10^6 \text{ g}$

$$Q = 7,2 \cdot 10^{23} \cdot 1 \cdot 1 \text{ cal} = 7,2 \cdot 4,18 \cdot 10^{23} \text{ J}$$

$$\frac{1 \text{ βόμβρα}}{\omega} = \frac{10^{15} \text{ J}}{30 \cdot 10^{23} \text{ J}} \rightarrow \omega = 3 \cdot 10^9 \text{ βόμβρες}$$

$$26. Q = (1500 \cdot 4,18 + 1500) \cdot 4 \text{ J} = 31080 \text{ J}$$

$$\frac{2 \text{ g C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6}{180 \text{ g}} = \frac{31,08 \text{ kJ}}{x} \rightarrow x = 2797,2 \text{ kJ}$$

$$\Delta H = -2797,2 \text{ kJ/mol}$$

$$27. 1 \text{ m}^3 = 1000 \text{ L} \text{ καίγεται και ελευθερώνει } \frac{1000}{22,4} \cdot 340 \text{ kcal} =$$

$$15178 \text{ kcal}$$

$$Q = m c \Delta T \rightarrow 15178 = x \cdot 1 \cdot 70 \rightarrow x = 216,8$$

Δηλαδή θερμαίνονται 216,8 kg H₂O.

$$28. Q = 2000 \cdot 1 \cdot 38 \text{ cal} = 76 \text{ kcal}$$

Καίγονται x mol CH₄ και y mol C₂H₄ οπότε έχουμε:

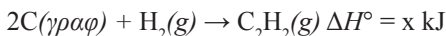
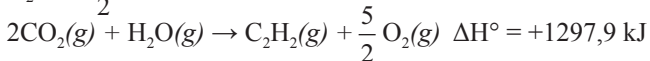
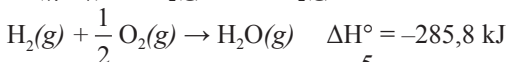
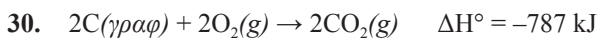
$$16x + 28y = 6 \quad (1)$$

$$210x + 340y = 76 \quad (2)$$

Λύνουμε και βρίσκουμε x = 0,2 και y = 0,1, δηλαδή 3,2 g CH₄ και 2,8 g C₂H₄.

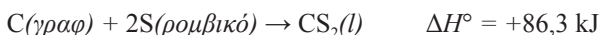
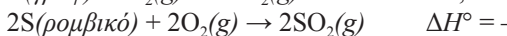
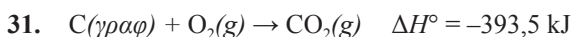
γ. Νόμοι Θερμοχημείας

29. Η σωστή απάντηση προφανώς είναι η γ.

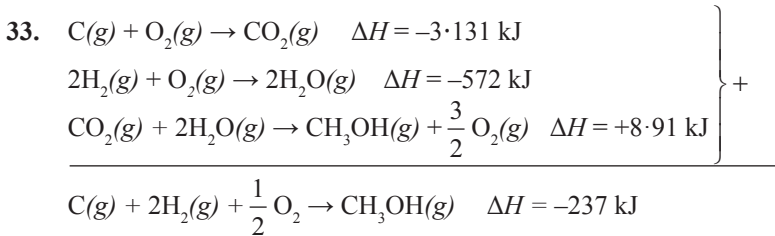

Σύμφωνα με το νόμο του Hess:

$$x = -787 - 285,8 + 1297,9 \text{ ή } x = 225,1$$

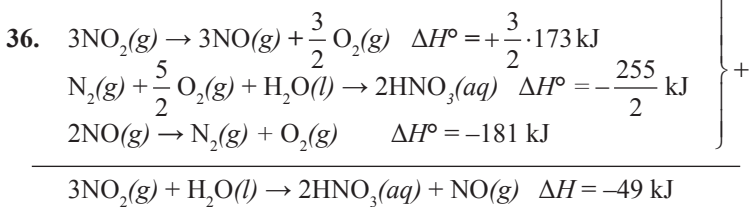
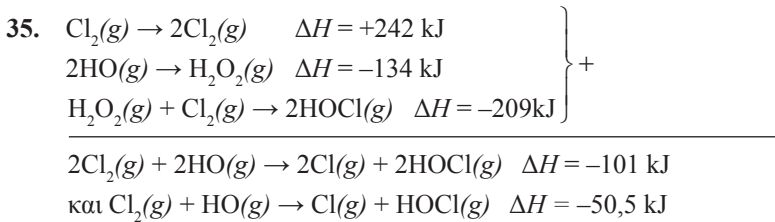

32. Θα υπολογίσουμε τις ενθαλπίες καύσης του C(γραφ), του H₂ και της CH₃OH και μετά εφαρμόζοντας το νόμο του Hess θα υπολογίσουμε την ενθαλπία σχηματισμού της CH₃OH.

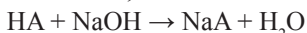
34. Τα 8 g H₂ είναι 4 mol H₂ και περιέχουν 4N_A μόρια.

$$\frac{1 \text{ μόριο } H_2}{4 \cdot 6,02 \cdot 10^{23} \text{ μόρια}} = \frac{7,4 \cdot 10^{-19} \text{ J}}{x} \rightarrow x = 178,2 \cdot 10^4 \text{ J δηλαδή} \\
 1782 \text{ kJ}$$

Γενικά προβλήματα

37. Υπολογίζουμε τις ποσότητες του οξέος και της βάσης:
 $4 \cdot 0,2 \text{ mol HA}$ και $2 \cdot 0,25 \text{ mol NaOH}$

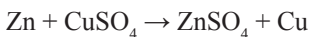

αρχικά: 0,8 0,5 (mol)

αντιδρούν: 0,5 0,5 (mol)

Τα 0,5 mol ελευθερώνουν 25,4 kJ, επομένως το 1 mol ελευθερώνει 50,8 kJ. Η διαφορετική τιμή από την ΔH εξουδετέρωσης ισχυρού οξέος με ισχυρή βάση οφείλεται στη θερμότητα που απαιτείται για τον ιοντισμό του ασθενούς οξέος.

38. Η μάζα του διαλύματος είναι 25 g και το ποσό της θερμότητας
 $Q = 25 \cdot 4,18 \cdot 50,6 = 5288 \text{ J}$

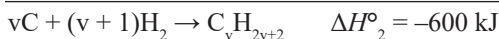
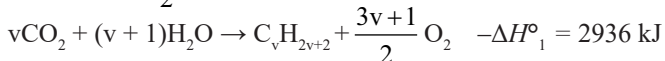
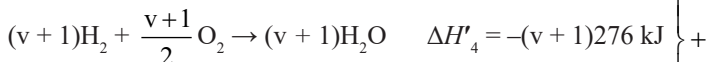
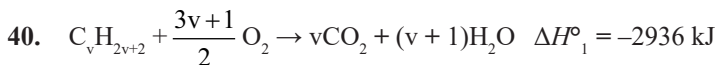
$$\frac{0,025 \text{ mol}^{\text{ελευθ}}}{1 \text{ mol}} = \frac{5,288 \text{ kJ}}{x} \quad \text{ή } x = 211,6 \text{ kJ,}$$

δηλαδή $\Delta H = -211,6 \text{ kJ}$.

39. Υπολογίζουμε τις ποσότητες του HBr και NaOH:
 $0,2 \cdot 0,2 \text{ mol HBr} = 0,04 \text{ mol HBr}$ και
 $0,2 \cdot 0,3 \text{ mol NaOH} = 0,06 \text{ mol NaOH}$.

Αντιδρούν 0,04 mol HBr και ελευθερώνονται:
 $0,04 \cdot 13,5 \text{ kcal} = 0,54 \text{ kcal} = 540 \text{ cal}$.

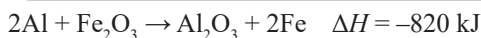
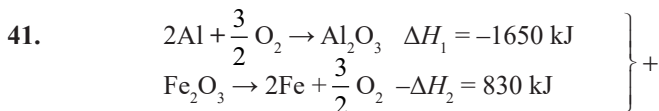
Ο όγκος του τελικού διαλύματος είναι 0,4 L ή 400 g οπότε:
 $Q = m \cdot c \cdot \Delta\theta$ ή $540 = 400 \cdot 1 \cdot \Delta\theta$ ή $\Delta\theta = 1,35 \text{ }^\circ\text{C}$, οπότε η τελική θερμοκρασία θα είναι: $(18 + 1,35) \text{ }^\circ\text{C} = 19,35 \text{ }^\circ\text{C}$.

$$\text{οπότε} \quad -376v - (v+1)276 + 2936 = -600 \rightarrow$$

$$-652v = -3260 \text{ ή } v = 5$$

και το αλκάνιο είναι το C_5H_{12} .

$$\text{αρχ:} \quad \frac{270}{27} \quad \frac{1000}{160} \quad (\text{mol})$$

$$\text{αντ:} \quad 10 \quad 5 \quad (\text{mol})$$

και ελευθερώνουν: $5 \cdot 820 \text{ kJ} = 4100 \text{ kJ}$.

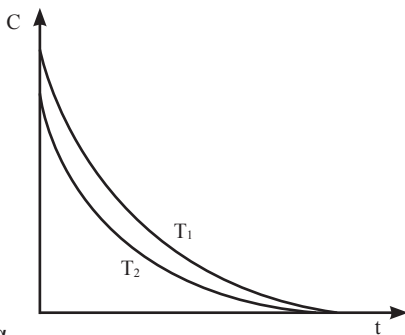
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΧΗΜΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΗ

1-21. Οι απαντήσεις προκύπτουν εύκολα από τη θεωρία.

Ερωτήσεις - ασκήσεις - προβλήματα

α. Ταχύτητα αντίδρασης

22. Βλέπε θεωρία.
23. Βλέπε θεωρία.
24. Βλέπε θεωρία.
25. Από αυτά που αναφέρουμε στη θεωρία φαίνεται εύκολα ότι η ενέργεια ενεργοποίησης για την $A + B \rightarrow \Gamma + \Delta$ είναι η E_1 και για την $\Gamma + \Delta \rightarrow A + B$ είναι η E_2 .
26. Είναι εύκολο να συμπληρώσουμε τα κενά μελετώντας τη θεωρία.
27. (i) Η πρώτη καμπύλη αντιστοιχεί στο σώμα Α και η δεύτερη αντιστοιχεί στο σώμα Β. Τη χρονική στιγμή t_v η ταχύτητα μηδενίζεται.
- (ii) Όταν η θερμοκρασία αυξηθεί η ταχύτητα της αντίδρασης μεγαλώνει οπότε η ταχύτητα μηδενίζεται γρηγορότερα.

28. Βλέπε θεωρία.

29. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα (α) και (β) είναι απλές.
 (γ), (δ): Από τους συντελεστές της αντίδρασης φαίνεται ότι το σώμα Α είναι σε περίσσεια άρα στο τέλος της αντίδρασης η ποσότητα του Α δε μηδενίζεται, ενώ η ποσότητα του Β μηδενίζεται.
 Άρα (γ): Σ και (δ): Λ.
 (ε): Επειδή κατά την αντίδραση δε μεταβάλλεται ο συνολικός αριθμός mol των αερίων, η πίεση πράγματι παραμένει σταθερή.
30. Αν αντιδρούν $\frac{x \text{ mol N}_2}{L}$ τότε παράγονται $\frac{2x \text{ mol NH}_3}{L}$ από όπου φαίνεται ότι η σωστή απάντηση είναι η (δ).
31. Η $\frac{d[\Delta]}{dt}$ δεν είναι η ταχύτητα της αντίδρασης, η ταχύτητα είναι $\frac{1}{2} \frac{d[\Delta]}{dt}$.
32. $v = -\frac{\Delta[A]}{\Delta t} = -\frac{-0,2}{2} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1} = 0,05 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$.
33. $v = -\frac{\Delta[A]}{\Delta t} = \frac{0,2}{10} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1} = 0,02 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$.

β. Παράγοντες που επηρεάζουν την ταχύτητα αντίδρασης - Νόμος ταχύτητας

34. Η πρόταση (γ).
35. Όταν αυξηθεί η θερμοκρασία κατά 10 °C η ταχύτητα γίνεται 2v, όταν η θερμοκρασία γίνεται (40 + 2·10) °C η ταχύτητα θα γίνει 2²v και όταν γίνει (40 + 4·10) °C = 80 °C η ταχύτητα θα γίνει 2⁴v = 16v (απάντηση β).
36. Η αντίδραση είναι δευτέρας τάξης και είναι πολύπλοκη.

37. 1^{ης} τάξης: $v = k \cdot c$ άρα η k έχει μονάδες:

$$\frac{\text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}}{\text{mol} \cdot \text{L}^{-1}} = \text{s}^{-1}$$

- 2^{ης} τάξης: $v = k \cdot c^2$ άρα η k έχει μονάδες:

$$\frac{\text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}}{\text{mol}^2 \cdot \text{L}^{-2}} = \text{mol}^{-1} \cdot \text{L} \cdot \text{s}^{-1}$$

38. Βλέπε θεωρία.

39. Διαβάζοντας τη θεωρία βλέπουμε ότι η σωστή απάντηση είναι η (γ).

40. α. (Λ) Αυξάνει την ταχύτητα όλων των αντιδράσεων.
 β. (Λ) Δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν αντιδράσεις 5^{ης} τάξης.
 γ. (Σ) Προφανώς είναι σωστό.
 δ. (Λ) Οι μονάδες της σταθεράς ταχύτητας εξαρτώνται από την τάξη της αντίδρασης.
 ε. (Λ) Προφανώς είναι λάθος γιατί η ταχύτητα θα γίνει
 $2^{10}v_{\text{αρχ}} \neq 20v_{\text{αρχ}}$

41. Η σωστή απάντηση είναι η (γ).

42. α. (Λ) Η ταχύτητα ελαττώνεται με την πάροδο του χρόνου.
 β. (Σ) Όπως εξηγούμε στη θεωρία η πρόταση είναι σωστή.
 γ. (Σ) Ο Zn με τη μορφή σκόνης παρουσιάζει μεγαλύτερη επιφάνεια επαφής.

43. $v_1 = k_1 \cdot [A]^2 \cdot [B] = k \cdot 3^2 \cdot 2 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$
 Όταν η ποσότητα του Γ γίνει 1 mol θα έχουμε 1 mol του Α και 1 mol του Β, οπότε $v_2 = k_2 \cdot [A]^2 \cdot [B] = k \cdot 1^2 \cdot 1 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$.

$$\frac{v_1}{v_2} = \frac{k3^2 \cdot 2}{k1^2 \cdot 1} = 18, \text{ ορθή απάντηση η (α).}$$

44. Φαίνεται εύκολα από τη μελέτη της θεωρίας ότι (α) Σ, (β) Λ, (γ) Σ, (δ) Λ.

45. α. $v = k \cdot [A] \cdot [B]^2$
 β. $v_1 = 10 \text{ mol}^{-2} \cdot \text{L}^2 \cdot \text{min}^{-1} \cdot 1,5 \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot 1^2 \cdot \text{mol}^2 \cdot \text{L}^{-2} = 15 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{min}^{-1}$
 γ. Όταν έχουμε 4,5 mol του Α θα έχουμε 1 mol του Β:
 $v_2 = 10 \text{ mol}^{-2} \cdot \text{L}^2 \cdot \text{min}^{-1} \cdot 4,5 / 4 \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot (1/4)^2 \cdot \text{mol}^2 \cdot \text{L}^{-2} = (45/64) \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{min}^{-1}$.

46. $v = k \cdot [A_2] \cdot [B_2]$
 $v_1 = 10^{-3} \text{ mol}^{-1} \cdot \text{L} \cdot \text{s}^{-1} \cdot 0,6 \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot 0,8 \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1}$ ή
 $v_1 = 4,8 \cdot 10^{-4} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$
 Όταν παράγονται 0,8 mol AB απομένουν 0,2 mol του A_2 και 0,4 mol του B_2 : $v_2 = 10^{-3} \text{ mol}^{-1} \cdot \text{L} \cdot \text{s}^{-1} \cdot 0,2 \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot 0,4 \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1}$ ή
 $v_2 = 0,8 \cdot 10^{-4} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$

47. α. $v = k \cdot [A]^x \cdot [B]^y$
 $2 \cdot 10^{-2} = k(0,1)^x (0,1)^y$ (1)
 $4 \cdot 10^{-2} = k(0,1)^x (0,2)^y$ (2)
 $8 \cdot 10^{-2} = k(0,4)^x (0,1)^y$ (3)

Το τέταρτο πείραμα επαληθεύει τις τιμές που βρήκαμε, οπότε

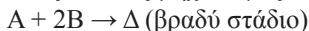
$$v = k \cdot [A] \cdot [B]$$

β. Η αντίδραση είναι 2^{ης} τάξης.

$$\gamma. k = \frac{2 \cdot 10^{-2}}{0,1 \cdot 0,1} \text{ mol}^{-1} \text{L min}^{-1} = 2 \text{ mol}^{-1} \text{L min}^{-1}$$

48. α. $v = k \cdot [A]^x \cdot [B]^y \cdot [\Gamma]^\omega$
 $3 \cdot 10^{-4} = k(0,1)^x (0,1)^y (0,1)^\omega$ (1)
 $18 \cdot 10^{-4} = k(0,3)^x (0,2)^y (0,1)^\omega$ (2)
 $9 \cdot 10^{-4} = k(0,3)^x (0,1)^y (0,1)^\omega$ (3)
 $36 \cdot 10^{-4} = k(0,3)^x (0,2)^y (0,2)^\omega$ (4)
 Λύνουμε και βρίσκουμε $x = y = \omega = 1$, οπότε $v = k \cdot [A] \cdot [B] \cdot [\Gamma]$
 β. $k = \frac{3 \cdot 10^{-4}}{0,1 \cdot 0,1 \cdot 0,1} \text{ mol}^{-2} \text{L}^2 \text{s}^{-1} = 3 \cdot 10^{-1} \text{ mol}^{-2} \text{L}^2 \text{s}^{-1}$

49. Η αντίδραση δεν είναι απλή και πραγματοποιείται σε στάδια.
Ένας πιθανός μηχανισμός είναι:

50. Αν η συγκέντρωση του NO είναι A και του Cl₂ είναι B:

$$v_1 = k_1 \cdot [\text{NO}]^x \cdot [\text{Cl}_2]^y = k \cdot [\text{A}]^x \cdot [\text{B}]^y$$

$$v_2 = k \cdot [2\text{A}]^x \cdot [2\text{B}]^y = 8v_1 \text{ ή } 2^x \cdot 2^y = 8$$

$$v_3 = k \cdot [\text{A}]^x \cdot [2\text{B}]^y = 2v_1 \text{ ή } 2^y = 2$$

$$\text{οπότε } y = 1 \text{ και } x = 2 \text{ και } v = k \cdot [\text{NO}]^2 \cdot [\text{Cl}_2]$$

Η αντίδραση είναι 3^{ης} τάξης.

51. α. $v = k [\text{H}_2]^x \cdot [\text{NO}]^y$

$$\text{Π}_1: 0,19 = k (0,39)^x \cdot (0,70)^y$$

$$\text{Π}_2: 0,76 = k (0,39)^x \cdot (1,40)^y$$

$$\text{Π}_3: 1,52 = k (0,78)^x \cdot (1,40)^y$$

Βρίσκουμε $x = 1$ και $y = 2$, οπότε $v = k [\text{H}_2] \cdot [\text{NO}]^2$

γ. Η αντίδραση είναι 3^{ης} τάξης. Προφανώς η αντίδραση δεν είναι απλή.

52. α, β. Διάγραμμα I: Γ 0

Διάγραμμα II: A 0,3 M

Διάγραμμα III: B 0,6 M

Διάγραμμα IV: Δ 0,3 M

$$\gamma. v = -\frac{\Delta[\text{A}]}{\Delta t} = -\frac{[0,3 - 0,6]}{20} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1} = 0,015 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$$

$$\delta. \text{A: } 0,015 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$$

$$\text{B: } 0,03 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$$

$$\text{Γ: } 0,045 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$$

$$\Delta: 0,015 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$$

ε. Τη χρονική στιγμή $t = 20$ s η ταχύτητα της αντίδρασης είναι μηδέν.

53. (i) α. βραδύτερη λόγω μικρότερης επιφάνειας επαφής.

β. ίδιος επειδή είναι ίδια η ποσότητα.

(ii) α. βραδύτερη επειδή ελαττώνεται η συγκέντρωση του HCl.

- β. μικρότερος επειδή ελαττώνεται η ποσότητα του HCl.
 (iii) α. ταχύτερη επειδή αυξάνει η συγκέντρωση του HCl.
 β. μεγαλύτερος επειδή αυξάνει η ποσότητα του HCl.
 (iv) α. ταχύτερη επειδή αυξάνει η συγκέντρωση του HCl.
 β. ίδιος επειδή παραμένει σταθερή η ποσότητα του HCl.
 (v) α. βραδύτερη.
 β. ίδιος.
 (vi) α. ίδια.
 β. μεγαλύτερος.

54. α. (Γραφική παράσταση)

$$\beta. v = \frac{\Delta[\Gamma]}{\Delta t} = \frac{4 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1}}{2 \text{ min}^{-1}} = 2 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{min}^{-1}$$

γ. Βρίσκεται γραφικά.

δ. Βρίσκεται γραφικά.

55. Η (γ) γιατί όταν η θερμοκρασία περάσει μια ορισμένη τιμή, το ένζυμο δε μπορεί να δράσει καταλυτικά.

56. α. $v = k \cdot [\text{NO}]^2 \cdot [\text{Cl}_2]$

$$k = \frac{1,8 \cdot 10^{-3} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}}{[3]^2 \text{ mol}^2 \cdot \text{L}^{-2} \cdot [1] \cdot \text{mol} \cdot \text{L}^{-1}} = 2 \cdot 10^{-4} \text{ mol}^{-2} \text{L}^2 \text{s}^{-1}$$

β. Όταν περισσεύουν 0,4 mol Cl₂ θα περισσεύουν και (3 - 2·0,6) mol NO = 1,8 mol NO, οπότε

$$v = 2 \cdot 10^{-4} \cdot (1,8)^2 \cdot 0,4 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1} = 2,6 \cdot 10^{-4} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}.$$

γ. Όταν περισσεύει 1 mol NO έχουν αντιδράσει 2 mol NO και 1 mol Cl₂ οπότε αντέδρασε όλο το χλώριο και η ταχύτητα μηδενίζεται.

$$\delta. p_1 = \frac{4 \cdot 0,082 \cdot 800}{1} \text{ atm} = 262,4 \text{ atm}$$

$$p_2 = \frac{(0,4 + 3) \cdot 0,082 \cdot 800}{1} \text{ atm} = 223,04 \text{ atm}$$

$$p_3 = \frac{3 \cdot 0,082 \cdot 800}{1} \text{ atm} = 196,8 \text{ atm}$$

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΧΗΜΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

1-9. Οι απαντήσεις προκύπτουν εύκολα από τη θεωρία.

Ερωτήσεις - ασκήσεις - προβλήματα

10. Βλέπε θεωρία.
11. Βλέπε θεωρία.
12. Βλέπε θεωρία.
13. Στην ισορροπία θα έχουμε $[B] > [Γ]$, γιατί αρχικά $[B] = [Γ]$, η αντίδραση θα προχωρήσει προς τα αριστερά, αφού δεν έχουμε Α με αποτέλεσμα να αυξηθεί η $[B]$ και να ελαττωθεί η $[Γ]$.
14. Προφανώς σωστή είναι η (β), γιατί καταναλώνεται ποσότητα H_2 μεγαλύτερη από την ποσότητα του N_2 .
15. α. Το πόσο προχωράει η μία αντίδραση είναι ανεξάρτητο της ταχύτητας (Λ).
β. Προφανώς είναι (Σ).
γ. Όπως φαίνεται από τη θεωρία είναι (Λ).
δ. Από τον ορισμό της χημικής ισορροπίας φαίνεται ότι είναι (Σ).
16. Βάζουμε 4 mol PCl_5 και διασπώνται $4 \cdot 0,6 \text{ mol} = 2,4 \text{ mol}$

	$PCl_5(g) \rightleftharpoons PCl_3(g) + Cl_2(g)$		
αρχικά	4 mol		
αντ - σχημ	2,4 mol	2,4 mol	2,4 mol
ισορροπία	1,6 mol	2,4 mol	2,4 mol

οπότε $[Cl_2] = 1,2 \text{ M}$, $[PCl_3] = 1,2 \text{ M}$, $[PCl_5] = 0,8 \text{ M}$

17. α. Βάζουμε 29,7 g COCl_2 ή 0,3 mol COCl_2 και στην ισορροπία έχουμε 4,2 g CO ή 0,15 mol CO. Σχηματίζουμε το σχετικό πίνακα:

	$\text{COCl}_2(g) \rightleftharpoons \text{CO}(g) + \text{Cl}_2(g)$		
Αρχικά/ mol	0,3		
αντ – σχημ/ mol	0,15	0,15	0,15
Ισορροπία/ mol	0,15	0,15	0,15

$$\beta. \alpha = \frac{0,15}{0,3} = 0,5 = 50\%$$

$$\gamma. p_{\text{Cl}_2} = p_{\text{CO}} = p_{\text{COCl}_2} = \frac{0,15 \cdot 0,082 \cdot 500}{41} \text{ atm} = 0,15 \text{ atm}$$

$$\delta. p_{\text{ολ}} = (0,15 + 0,15 + 0,15) \text{ atm} = 0,45 \text{ atm}$$

18. Βάζουμε 0,04 mol N_2O_4 και διασπώνται x mol N_2O_4 :

	N_2O_4	$\rightleftharpoons$	2NO_2
αρχικά/ mol	0,04		
αντ – σχημ/ mol	x		2x
Ισορροπία/ mol	(0,04-x)		2x

$$\alpha. p_{\text{ολ}} \cdot V_{\delta} = n_{\text{ολ}} RT \rightarrow 2 \cdot 0,082 = (0,04 + x) \cdot 0,082 \cdot 400$$

$$\rightarrow x = 0,01 \text{ και έχουμε } 0,02 \text{ mol NO}_2 \text{ και } 0,03 \text{ mol N}_2\text{O}_4.$$

$$\beta. p_{\text{NO}_2} = \frac{0,02 \cdot 0,082 \cdot 400}{0,82} \text{ atm} = 0,8 \text{ atm}$$

$$p_{\text{N}_2\text{O}_4} = \frac{0,03 \cdot 0,082 \cdot 400}{0,82} \text{ atm} = 1,2 \text{ atm}$$

$$\gamma. \alpha = \frac{0,01}{0,04} = \frac{1}{4} = 25\%$$

19. Βάζουμε x mol CO_2 και διασπώνται $0,5 x$ mol CO_2 .

	$2\text{CO}_2(g) \rightleftharpoons 2\text{CO}(g) + \text{O}_2(g)$		
αρχικά/ mol	x		
αντ – σχημ/ mol	$0,5x$	$0,5x$	$0,25$
Ισορροπία/ mol	$0,5x$	$0,5x$	$0,25x$

Επειδή η αναλογία mol είναι και αναλογία μερικών πιέσεων η σωστή σχέση είναι η (γ).

20. Βλέπε θεωρία.
21. α. Προς τα αριστερά αφού η προς τα δεξιά είναι εξώθερμη.
β. Προς τα αριστερά για να ελαττωθεί ο αριθμός των moles.
γ. Προς τα αριστερά, για να καταναλωθεί το CO .
22. Από τη θεωρία φαίνεται εύκολα ότι: (α) Σ, (β) Λ, (γ) Λ
23. α. Δε μετατοπίζεται γιατί μένει σταθερός ο αριθμός των moles των αερίων.
β. Δεξιά για να αυξηθεί το πλήθος των moles των αερίων.
γ. Δεξιά για να αυξηθεί το πλήθος των moles των αερίων.
δ. Δεξιά για να αυξηθεί το πλήθος των moles των αερίων.
24. Η (β)
25. Η (β) και η (δ).
26. α. Η αύξηση της θερμοκρασίας αυξάνει την ταχύτητα της αντίδρασης και ελαττώνει την απόδοσή της, γιατί η αντίδραση είναι εξώθερμη.
β. Η αύξηση της πίεσης με μεταβολή του όγκου του δοχείου αυξάνει την ταχύτητα και την απόδοση της συγκεκριμένης αντίδρασης.

27. Η σωστή έκφραση είναι η (β).

28. Η σωστή έκφραση είναι η (γ).

$$29. \quad k_c = \frac{[\text{SO}_3]^2}{[\text{SO}_2]^2 [\text{O}_2]} \text{L} \cdot \text{mol}^{-1} = \frac{(0,7)^2}{0,4^2 \cdot 0,1} \text{L} \cdot \text{mol}^{-1} = 30,625 \text{L} \cdot \text{mol}^{-1}$$

(Στις επόμενες ασκήσεις θα παραλείψουμε τις μονάδες της k_c)

$$30. \quad k_c = \frac{[\Gamma]^2}{[\text{A}][\text{B}]} = \frac{6^2}{2 \cdot 4} = 4,5$$

$$31. \quad k_c' = \frac{1}{k_c} = \frac{1}{1,25} = 0,8$$

$$32. \quad k_c = \frac{[\text{NO}]^2 [\text{O}_2]}{[\text{NO}_2]^2} = \frac{\left(\frac{2}{V}\right)^2 \left(\frac{5}{V}\right)}{\left(\frac{5}{V}\right)^2} = 0,2 \Rightarrow V = 4 \text{L}$$

33. Η k_c μιας ορισμένης χημικής εξίσωσης μεταβάλλεται μόνο με τη θερμοκρασία και μάλιστα στις ενδόθερμες αντιδράσεις η ελάττωση της θερμοκρασίας προκαλεί ελάττωση της k_c (αρχή Le Chatelier). Άρα σωστή απάντηση είναι η (β).

34.

	$\text{N}_2(\text{g}) + 3\text{H}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2\text{NH}_3(\text{g})$		
Αρχικά/mol	4	10	
αντ - σχημ/mol	3	9	6
Ισοροπία/mol	1	1	6

$$\alpha = 9/10 = 90\% \rightarrow K_c = \frac{3^2}{\frac{1}{2} \left(\frac{1}{2}\right)^3} = 144$$

35. Θεωρούμε ότι αντιδρούν x mol H_2 .

	$H_2(g)$	+	$I_2(g)$	$\rightleftharpoons$	$2HI(g)$
αρχικά:	1 mol		1 mol		
αντ - σχημ:	x mol		x mol		$2x$ mol
ισορροπία:	$(1-x)$ mol		$(1-x)$ mol		$2x$ mol

$$k_c = \frac{(2x)^2}{(1-x)^2} = 49$$

Η δεκτή λύση είναι $x = \frac{7}{9}$ και η ποσότητα του HI είναι $\frac{14}{9}$ mol.

36. α. $k_c = \frac{[PCl_3][Cl_2]}{[PCl_5]}$

β. Οι μονάδες της k_c είναι $\text{mol} \cdot \text{L}^{-1}$

γ. $k_c' = \frac{1}{k_c} = \frac{1}{8 \cdot 10^{-3}}$ και μονάδες $\text{mol}^{-1} \cdot \text{L}$

δ. Η αντίδραση θα μετατοπιστεί προς τα:

i. δεξιά

ii. αριστερά

iii. δεξιά

iv. Η k_c μεταβάλλεται μόνο στην περίπτωση (iii) και συγκεκριμένα αυξάνει, γιατί η αντίδραση είναι ενδόθερμη.

37. $k_c = \frac{[\text{γλυκόζη}]}{[\text{φρουκτόζη}]} = \frac{0,1}{0,15} = 0,67$

$\alpha = \frac{0,1}{0,25} = 0,4 = 40\%$

38. α. Έστω ότι αντιδρούν x mol CO.

	$\text{CO}(g) + \text{H}_2\text{O}(g) \rightleftharpoons \text{CO}_2(g) + \text{H}_2(g)$			
αρχικά:	1 mol	1 mol		
αντ – σχημ:	x mol	x mol	x mol	x mol
ισορροπία:	$(1-x)$ mol	$(1-x)$ mol	x mol	x mol

$$k_c = 4 = \frac{x^2}{\left(\frac{1-x}{V}\right)^2}$$

Η δεκτή λύση είναι $x = 2/3$, παράγονταν $2/3$ mol H_2 και η απόδοση είναι $\frac{2/3}{1} = 66,67\%$

Αν βάζαμε 1 mol CO και 1,6 mol H_2O θα είχαμε:

$$k_c = 4 = \frac{x^2}{\left(\frac{1-x}{V}\right)\left(\frac{1,6-x}{V}\right)}$$

Η δεκτή λύση είναι $x = 0,8$

39. Βάζουμε 1 mol CO, παραμένει χωρίς να αντιδράσει $1/3$ mol CO, άρα αντιδρούν $2/3$ mol CO.

	$\text{CO}(g) + \text{H}_2\text{O}(g) \rightleftharpoons \text{CO}_2(g) + \text{H}_2(g)$			
αρχικά:	1 mol	1 mol		
αντ – σχημ:	$2/3$ mol	$2/3$ mol	$2/3$ mol	$2/3$ mol
ισορροπία:	$1/3$ mol	$1/3$ mol	$2/3$ mol	$2/3$ mol

$$k_c = \frac{\frac{2}{1} \frac{2}{1}}{\frac{3V}{3V} \frac{3V}{3V}} = 4$$

β. Έστω ότι προσθέτουμε x mol H₂O.

	CO(g) + H ₂ O(g) ⇌ CO ₂ (g) + H ₂ (g)			
αρχικά:	1 mol	(1+x) mol		
αντ - σχημ:	0,8 mol	0,8 mol	0,8 mol	0,8 mol
ισορροπία:	0,2 mol	(0,2+x) mol	0,8 mol	0,8 mol

$$k_c = \frac{\frac{0,8}{V} \frac{0,8}{V}}{\frac{0,2}{V} \frac{(0,2+x)}{V}} = 4 \Rightarrow x = 0,6 \text{ mol}$$

40. Έστω ότι προσθέτουμε x mol από το Β. Υπάρχουν 2 περιπτώσεις:
α) Αν $x \geq 2$, αντιδρά το 80% του Α.

	A(g) + B(g) ⇌ Γ(g) + Δ(g)			
αρχικά:	2 mol	x mol		
αντ - σχημ:	1,6 mol	1,6 mol	1,6 mol	1,6 mol
ισορροπία:	0,4 mol	(x-1,6) mol	1,6 mol	1,6 mol

$$k_c = 4 = \frac{\frac{1,6}{V} \frac{1,6}{V}}{\frac{0,4}{V} \frac{(x-1,6)}{V}} \Rightarrow x = 3,2, \text{ η λύση είναι δεκτή γιατί } 3,2 > 2$$

- β) Αν $x \leq 2$, αντιδρά το 80% του Β.

	A(g) + B(g) ⇌ Γ(g) + Δ(g)			
αρχικά:	2 mol	x mol		
αντ - σχημ:	0,8x mol	0,8x mol	0,8x mol	0,8x mol
ισορροπία:	(2-0,8x) mol	0,2x mol	0,8x mol	0,8x mol

$$k_c = 4 = \frac{\frac{0,8x}{V} \frac{0,8x}{V}}{\frac{(2-0,8x)}{V} \frac{0,2x}{V}} \Rightarrow x = 1,25, \text{ η λύση είναι δεκτή γιατί } 1,25 < 2.$$

41. Βάζουμε 1 mol A και 1 mol B και η απόδοση της αντίδρασης $A(g) + B(g) \rightleftharpoons \Gamma(g)$ είναι 60%.

Αν βάλουμε 1 mol A και 2 mol B θα σχηματιστούν περισσότερο από 0,6 mol Γ , η απόδοση είναι μεγαλύτερη από 60%, γιατί σύμφωνα με την αρχή Le Chatelier είναι σαν να προσθέσαμε 1 mol του B στο σύστημα που είχε ισορροπήσει όταν είχαμε βάλει σε κενό δοχείο 1 mol A και 1 mol B.

42. Έχουμε:

	$SO_2(g) + NO_2(g) \rightleftharpoons SO_3(g) + NO(g)$			
ισορροπία:	0,8 mol	0,1 mol	0,6 mol	0,4 mol
προσθέτ.:		0,3 mol		
αντ – σχημ.:	x mol	x mol	x mol	x mol
νέα ισορ.:	(0,8-x) mol	(0,4-x) mol	(0,6+x) mol	(0,4+x) mol

$$k_c = \frac{0,6 \cdot 0,4}{0,8 \cdot 0,1} = 3 = \frac{(0,6+x)(0,4+x)}{(0,8-x)(0,4-x)}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε $x = 0,17$, οπότε στην τελική ισορροπία έχουμε 0,23 mol NO_2 .

43. Έχουμε:

	$PCl_5(g) \rightleftharpoons PCl_3(g) + Cl_2(g)$		
ισορροπία:	4 mol	2 mol	8 mol
προσθετ.:	4 mol		
αντ – σχημ.:	x mol	x mol	x mol
νέα ισορ.:	(8-x) mol	(2+x) mol	(8+x) mol

$$k_c = \frac{\frac{8}{2} \cdot \frac{2}{2}}{\frac{4}{2}} = 2 = \frac{\frac{2+x}{2} \cdot \frac{8+x}{2}}{\frac{8-x}{2}}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε: $x = 1,06$ οπότε στην τελική ισορροπία έχουμε 6,94 mol PCl_5 , 3,06 mol PCl_3 και 9,06 mol Cl_2 .

44. Έχουμε:

	$\text{SO}_2(\text{g}) + \text{NO}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{SO}_3(\text{g}) + \text{NO}(\text{g})$			
ισορροπία:	2 mol	4 mol	8 mol	3 mol
προσθέτ.:	x mol			
αντ – σχημ:	y mol	y mol	y mol	y mol
νέα ισορ.:	(2+x-y) mol	(4-y) mol	(8+y) mol	(3+y) mol

$$y = 1$$

Προσθέσαμε x mol SO_2 και αντέδρασαν y mol $\text{SO}_2 = 1$ mol SO_2 .

$$k_c = \frac{\frac{8}{V} \cdot \frac{3}{V}}{\frac{2}{V} \cdot \frac{4}{V}} = 3 = \frac{\frac{8+y}{V} \cdot \frac{3+y}{V}}{\frac{2+x-y}{V} \cdot \frac{4-y}{V}}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε $x = 3$.

45. Έχουμε αρχικά 46 g N_2O_4 ή 0,5 mol N_2O_4 και διασπώνται x mol N_2O_4

	$\text{N}_2\text{O}_4 \rightleftharpoons 2\text{NO}_2$	
αρχικά:	0,5 mol	
αντ – σχημ:	x mol	2x mol
ισορροπία:	(0,5-x) mol	2x mol

$$k_p = 2 = \frac{p_{\text{NO}_2}^2}{p_{\text{N}_2\text{O}_4}} = \frac{\left(\frac{2xRT}{V}\right)^2}{\frac{(0,5-x)RT}{V}} = \frac{4x^2}{0,5-x} \frac{R300}{4,1}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε ως δεκτή λύση $x = 1/6$. Στην ισορροπία έχουμε $1/3 \text{ mol NO}_2$.

46. Βάζουμε $0,01 \text{ mol COCl}_2$ και διασπώνται $x \text{ mol COCl}_2$.

	$\text{COCl}_2(g)$	$\rightleftharpoons$	$\text{CO}(g)$	$+$	$\text{Cl}_2(g)$
αρχικά:	0,01 mol				
αντ – σχημ:	$x \text{ mol}$		$x \text{ mol}$		$x \text{ mol}$
ισορροπία:	$(0,01-x) \text{ mol}$		$x \text{ mol}$		$x \text{ mol}$

$$p_{\text{ισορ}} = 3,5 \text{ atm} \Rightarrow (0,01 + x) \cdot 0,082 \cdot 546 = 3,5 \cdot 0,224 \Rightarrow x = 0,0075$$

$$\text{και } \alpha = \frac{0,0075}{0,01} = 75\%$$

$$p_{\text{CO}} = p_{\text{Cl}_2} = \frac{0,0075}{0,0175} 3,5 \text{ atm} = 1,5 \text{ atm}$$

$$p_{\text{COCl}_2} = \frac{0,0025}{0,0175} 3,5 \text{ atm} = 0,5 \text{ atm}$$

$$k_p = \frac{p_{\text{CO}} \cdot p_{\text{Cl}_2}}{p_{\text{COCl}_2}} = \frac{1,5 \cdot 1,5}{0,5} \text{ atm} = 4,5 \text{ atm}$$

47. Έστω ότι βάζουμε $x \text{ mol CO}_2$ και αντιδρούν $0,62x \text{ mol CO}_2$.

	$\text{CO}_2(g)$	$+$	$\text{C}(s)$	$\rightleftharpoons$	$2\text{CO}(g)$
αρχικά:	$x \text{ mol}$				
αντ – σχημ:	$0,62x \text{ mol}$				$1,24x \text{ mol}$
ισορροπία:	$0,38x \text{ mol}$				$1,24x \text{ mol}$

$$p_{\text{CO}} = \frac{1,24x}{1,24x + 0,38x} 3,24 \text{ atm} = 2,48 \text{ atm}$$

$$p_{\text{CO}_2} = \frac{0,38x}{1,24x + 0,38x} 3,24 \text{ atm} = 0,76 \text{ atm}$$

$$k_p = \frac{p_{\text{CO}}^2}{p_{\text{CO}_2}} = \frac{2,48^2}{0,76} \text{ atm} = 8,09 \text{ atm}$$

48. Έχουμε:

	$\text{SO}_2(\text{g}) + \text{NO}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{SO}_3(\text{g}) + \text{NO}(\text{g})$			
ισορροπία:	0,8 mol	0,1 mol	0,6 mol	0,4 mol
προσθέτ.:				x mol
αντ – σχημ:	y mol	y mol	y mol	y mol
νέα ισορ.:	(0,8+y) mol	(0,1+y) mol	(0,6-y) mol	(0,4+x-y) mol

$$y = 0,2$$

$$k_c = \frac{\frac{0,6}{V} \cdot \frac{0,4}{V}}{\frac{0,8}{V} \cdot \frac{0,1}{V}} = 3 = \frac{\frac{(0,6-y)}{V} \cdot \frac{(0,4+x-y)}{V}}{\frac{0,8+y}{V} \cdot \frac{0,1+y}{V}}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε: $x = 2,05$.

49. Έχουμε:

	$\text{CO}_2(\text{g}) + \text{H}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{CO}(\text{g}) + \text{H}_2\text{O}(\text{g})$			
ισορροπία:	0,3 mol	0,3 mol	0,6 mol	0,6 mol
προσθέτ.:	x mol			
αντ – σχημ:	y mol	y mol	y mol	y mol
νέα ισορ.:	(0,3+x-y) mol	(0,3-y) mol	(0,6+y) mol	(0,6+y) mol

Για να γίνει η συγκέντρωση του CO ίση με 0,35 M πρέπει

$$0,6 + y = 0,7, \text{ δηλαδή } y = 0,1.$$

$$k_c = \frac{\frac{0,6}{2} \cdot \frac{0,6}{2}}{\frac{0,3}{2} \cdot \frac{0,3}{2}} = 4 = \frac{\frac{(0,6+y)}{2} \cdot \frac{(0,6+y)}{2}}{\frac{0,3+x-y}{2} \cdot \frac{0,3-y}{2}}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε $x = 0,4125$.

50. Στους 427 °C διασπάστηκε ποσότητα SO_3 , διότι αυξήθηκε ο συνολικός αριθμός των moles (από 8,5 σε 9). Έστω 2x mol η ποσότητα του SO_3 που διασπάστηκε.

	$2\text{SO}_3(\text{g})$	$\rightleftharpoons$	$2\text{SO}_2(\text{g})$	+	$\text{O}_2(\text{g})$
αρχικά:	4 mol		4 mol		0,5 mol
αντ – σημη:	2x mol		2x mol		x mol
ισορροπία:	(4-2x) mol		(4+2x) mol		(0,5+x) mol

Θα πρέπει:

$$4 - 2x + 4 + 2x + 0,5 + x = 9 \rightarrow x = 0,5 \text{ mol}$$

$$\alpha. k_c = \frac{\left(\frac{4}{2}\right)^2 \cdot \frac{0,5}{2}}{\left(\frac{4}{2}\right)^2} = \frac{1}{4}$$

$$\beta. k_c' = \frac{\left(\frac{5}{2}\right)^2 \cdot \frac{1}{2}}{\left(\frac{3}{2}\right)^2} = \frac{25}{18}$$

γ. Η αντίδραση είναι ενδόθερμη διότι αυξάνοντας τη θερμοκρασία ευνοείται η ενδόθερμη αντίδραση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση διασπάστηκε ποσότητα SO_3 .

51. i. Παράγονται 0,1 mol NOCl , αντιδρούν 0,05 mol Cl_2 και στην ισορροπία έχουμε 0,15 mol Cl_2 (γ).
 ii. Αυξάνεται ο όγκος του δοχείου, η ισορροπία μετατοπίζεται προς τα αριστερά και αυξάνεται η ποσότητα του Cl_2 (β).

iii. Η τιμή της k_c είναι: $\frac{\left(\frac{0,6}{25}\right)^2}{\left(\frac{0,2}{25}\right)^2 \left(\frac{0,15}{25}\right)} = 1,5 \cdot 10^3$ (α).

52. Έστω ότι αντιδρούν x mol H_2 :

	$H_2(g)$	$+ I_2(g)$	$\rightleftharpoons$	$2HI(g)$
αρχικά:	0,5 mol			0,5 mol
αντ – σχημ:	x mol			x mol
ισορροπία:	$(0,5-x)$ mol			$(0,5-x)$ mol
				$2x$ mol

$$k_c = 64 = \frac{\left(\frac{2x}{10}\right)^2}{\frac{0,5-x}{10} \cdot \frac{0,5-x}{10}}$$

Η δεκτή λύση είναι $x = 0,4$.

α. $k_p = k_c = 64$.

β. Υπολογίζουμε εύκολα ότι στην ισορροπία στους $448^\circ C$ έχουμε:

$0,8$ mol HI, $0,1$ mol H_2 , $0,1$ mol I_2 .

γ. Όταν αυξηθεί η θερμοκρασία στους $727^\circ C$ ευνοείται η ενδόθερμη αντίδραση, αλλά δε δίνεται αν η αντίδραση είναι ενδόθερμη ή εξώθερμη. Παρατηρούμε, όμως, ότι είτε η αντίδραση οδηγηθεί προς τα δεξιά ή προς τα αριστερά, ο συνολικός αριθμός των moles παραμένει σταθερός και ίσος με 1 mol, οπότε:

$$p_{ολ} = \frac{1 \cdot 0,082 \cdot 1000}{10} \text{ atm} = 8,2 \text{ atm}$$

53. i. Βλέπε θεωρία.

ii. Η k_p μεταβάλλεται (αυξάνεται) μόνο με αύξηση της θερμοκρασίας.

iii. α. Προς τα αριστερά για να ελαττωθεί το $n_{ολ}$.

β. Προς τα δεξιά που είναι ενδόθερμη.

γ. Καμιά μεταβολή όπως μάθαμε στη θεωρία.

54. Βάζουμε x mol CO_2 και αντιδρούν αx mol CO_2

	$\text{CO}_2(\text{g})$	+	$\text{C}(\text{s})$	$\rightleftharpoons$	$2\text{CO}(\text{g})$
αρχικά:	x mol				
αντ – σχημ:	αx mol				$2\alpha x$ mol
ισορροπία:	$x(1-\alpha)$ mol				$2\alpha x$ mol

$$k_p = \frac{p_{\text{CO}}^2}{p_{\text{CO}_2}} = \frac{\left(\frac{n_{\text{CO}}}{n_{\text{ολ}}} p_{\text{ολ}}\right)^2}{\frac{n_{\text{CO}_2}}{n_{\text{ολ}}} p_{\text{ολ}}} = \frac{\left[\frac{2\alpha x}{x(1+\alpha)} p_{\text{ολ}}\right]^2}{\frac{x(1-\alpha)}{x(1+\alpha)} p_{\text{ολ}}} = \frac{4\alpha^2}{1-\alpha^2} p_{\text{ολ}}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε $\alpha = 0,62$.

Στην ισορροπία έχουμε $(x - 0,62x)$ mol = $0,38x$ mol CO_2 και $2 \cdot 0,62x$ mol $\text{CO} = 1,24x$ mol CO , οπότε:

$$\frac{n_{\text{CO}}}{n_{\text{ολ}}} = \frac{1,24x}{1,62x} = 76,54\% \quad \text{και} \quad \frac{n_{\text{CO}_2}}{n_{\text{ολ}}} = \frac{0,38x}{1,62x} = 23,46\%$$

β. Το μίγμα περιέχει 6% σε moles CO_2 και 94% σε moles CO , οπότε:

$$\frac{n_{\text{CO}_2}}{n_{\text{ολ}}} = 0,06 \quad \text{και} \quad \frac{n_{\text{CO}}}{n_{\text{ολ}}} = 0,94$$

$$\text{Από τη σχέση: } k_p = \frac{\left(\frac{n_{\text{CO}}}{n_{\text{ολ}}} p_{\text{ολ}}\right)^2}{\frac{n_{\text{CO}_2}}{n_{\text{ολ}}} p_{\text{ολ}}} \quad \text{έχουμε:}$$

$$p_{\text{ολ}} = k_p \frac{0,06}{0,94^2} \text{ atm} = 0,68 \text{ atm}$$

55. Βάζουμε 6 mol CaCO_3 και διασπώνται x mol CaCO_3 .

	$\text{CaCO}_3(s)$	$\rightleftharpoons$	$\text{CaO}(s)$	$+$	$\text{CO}_2(g)$
αρχικά:	6 mol				
αντ – σχημ:	x mol		x mol		x mol
ισορροπία:	$(6-x)$ mol		x mol		x mol

$$\alpha. k_p = p_{\text{CO}_2} = \frac{n_{\text{CO}_2} RT}{V} \Rightarrow 9 = \frac{x \cdot 0,082 \cdot 1500}{41} \Rightarrow x = 3$$

$$\beta. \text{ Αντίστοιχα: } y = \frac{9 \cdot 123}{0,082 \cdot 1500} = 9$$

δηλαδή για να φτάσουμε στην ισορροπία μπορούν να διασπαστούν 9 mol CaCO_3 . Επειδή έχουμε 6 mol CaCO_3 θα διασπαστούν όλα χωρίς να φτάσουμε στην ισορροπία.

$$\gamma. V = \frac{6 \cdot 0,082 \cdot 1500}{9} \text{ L} = 82 \text{ L}$$

56. $\text{H}_2(g) + \text{I}_2(g) \rightleftharpoons 2\text{HI}(g)$

$$\alpha. Q_c = \frac{\left(\frac{0,5}{V}\right)^2}{\frac{0,2}{V} \frac{0,2}{V}} = \frac{25}{4} < 49$$

β. Το σύστημα δε βρίσκεται σε ισορροπία επειδή $Q_c < k_c$. Για να φτάσουμε στην ισορροπία θα αντιδράσουν x mol H_2 με x mol I_2 και θα παραχθούν $2x$ mol HI , οπότε:

$$k_c = \frac{\left(\frac{0,5 + 2x}{V}\right)^2}{\left(\frac{0,2 - x}{V}\right)^2} = 49$$

Λύνουμε και βρίσκουμε $x = 0,1$, οπότε στην ισορροπία θα έχουμε 0,7 mol HI .

γ. Έστω ότι προσθέτουμε ω mol HI .

	$\text{H}_2(\text{g}) + \text{I}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2\text{HI}(\text{g})$		
ισορροπία:	0,1 mol	0,1 mol	0,7 mol
προσθέτ.:			ω mol
αντ – σχημ:	y mol	y mol	2y mol
νέα ισορ.:	(0,1+y) mol	(0,1+y) mol	(0,7+ ω -2y) mol

Θα πρέπει: $0,1 + y = 0,2 \rightarrow y = 0,1$

$$k_c = \frac{\left(\frac{0,7 + \omega - 2y}{V}\right)^2}{\left(\frac{0,1 + y}{V}\right)^2} = 49$$

Λύνουμε και βρίσκουμε $\omega = 0,9$.

57. Διπλασιάζεται ο όγκος του δοχείου, ελαττώνεται η πίεση, οπότε σύμφωνα με την αρχή Le Chatelier πρέπει να αυξηθεί η πίεση, δηλαδή να αυξηθεί ο αριθμός των moles των αερίων και η ισορροπία μετατοπίζεται προς τα δεξιά.

	$\text{N}_2\text{O}_4 \rightleftharpoons 2\text{NO}_2$	
αρχικά:	0,52 mol	0,96 mol
αντ – σχημ:	x mol	2x mol
ισορροπία:	(0,52-x) mol	(0,96+2x) mol

$$k_c = \frac{\left(\frac{0,96}{V}\right)^2}{\frac{0,52}{V}} = \frac{\left(\frac{0,96 + 2x}{2V}\right)^2}{\frac{0,52 - x}{2V}}$$

Λύνουμε και βρίσκουμε: $x \approx 0,12$.

58. α. $k_c = \frac{k_1}{k_2} = 6,5 \cdot 10^2$.

β. $v_1 = k_1 [\text{NO}]^2 [\text{O}_2]$ ή

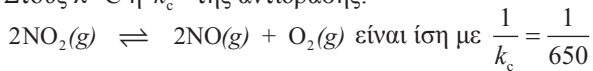
$$v_1 = 2,6 \cdot 10^3 \cdot (6 \cdot 10^{-3})^2 \cdot 0,3 \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1} = 28,08 \cdot 10^{-3} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$$

γ.

	$2\text{NO}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2\text{NO}(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g})$		
αρχικά:	0,2 mol		
αντ – σχημ:	0,2·0,15 mol	0,03 mol	0,015 mol
ισορροπία:	0,17 mol	0,03 mol	0,015 mol

$$k_c' = \frac{\left(\frac{0,03}{5}\right)^2 \frac{0,015}{5}}{\left(\frac{0,17}{5}\right)^2} = 9,3 \cdot 10^{-5} \text{ στους } \mu \text{ } ^\circ\text{C}.$$

Στους $\lambda \text{ } ^\circ\text{C}$ η k_c'' της αντίδρασης:

Με ελάττωση της θερμοκρασίας ($\mu < \lambda$) έχουμε ελάττωση και της τιμής της k_c άρα η διάσπαση του NO_2 είναι ενδόθερμη αντίδραση.

59. Η ισορροπία δε θα διαταραχθεί.

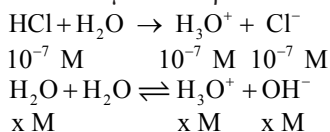
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΞΕΑ – ΒΑΣΕΙΣ – ΙΟΝΤΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

1-18. Είναι εύκολο να απαντήσουμε, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.

Ασκήσεις – προβλήματα

19. α. H_2SO_4 (οξύ), HSO_4^- (βάση)
 β. H_2O (οξύ), OH^- (βάση)
 γ. $[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ (οξύ), $[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_5\text{OH}]^{2+}$ (βάση)
 δ. NH_4^+ (οξύ), NH_3 (βάση)
20. α. Υπολογίζεται εύκολα, $\text{pH} = 2$.
 β. $c = \frac{n}{V} = \frac{0,1 \text{ mol}}{10 \text{ L}} = 10^{-2} \text{ M}$, άρα $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-2}$ και $\text{pH} = 2$.
 γ. HNO_3 0,1 M υπολογίζεται εύκολα, $\text{pH} = 1$.
 δ. $c = \frac{0,001 \text{ mol}}{0,1 \text{ L}} = 10^{-2} \text{ M} \Rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-2} \Rightarrow \text{pOH} = 2 \Rightarrow \text{pH} = 12$
 ε. NaOH 10^{-3} M υπολογίζεται εύκολα, $\text{pH} = 11$.
21. Το διάλυμα είναι όξινο και έχει $\text{pH} = 2$. Αραιώνεται με νερό και γίνεται λιγότερο όξινο. Η μόνη δεκτή περίπτωση είναι $\text{pH} = 2,5$.
22. Το διάλυμα είναι βασικό και έχει $\text{pH} = 13$. Αραιώνεται με νερό και γίνεται λιγότερο βασικό. Η μόνη δεκτή περίπτωση είναι $\text{pH} = 12,2$.
23. Το διάλυμα είναι όξινο και εύκολα υπολογίζουμε ότι έχει $\text{pH} = 3$. Προσθέτουμε καθαρό HNO_3 χωρίς να μεταβάλλεται ο όγκος του διαλύματος και το διάλυμα γίνεται πιο όξινο. Η μόνη δεκτή περίπτωση είναι $\text{pH} = 2,3$.
24. $\text{pH} = 12 \rightarrow [\text{H}^+] = 10^{-12} \rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-2}$ και επειδή το NaOH δίσταται πλήρως, υπολογίζεται εύκολα ότι $c_{\text{NaOH}} = 10^{-2} \text{ M}$.

25. Το διάλυμα είναι πολύ αραιό, οπότε πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν μας και τον ιοντισμό του νερού.

Στο διάλυμα έχουμε $[\text{H}_3\text{O}^+] = (10^{-7} + x) \text{ M}$ και $[\text{OH}^-] = x \text{ M}$.

$$K_w = 10^{-14} \rightarrow x(10^{-7} + x) = 10^{-14} \text{ ή } x = 0,6 \cdot 10^{-7} \text{ και } [\text{H}_3\text{O}^+] = 1,6 \cdot 10^{-7} \text{ M.}$$

26. Είναι εύκολη η αντιστοίχιση.

27. Το διάλυμα είναι βασικό και δεν μπορεί να έχει $\text{pH} = 6$. Αν είχε $\text{pH} = 14$ το διάλυμα θα ήταν 1 M και αν είχε $\text{pH} = 8$ το διάλυμα θα ήταν 10^{-6} M . Το διάλυμα είναι πιο αραιό, άρα λιγότερο βασικό, οπότε το $\text{pH} = 7,02$.

28. Βρίσκουμε τη συγκέντρωση του τελικού διαλύματος:

$$c_{\text{NaOH}} = \frac{0,08 \text{ mol}}{0,2 \text{ L διαλύματος}} = 10^{-2} \text{ M, οπότε εύκολα υπολογίζουμε ότι}$$

$$\text{pH} = 12.$$

29. Το αρχικό διάλυμα έχει $\text{pH} = 1$, οπότε η συγκέντρωσή του είναι 0,1 M και περιέχει 0,2 mol HNO_3 . Με την αραιώση στο τελικό διάλυμα η συγκέντρωση θα είναι $\frac{0,2 \text{ mol}}{200 \text{ L}} = 10^{-3} \text{ M}$, οπότε υπολογίζουμε εύκολα το $\text{pH} = 3$.

30. α. Λάθος, γιατί $[\text{H}_3\text{O}^+] = [\text{A}^-]$.

β. Σωστό, γιατί $[\text{H}_3\text{O}^+] = 1 = 10^0$.

γ. Σωστό.

δ. Λάθος, γιατί $[\text{H}_3\text{O}^+] = [\text{A}^-] = 1$.

31. Αν η $[\text{H}_3\text{O}^+] = x \text{ M}$ και η $[\text{OH}^-] = y \text{ M}$, έχουμε:

$xy = 10^{-14}$ και $x = 100y$. Λύνοντας το σύστημα έχουμε:

$x = 10^{-6}$, $y = 10^{-8}$ και $\text{pH} = 6$.

32. α. Έχουμε $x \text{ L}$ διαλύματος HCl 1 M και $y \text{ L}$ διαλύματος HCl 3 M . Τα συνολικά mol HCl ($x + 3y$) είναι διαλυμένα σε $(x + y) \text{ L}$,

οπότε έχουμε $\frac{x + 3y}{x + y} = 2 \Rightarrow x = y$

β. Διάλυμα HCl με $\text{pH} = 1$ είναι $0,1 \text{ M}$, διάλυμα HCl με $\text{pH} = 3$ είναι $0,001 \text{ M}$ και διάλυμα HCl με $\text{pH} = 2$ είναι $0,01 \text{ M}$. Εφαρμόζοντας την ίδια λύση με την α:

$$\frac{0,1x + 0,001y}{x + y} = 0,01 \text{ ή } y = 10x$$

33. Η $[\text{OH}^-] = 5 \cdot 10^{-5} \text{ M} > 10^{-5} \text{ M}$. Διάλυμα 10^{-5} M έχει $\text{pH} = 9$. Το διάλυμα είναι πιο βασικό, άρα $\text{pH} > 9$ και η μόνη δεκτική περίπτωση είναι $\text{pH} = 9,7$.

34. Έχουμε 50 mL διαλύματος $0,63\% \text{ w/v}$. Βρίσκουμε τη Molarity:

$$\frac{0,63}{63} \cdot \frac{1000}{100} \text{ M} = 0,1 \text{ M}, \text{ οπότε } \text{pH} = 1.$$

Προσθέτουμε $x \text{ mL}$ νερού, το διάλυμα αραιώνεται, γίνεται λιγότερο όξινο, το pH του τελικού διαλύματος θα είναι 3 και η Molarity του 10^{-3} M .

$$\text{Επειδή } n_{\text{αρχ}}(\text{HNO}_3) = n_{\text{τελ}}(\text{HNO}_3) \rightarrow \frac{50 \cdot 0,1}{1000} = \frac{(50 + x)10^{-3}}{1000}$$

$$\Rightarrow x = 4950$$

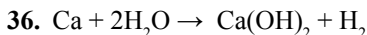
35. Στα 500 mL είναι διαλυμένα $\frac{x}{22,4} \text{ mol HCl}$

$$10 \text{ mL} \quad \omega \quad \text{ή } \omega = \frac{x}{1120} \text{ mol}$$

Η συγκέντρωση του τελικού διαλύματος είναι:

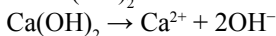
$$c = \frac{n}{V} = \frac{\frac{x}{1120} \text{ mol}}{0,1 \text{ L}} = \frac{x}{112} \text{ M.}$$

Επειδή το διάλυμα έχει $\text{pH} = 1 \rightarrow \frac{x}{112} = 0,1 \Rightarrow x = 11,2$

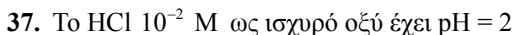
$$\frac{40 \text{ g}}{0,12 \text{ g}} = \frac{1 \text{ mol}}{x} \quad \text{ή } x = 0,003 \text{ mol}$$

Το Ca(OH)_2 διίσταται πλήρως.

$$5 \cdot 10^{-3} \text{ M} \text{ δίνουν } 10^{-2} \text{ M}$$

δηλαδή $[\text{OH}^-] = 10^{-2} \text{ M}$, οπότε $\text{pOH} = 2$ και $\text{pH} = 12$.

Το $\text{NaOH } 10^{-2} \text{ M}$ διίσταται πλήρως, $\text{pH} = 12$

Στο $\text{HA } 0,1 \text{ M}$ ($\alpha = 0,01$) $\rightarrow [\text{H}^+] = 10^{-3} \rightarrow \text{pH} = 3$

NH_3 $0,1 \text{ M}$ ($\alpha = 0,01$) $\rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-3} \rightarrow \text{pH} = 11$

38. Το διάλυμα είναι όξινο. Αν το οξύ ήταν ισχυρό το pH θα ήταν 2. Επειδή είναι ασθενές θα είναι λιγότερο όξινο. Επομένως η μόνη δεκτική περίπτωση είναι $\text{pH} = 4$.

39. α. Λάθος, γιατί με την αραιώση αυξάνει ο βαθμός ιοντισμού.

β. Σωστό, γιατί ελαττώνεται η $[\text{H}_3\text{O}^+]$

γ. Λάθος, γιατί η $[\text{H}_3\text{O}^+] > [\text{OH}^-]$

δ. Σωστό, γιατί αυτή μεταβάλλεται μόνο με τη θερμοκρασία.

40. α. Αν θεωρήσουμε ότι ιοντίζονται $x \text{ mol A / L}$ διαλύματος, έχουμε:

$$K_a = \frac{x^2}{1-x} = x^2 = 10^{-6} \rightarrow x = 10^{-3} \text{ και } \text{pH} = 3. \text{ Υπολογίζουμε το βαθμό ιοντισμού } \alpha_1 = 10^{-3}.$$

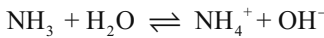
β. Ο όγκος του διαλύματος εκατονταπλασιάζεται, οπότε η συγκέντρωσή του υπολογίζεται εύκολα ότι γίνεται 100 φορές μικρότερη, δηλαδή 0,01 M. Εύκολα υπολογίζουμε το νέο pH.

$$K_a = \frac{y^2}{0,01-y} = \frac{y^2}{0,01} = 10^{-6} \Rightarrow y^2 = 10^{-8} \Rightarrow y = 10^{-4} \text{ και } \text{pH} = 4.$$

Ο νέος βαθμός ιοντισμού $a_2 = \frac{10^{-4}}{10^{-2}} = 10^{-2}$.

γ. $\frac{a_1}{a_2} = \frac{10^{-3}}{10^{-2}} = \frac{1}{10}$

41. Θεωρούμε c M την συγκέντρωση του διαλύματος της NH_3 και επειδή $\text{pH} = 11 \rightarrow \text{pOH} = 3$ και $[\text{OH}^-] = 10^{-3}$ M. Από τον ιοντισμό της NH_3 έχουμε:

c M

$$\frac{10^{-3} \text{ M} \quad 10^{-3} \text{ M} \quad 10^{-3} \text{ M}}{(c - 10^{-3}) \text{ M} \quad 10^{-3} \text{ M} \quad 10^{-3} \text{ M}}$$

$$K_b = 10^{-5} = \frac{10^{-3} \cdot 10^{-3}}{c - 10^{-3}} = \frac{10^{-6}}{c} \Rightarrow c = 0,1$$

Ο βαθμός ιοντισμού $a = \frac{10^{-3}}{0,1} = 10^{-2}$

Από τη Molarity 0,1 M έχουμε 0,1·17 g/L διαλύματος ή 0,17 g/100 ml διαλύματος, δηλαδή 0,17% w/v.

42. Συμπληρώνονται εύκολα, αν μελετήσουμε τη θεωρία.

43. Από τον ιοντισμό του ασθενούς οξέος HA:

$$K_a = \frac{Ca^2}{1-a} = Ca^2 = 1 \cdot 10^{-4} = 10^{-4}.$$

44. α. Λάθος, γιατί $[\text{H}_3\text{O}^+] < 0,1$

β. Λάθος, γιατί $[\text{H}_3\text{O}^+] = [\text{A}^-]$

γ. Σωστό

δ. Λάθος, γιατί $[\text{H}_3\text{O}^+] < 10^{-1} \rightarrow \text{pH} > 1$

ε. Σωστό.

45. Έστω ότι προσθέτουμε x L νερού σε 3 L του διαλύματος οξέος HA 0,1 M.

Αρχικό διάλυμα: 0,1 M, $K_a = 10^{-6}$ M $\rightarrow$ pH = 3

Τελικό διάλυμα: pH = 4, $K_a = 10^{-6}$ M $\rightarrow c_2 = 0,01$ M

$$n_{HA(\alpha\rho\chi)} = n_{HA(\tau\epsilon\lambda)} \rightarrow 3 \cdot 0,1 = (3 + x) \cdot 0,01 \rightarrow x = 297.$$

46. Αρχικό διάλυμα BOH: 1 M, $K_b = 10^{-6} \rightarrow a_1 = 10^{-3}$ και 0,025 mol διαλυμένης βάσης.

Τελικό διάλυμα BOH: $\frac{0,025}{0,1}$ M = 0,25 M, $K_b = 10^{-5} \Rightarrow a_2^2 = \frac{10^{-6}}{0,25}$

$$\text{ή } a_2 = \frac{10^{-3}}{0,5} = 2 \cdot 10^{-3} \text{ και } \frac{a_1}{a_2} = \frac{1}{2}$$

47. Στα 10 mL δ/τος HCl 0,05 M περιέχονται $\frac{10 \cdot 0,05}{1000}$ mol H_3O^+ επειδή το

HCl είναι ισχυρό οξύ. Στο διάλυμα του CH_3COOH 0,1 M με $K_a = 10^{-5}$ υπολογίζουμε εύκολα ότι $[H_3O^+] = 10^{-3}$. Αν λοιπόν έχουμε x mL από το διάλυμα του CH_3COOH θα έχουμε και

$$\frac{x \cdot 10^{-3}}{1000} \text{ mol } H_3O^+ = \frac{10 \cdot 0,05}{1000} \text{ mol } H_3O^+ \text{ ή } x = 500 \text{ mL.}$$

48. α. Λάθος, γιατί τα δύο οξέα έχουν διαφορετικές συγκεντρώσεις και πρέπει να βρούμε τις τιμές των K_a για να συγκρίνουμε τα δύο οξέα. Βρίσκουμε $K_{a(HA)} = 10^{-6}$ και $K_{a(HB)} = 25 \cdot 10^{-6}$, οπότε το οξύ HB είναι ισχυρότερο από το οξύ HA.

β. Σωστό, γιατί η K_a σε σταθερή θερμοκρασία είναι το μέγεθος που δείχνει την ισχύ ενός οξέος.

γ. Λάθος, γιατί στα ισχυρά οξέα ο βαθμός ιοντισμού παραμένει σταθερός, $\alpha = 1$.

δ. Σωστό, γιατί ελαττώνεται η συγκέντρωση και αυξάνεται ο βαθμός ιοντισμού.

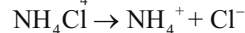
49. Διάλυμα HCOOH με $K_a = 10^{-4}$ για να έχει pH = 2 υπολογίζεται εύκολα ότι πρέπει να είναι 1 M, δηλαδή 46 g στα 1000 mL ή 9,2 g στα 200 mL.

Επειδή θέλουμε το pH του διαλύματος να είναι μεγαλύτερο, πρέπει να προσθέσουμε λιγότερα από 9,2 g. Δηλαδή 9,2 g είναι οριακά η μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα.

50. α. Το διάλυμα της ΓΟΗ που έχει την ίδια συγκέντρωση με την ΒΟΗ έχει μεγαλύτερο pH, δηλαδή είναι πιο βασικό, άρα και η ΓΟΗ ισχυρότερη βάση από τη ΒΟΗ.
β. Τα δύο διαλύματα θα περιέχουν ίσες ποσότητες από τις δύο βάσεις, άρα θα απαιτούν ίσες ποσότητες οξέος για να εξουδετερωθούν.
51. Δεν μπορούν να συγκριθούν, γιατί δε γνωρίζουμε τις συγκεντρώσεις των διαλυμάτων των οξέων.
52. Υπολογίζουμε εύκολα ότι η K_a του CH_3COOH είναι ίση με 10^{-5} και η K_a του HCOOH είναι ίση με 10^{-4} . Άρα το HCOOH είναι ισχυρότερο από το CH_3COOH γιατί έχει μεγαλύτερο K_a .
53. Το NaCl είναι άλας που προέρχεται από εξουδετέρωση ισχυρού οξέος με ισχυρή βάση. Η παρουσία του δεν επηρεάζει το pH ενός διαλύματος, άρα το διάλυμά του έχει $\text{pH} = 7$.

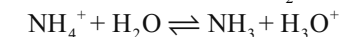
$$54. K_{\text{NH}_4^+} = \frac{K_w}{K_{\text{NH}_3}} = \frac{10^{-14}}{10^{-5}} = 10^{-9}$$

Το NH_4Cl διάσταται πλήρως.

$$0,1 \text{ M} \quad 0,1 \text{ M} \quad 0,1 \text{ M}$$

Το NH_4^+ είναι ασθενές οξύ, ενώ το Cl^- είναι πολύ ασθενής βάση και δεν αντιδρά πρακτικά με το H_2O .

$$0,1 \text{ M}$$

$$x \text{ M} \quad \quad \quad x \text{ M} \quad x \text{ M}$$

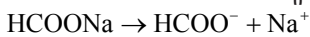
$$(0,1 - x) \text{ M} \quad \quad x \text{ M} \quad x \text{ M}$$

$$K_{\text{NH}_4^+} = \frac{x}{0,1 - x} = \frac{x^2}{0,1} = 10^{-9} \Rightarrow x = 10^{-5} \text{ και } \text{pH} = 5$$

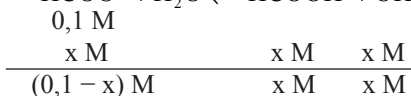
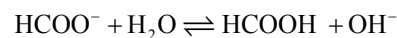
55. Βρίσκουμε τη Molarity του διαλύματος του HCOONa ίση με

$$\frac{1,36}{68} \frac{\text{mol}}{0,2 \text{ L}} = 0,1 \text{ M.}$$

Το HCOONa δίσταται πλήρως:

Τα HCOO^- είναι ασθενής βάση ενώ τα Na^+ δε δέχονται ή δίνουν πρωτόνια στο H_2O .

$$K_w = \frac{K_w}{K_a} = \frac{10^{-14}}{10^{-4}} = 10^{-10} = \frac{x^2}{0,1 - x} = \frac{x^2}{0,1} \Rightarrow x = 10^{-5,5} = [\text{OH}^-] \text{ και}$$

$$\text{pH} = 8,5$$

56. Σύμφωνα με τα προηγούμενα παραδείγματα. Αρχικό διάλυμα CH_3COONa 1 M, $\text{pH} = 10$, $K_{\text{CH}_3\text{COO}^-} = 10^{-8}$. Ο όγκος του τελικού διαλύματος είναι 100 L (10 φορές μεγαλύτερος) και η συγκέντρωση προφανώς 10 φορές μικρότερη, δηλαδή 0,1 M, $K_{\text{CH}_3\text{COO}^-} = 10^{-8}$, οπότε υπολογίζουμε εύκολα $[\text{OH}^-] = 10^{-4,5}$ και $\text{pH} = 9,5$.

57. β. Από την αντιστοίχιση, η οποία γίνεται εύκολα, βρέθηκε ότι το ασθενές οξύ 0,1 M έχει $\text{pH} = 3$, οπότε υπολογίζουμε εύκολα $K_a = 10^{-5}$.

58. Τα κενά συμπληρώνονται εύκολα, αν μελετήσουμε τη θεωρία.

59. α. Υπολογίζουμε το a : $a^2 = \frac{K_a}{c} = \frac{10^{-5}}{0,1} \Rightarrow a = 10^{-2}$

Έχουμε επίδραση κοινού ιόντος και από τη σχέση $[\text{H}_3\text{O}^+] =$

$$K_a \cdot \frac{[\text{οξύ}]}{[\text{βάση}]}$$

Υπολογίζουμε $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5} \cdot \frac{0,1}{0,1} = 10^{-5}$, οπότε $a = \frac{10^{-5}}{0,1} = 10^{-4}$.

Παρατηρούμε ότι η παρουσία κοινού ιόντος, δηλαδή του CH_3COO^- προκαλεί ελάττωση του βαθμού ιοντισμού του CH_3COOH .

60. Το HCl ιοντίζεται πλήρως $\alpha = 1$, είτε είναι μόνο του σε διάλυμα, είτε είναι διαλυμένο μαζί με NaCl . Το HA προφανώς είναι ασθενές οξύ και έχει μεγαλύτερο βαθμό ιοντισμού $10^{-2} > 10^{-4}$ όταν είναι μόνο του σε διάλυμα παρά αν υπάρχει και κοινό ιόν, δηλαδή A^- , που προκύπτει από το NaA .

61. Από τη σχέση $[\text{OH}^-] = K_b \cdot \frac{[\text{βάση}]}{[\text{οξύ}]}$

Υπολογίζουμε $[\text{OH}^-] = 10^{-5} \cdot \frac{0,1}{0,1} = 10^{-5} \text{ M}$, οπότε $a = \frac{10^{-5}}{0,1} = 10^{-4}$ και

$\text{pH} = 9$.

62. Υπολογίζουμε τη Molarity του τελικού διαλύματος:

$$c_{\text{CH}_3\text{COOH}} = \frac{6}{60} \frac{\text{mol}}{\text{L}} = 1 \text{ M}$$

$$c_{\text{CH}_3\text{COONa}} = \frac{0,82}{0,4 \text{ L}} \frac{\text{mol}}{\text{L}} = \frac{0,1}{4} \text{ M}$$

$$\text{και } [\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5} \frac{1}{0,1} \text{ M} = 4 \cdot 10^{-4} \text{ M} \text{ και } a = \frac{4 \cdot 10^{-4}}{1} = 4 \cdot 10^{-4}$$

63. Υπολογίζουμε την $K_{\text{b-NH}_3}$: έχουμε διάλυμα 0,1 M με $\alpha = 1\% \rightarrow$

$$K_b = \frac{0,1 \cdot 10^{-2} \cdot 0,1 \cdot 10^{-2}}{0,1 - 0,1 \cdot 10^{-2}} = 10^{-5}$$

Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 10 L και περιέχει $4 \cdot 0,1 \text{ mol NH}_3$ και $6 \cdot 0,05 \text{ mol NH}_4\text{Cl}$. Υπολογίζουμε τις συγκεντρώσεις και βρίσκουμε ότι έχουμε διάλυμα NH_3 0,04 M και NH_4Cl 0,03 M.

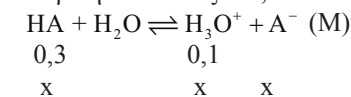
Από τη σχέση:

$$[\text{OH}^-] = K_b \frac{[\text{NH}_3]}{[\text{NH}_4^+]} \text{ προκύπτει } [\text{OH}^-] = 10^{-5} \cdot \frac{0,04}{0,03} \text{ M} = 1,33 \cdot 10^{-5} \text{ M}.$$

64. α. Για την ασπιρίνη δίνεται $K_a = 3 \cdot 10^{-4}$ και διάλυμα 0,3 M.

$$\text{Υπολογίζουμε το } a: a^2 = \frac{K_a}{c} = \frac{3 \cdot 10^{-4}}{0,3} = 10^{-3} \Rightarrow a = 3,16 \cdot 10^{-2}.$$

β. Το γαστρικό οξύ είναι ήδη όξινο και έχει $\text{pH} = 1$, προσθέτουμε την ασπιρίνη που ιοντίζεται, οπότε έχουμε:

$$\frac{0,3 - x}{0,3} = \frac{0,1 + x}{0,3} = \frac{x}{0,3}$$

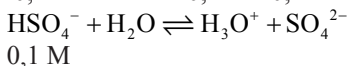
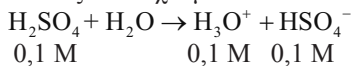
Στην ισορροπία έχουμε $[\text{HA}] = (0,3 - x) \text{ M} = 0,3 \text{ M}$.

$$[\text{A}^-] = x \text{ M} \text{ και } [\text{H}_3\text{O}^+] = (0,1 + x) \text{ M} = 0,1 \text{ M}.$$

$$K_a = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+][\text{A}^-]}{[\text{HA}]} = 3 \cdot 10^{-4} = \frac{0,1 \cdot x}{0,3} \Rightarrow x = 9 \cdot 10^{-4} \text{ και}$$

$$a = \frac{9 \cdot 10^{-4}}{0,3} = 3 \cdot 10^{-3} < 3,16 \cdot 10^{-2}.$$

65. Το διάλυμα του HCl 0,1 M έχει προφανώς $\text{pH} = 1$. Το H_2SO_4 είναι διπρωτικό οξύ και έχουμε:

$$\begin{array}{ccccccc} x \text{ M} & & & & x \text{ M} & & x \text{ M} \end{array}$$

Στην ισορροπία: $[\text{H}_3\text{O}^+] = 0,1 + x > 0,1$ και $\text{pH} < 1$.

66. Υπολογίζουμε τις ποσότητες του HCl και του KOH.

$$\alpha. \frac{200 \cdot 0,1}{1000} \text{ mol HCl} = 0,02 \text{ mol HCl}$$

$$\beta. \frac{300 \cdot 0,28}{100 \cdot 56} \text{ mol KOH} = 0,015 \text{ mol KOH}$$

Γράφουμε την αντίδραση που θα είναι πρακτικά μονόδρομη και υπολογίζουμε τι παράγεται και τι περισσεύει.

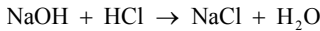
αρχ.: 0,02 mol 0,015 mol

αντ.: 0,015 mol 0,015 mol 0,015 mol

Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 500 mL και περιέχει 0,015 mol KCl (δεν επηρεάζει το pH του διαλύματος) και (0,02 - 0,015) mol HCl = 0,005 mol HCl. Βρίσκουμε:

$$c_{\text{HCl}} = \frac{0,005}{0,5} \text{ M} = 0,01 \text{ M} \text{ και εύκολα υπολογίζουμε το } \text{pH} = 2.$$

67. Έστω ότι προσθέτουμε x mol HCl στα 2 L διαλύματος NaOH που έχει $\text{pH} = 13$ και επομένως $c_{\text{NaOH}} = 0,1 \text{ M}$. Τα 2 L περιέχουν 0,2 mol NaOH. Επειδή προσθέτουμε HCl το διάλυμα θα γίνει λιγότερο βασικό, οπότε το pH θα γίνει ίσο με 12 και θα περισσέψει NaOH με $c_{\text{NaOH}} = 10^{-2} \text{ M}$. Γράφουμε την αντίδραση (μονόδρομη) και υπολογίζουμε την ποσότητα της βάσης που περισσεύει και από την οποία εξαρτάται η τιμή του pH.

0,2 mol x mol

x mol x mol x mol

Περισσεύουν (0,2 - x) mol NaOH και έχουμε:

$$c_{\text{NaOH}} = \frac{n}{V} = \frac{0,2 - x}{2} = 10^{-2} \quad \text{ή } x = 0,18$$

Δηλαδή πρέπει να προσθέσουμε $0,18 \cdot 36,5 \text{ g} = 6,57 \text{ g HCl}$.

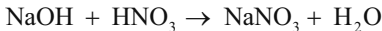
68. Έστω ότι προσθέτουμε x mL διαλύματος HNO_3 .

α. $n_{\text{HNO}_3} = \frac{x \cdot 0,63}{100 \cdot 63} \text{ mol} = 10^{-4} x \text{ mol}$

β. Το διάλυμα έχει $\text{pH} = 12$, οπότε $c_{\text{NaOH}} = 0,01 \text{ M}$ και $n_{\text{NaOH}} = 2 \cdot 0,01 \text{ mol} = 0,02 \text{ mol}$.

γ. Το τελικό διάλυμα έχει $\text{pH} = 3$, άρα περισσεύει HNO_3 με $c_{\text{HNO}_3} = 10^{-3} \text{ M}$ στο τελικό διάλυμα.

Υπολογίζουμε το HNO_3 που περισσεύει και τη Molarity του τελικού διαλύματος:

0,02 mol $10^{-4} x \text{ mol}$

0,02 mol 0,02 mol

$$\frac{10^{-4}x - 0,02}{\frac{x}{1000} + 2} = 10^{-3}, \text{ λύνουμε και βρίσκουμε: } x = 222,22.$$

69. Έστω x L διαλύματος HCl και y L διαλύματος KOH.

x L Δ. HCl pH = 2 → 0,01 M περιέχουν 0,01 x mol HCl

y L Δ. KOH pH = 13 → 0,1 M περιέχουν 0,1 y mol KOH.

(x + y) L Τ.Δ. με pH = 11 → KOH 0,001 M περιέχουν (x + y) · 10⁻³ mol KOH.

Από την αντίδραση υπολογίζεται εύκολα ότι αντιδρούν 0,01x mol KOH και περισσεύουν (0,1y - 0,01x) mol KOH σε (x + y) L διαλύματος. Άρα (x + y) · 10⁻³ = 0,1y - 0,01x ή $\frac{x}{y} = 9$.

70. Διάλυμα HCl 0,1 M → pH = 1. Είναι διαλυμένα 0,1 · 0,1 mol HCl = 0,01 mol HCl. Διάλυμα NH₃ 0,1 M, K_b = 10⁻⁵ → pH = 11. Είναι διαλυμένα 0,2 · 0,1 mol NH₃ = 0,02 mol NH₃. Γράφουμε την αντίδραση (μονοδρομη), υπολογίζουμε τι παράγεται και τι περισσεύει, βρίσκουμε τη Molarity του τελικού διαλύματος και υπολογίζουμε το pH του διαλύματος.

0,02 mol 0,01 mol

0,01 mol 0,01 mol 0,01 mol

$$c_{\text{NH}_4\text{Cl}} = \frac{0,01 \text{ mol}}{0,3 \text{ L}} = \frac{1}{30} \text{ M}$$

Στο τελικό διάλυμα:

$$c_{\text{NH}_3} = \frac{0,01 \text{ mol}}{0,3 \text{ L}} = \frac{1}{30} \text{ M}$$

$$\text{και από τη σχέση } [\text{OH}^-] = K_b \frac{[\text{NH}_3]}{[\text{NH}_4^+]} = 10^{-5} \frac{\frac{1}{30}}{\frac{1}{30}} = 10^{-5} \rightarrow \text{pH} = 9.$$

71. α. Έστω x mL διαλύματος CH_3COOH 0,5 M. Για να παρασκευάσουμε 100 mL διαλύματος CH_3COOH 0,1 M πρέπει

$$\frac{0,5x}{1000} = \frac{0,1 \cdot 100}{1000} \rightarrow x = 20.$$

- β. 100 mL διαλύματος 0,1 M περιέχουν 0,01 mol CH_3COOH
50 mL διαλύματος 0,2 M περιέχουν 0,01 mol CH_3COONa

$$c_{\text{CH}_3\text{COOH}} = \frac{0,01 \text{ mol}}{0,15 \text{ L}} = \frac{1}{15} \text{ M}$$

Στο διάλυμα Β έχουμε:

$$c_{\text{CH}_3\text{COONa}} = \frac{0,01 \text{ mol}}{0,15 \text{ L}} = \frac{1}{15} \text{ M}$$

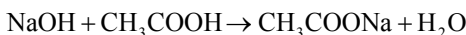
$$\text{και } [\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \cdot \frac{[\text{CH}_3\text{COOH}]}{[\text{CH}_3\text{COO}^-]} = 10^{-5} \frac{\frac{1}{15}}{\frac{1}{15}} = 10^{-5} \text{ και pH} = 5.$$

- γ. Έστω ότι προσθέτουμε x mL διαλύματος NaOH 0,1 M που περιέχουν

$$\frac{0,1x}{1000} \text{ mol NaOH σε 100 mL του Α που περιέχει 0,01 mol } \text{CH}_3\text{COOH και}$$

παίρνουμε διάλυμα με pH = 5.

Για να έχει το τελικό διάλυμα pH = 5 πρέπει να περισσεύει οξύ, γιατί αν δεν περισσεύει οξύ ή βάση θα είχαμε pH > 7. Γράφουμε την αντίδραση:

$$\frac{0,1x}{1000} \text{ mol} \quad 0,01 \text{ mol}$$

$$\frac{0,1x}{1000} \text{ mol} \quad \frac{0,1x}{1000} \text{ mol} \quad \frac{0,1x}{1000} \text{ mol}$$

Στο τελικό διάλυμα:

$$c_{\text{CH}_3\text{COONa}} = \frac{\frac{0,1x}{1000}}{\frac{100+x}{1000}} \text{ M} = \frac{0,1x}{100+x} \text{ M και}$$

$$\text{CH}_3\text{COOH}: \frac{0,01 - \frac{0,1x}{1000}}{\frac{100+x}{1000}} \text{ M} = \frac{10 - 0,1x}{100+x} \text{ M}$$

Οπότε, εφαρμόζουμε τη σχέση:

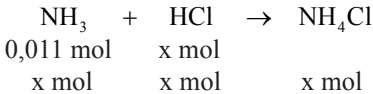
$$[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \cdot \frac{[\text{οξύ}]}{[\text{βάση}]} \text{ ή } 10^{-5} = 10^{-5} \frac{0,1x}{\frac{100+x}{100-0,1x}} \text{ και υπολογίζουμε}$$

$$x = 50.$$

72. α. Σε διάλυμα NH_3 0,1 M, $K_b = 10^{-5}$ υπολογίζουμε εύκολα το $\text{pH} = 11$. Το διάλυμα περιέχει $0,11 \cdot 0,1 \text{ mol} = 0,011 \text{ mol NH}_3$.

β. Έστω ότι προσθέτουμε $x \text{ mol HCl}$. Το διάλυμα γίνεται λιγότερο βασικό και έχει $\text{pH} = 10$ και περισεύει βάση.

Γράφουμε την αντίδραση:

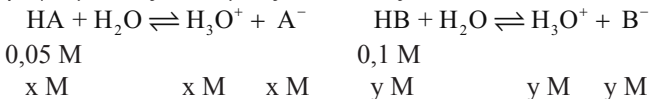
Το τελικό διάλυμα περιέχει $\frac{x}{0,11} \text{ M NH}_4\text{Cl}$ και $\frac{0,011-x}{0,11} \text{ M NH}_3$.

Χρησιμοποιούμε τη σχέση $[\text{OH}^-] = K_b \cdot \frac{[\text{βάση}]}{[\text{οξύ}]} \rightarrow$

$$10^{-4} = 10^{-5} \frac{\frac{0,011-x}{0,11}}{\frac{x}{0,11}} \text{ και υπολογίζουμε εύκολα ότι } x = 0,001.$$

73. Το H_3O^+ γιατί το H_2SO_4 είναι διπρωτικό και τα H_3O^+ προέρχονται από τους δύο ιοντισμούς.

74. Γράφουμε τους ιοντισμούς των δύο οξέων.

$$K_{a(HA)} = \frac{[H_3O^+][A^-]}{[HA]} = \frac{(x+y)x}{0,05-x} = 4 \cdot 10^{-5} \Rightarrow (x+y)x = 4 \cdot 10^{-5} \cdot 0,05 \quad (1)$$

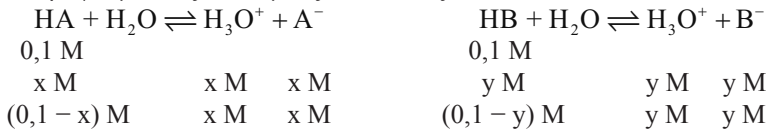
$$K_{a(HB)} = \frac{[H_3O^+][B^-]}{[HB]} = \frac{(x+y)y}{0,1-y} = 10^{-5} \Rightarrow (x+y)y = 0,1 \cdot 10^{-5} \quad (2)$$

Προσθέτουμε κατά μέλη τις (1) και (2):

$$(x+y)^2 = 0,2 \cdot 10^{-5} + 0,1 \cdot 10^{-5} = 3 \cdot 10^{-6} \rightarrow$$

$$(x+y) = 1,73 \cdot 10^{-3} = [H_3O^+]$$

75. α. Γράφουμε τους ιοντισμούς των δύο οξέων:

$$pH = 1 \rightarrow x + y = 0,1 \quad (1)$$

$$K_{a(HA)} = 0,2 = \frac{(x+y)x}{0,1-x} = \frac{0,1 \cdot x}{0,1-x} \quad (2)$$

$$K_{a(HB)} = \frac{(x+y)y}{0,1-y} = \frac{0,1y}{0,1-y} \quad (3)$$

$$\left. \begin{array}{l} x = \frac{0,2}{3} \\ y = \frac{0,1}{3} \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\text{και υπολογίζουμε την } K_{a(HB)} = \frac{0,1 \cdot \frac{0,1}{3}}{0,1 \cdot \frac{0,1}{3}} = 0,05$$

β. Επειδή $K_{a(HA)} > K_{a(HB)}$ το οξύ HA είναι ισχυρότερο από το HB.

76. α. Σωστό, από τον ορισμό του ρυθμιστικού διαλύματος.

β. Λάθος, γιατί περιέχει ουσιαστικά μόνο τη βάση F^- .

γ. Σωστό, γιατί περιέχει τη βάση NH_3 και το συζυγές οξύ της NH_4^+ .

δ. Λάθος, γιατί περιέχει ουσιαστικά μόνο το οξύ NH_4^+ .

77. α. Ναι.

β. Ναι.

γ. Όχι, γιατί περιέχει δύο οξέα, NH_4^+ και HCl .

δ. Ναι, γιατί περιέχει το οξύ H_2S και τη συζυγή του βάση HS^- .

ε. Όχι, γιατί περιέχει δύο βάσεις, CH_3COO^- και OH^- .

78. NH_3 0,1 M – NH_4Cl 0,1 M $\rightarrow$ pH = 9

HF 1 M – NaF 0,1 M $\rightarrow$ pH = 3

NH_3 1 M – NH_4Cl 0,1 M $\rightarrow$ pH = 10

(αυτά είναι ρυθμιστικά διαλύματα των οποίων το pH υπολογίζεται εύκολα)

HCl 0,1 M – NaCl 0,1 M $\rightarrow$ pH = 1, γιατί το NaCl δεν επηρεάζει το pH HCl 0,1 M που είναι ίσο με 1.

79. Στο τελικό διάλυμα που έχει όγκο 0,2 L έχουμε:

$c_{\text{CH}_3\text{COOH}} = 0,1 \text{ M}$

$$c_{\text{CH}_3\text{COONa}} = \frac{n}{V} = \frac{3,28}{82} \text{ mol} = 0,2 \text{ M}$$

$$\text{και } [\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \cdot \frac{[\text{CH}_3\text{COOH}]}{[\text{CH}_3\text{COO}^-]} = 2 \cdot 10^{-5} \frac{0,1}{0,2} = 10^{-5} \Rightarrow \text{pH} = 5$$

80. Στο τελικό διάλυμα:

$$\left. \begin{aligned} c_{\text{NH}_3} &= \frac{n}{V} = \frac{2 \cdot 0,5 \text{ mol}}{(2 + 8) \text{ L}} = 0,1 \text{ M} \\ c_{\text{NH}_4\text{Cl}} &= \frac{n'}{V} = \frac{8 \cdot 0,125 \text{ mol}}{(2 + 8) \text{ L}} = 0,1 \text{ M} \end{aligned} \right\} \Rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-5} \Rightarrow \text{pH} = 9$$

81. α. Από την σχέση:

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \cdot \frac{[\text{CH}_3\text{COOH}]}{[\text{CH}_3\text{COO}^-]} \text{ έχουμε } K_a = 10^{-5} \frac{0,1}{0,1} = 10^{-5}$$

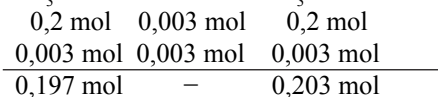
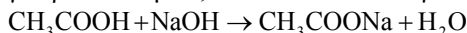
Στο τελικό διάλυμα που έχει όγκο 20 L

$$c_{\text{CH}_3\text{COOH}} = \frac{c_{\text{αρχ}}}{10} = 0,01 \text{ M}$$

$$c_{\text{CH}_3\text{COONa}} = \frac{c_{\text{αρχ}}}{10} = 0,01 \text{ M}$$

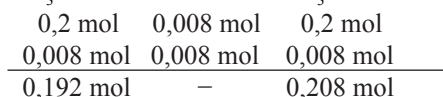
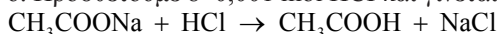
Εύκολα υπολογίζουμε: $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5} \frac{0,01}{0,01} = 10^{-5} \rightarrow \text{pH} = 5$

γ. Προσθέτουμε 0,003 mol NaOH και γίνεται η αντίδραση:

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5} \frac{0,197}{\frac{0,203}{2}} \Rightarrow \text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] = 5,005$$

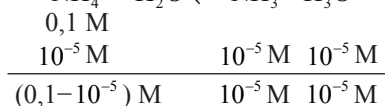
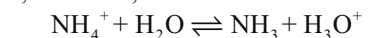
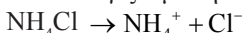
δ. Προσθέτουμε $8 \cdot 0,001$ mol HCl και γίνεται η αντίδραση:

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5} \frac{0,208}{\frac{0,192}{10}} \Rightarrow \text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] = 4,97$$

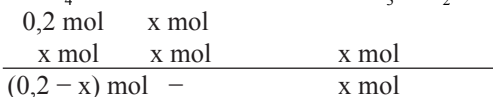
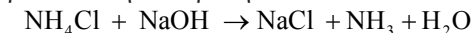
82. Έστω ότι προσθέτουμε x mol NaOH σε 2 L διαλύματος NH_4Cl 0,1 M που έχει $\text{pH} = 5$ ή $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5}$

α. Υπολογίζουμε την $K_{\text{b}-\text{NH}_3}$:

$$K_{\text{b}(\text{NH}_4^+)} = \frac{10^{-5} 10^{-5}}{0,1 - 10^{-5}} = 10^{-9} \quad \text{και} \quad K_{\text{b}(\text{NH}_3)} = \frac{K_{\text{w}}}{K_{\text{b}(\text{NH}_4^+)}} = \frac{10^{-14}}{10^{-9}} = 10^{-5}$$

β. Γίνεται η αντίδραση:

Αντιδρά όλη η ποσότητα του NaOH γιατί το τελικό διάλυμα είναι ρυθμιστικό και πρέπει να περιέχει NH_4Cl και NH_3 . Επειδή το τελικό διάλυμα έχει $\text{pH} = 9$.

$$[\text{OH}^-] = 10^{-5} = K_b \frac{[\text{NH}_3]}{[\text{NH}_4^+]} = 10^{-5} \frac{x}{0,2 - x}$$

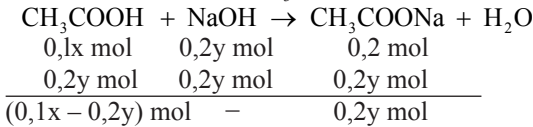
Εύκολα υπολογίζουμε $x = 0,1$.

83. x L διάλυμα HClO_2 0,9 M περιέχουν $0,9x$ mol HClO_2
 y L διάλυμα NaClO_2 0,3 M περιέχουν $0,3y$ mol NaClO_2

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \frac{[\text{HClO}_2]}{[\text{ClO}_2^-]} \Rightarrow 10^{-7} = 10^{-6} \frac{0,9x}{\frac{x+y}{0,3y}} \Rightarrow \frac{x}{y} = \frac{1}{30}$$

84. α., δ. Λάθος, γιατί όχι οποιασδήποτε
 β. Λάθος, γιατί η $[\text{H}_3\text{O}^+]$ του ρυθμιστικού διαλύματος είναι μικρότερη από την $[\text{H}_3\text{O}^+]$ του διαλύματος HA.
 γ. Σωστό.

85. x L διαλύματος CH_3COOH 0,1 M $\rightarrow$ $0,1x$ mol CH_3COOH
 y L διαλύματος NaOH 0,2 M $\rightarrow$ $0,2y$ mol NaOH
 Επειδή το τελικό διάλυμα είναι ρυθμιστικό, αντιδρά όλη η ποσότητα του NaOH και περισσεύει CH_3COOH .

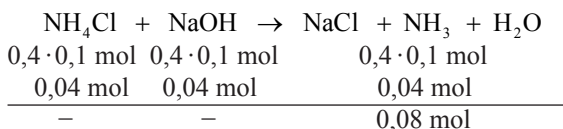

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-5} = 10^{-5} \frac{0,1x - 0,2y}{\frac{x+y}{0,2y}} \Rightarrow \frac{x}{y} = \frac{4}{1}$$

86. Υπολογίζουμε την $K_{b(\text{NH}_3)}$

$$[\text{OH}^-] = K_b \frac{[\text{NH}_3]}{[\text{NH}_4^+]} \quad \text{ή} \quad 10^{-5} = K_b \frac{0,1}{0,1} \rightarrow K_b = 10^{-5}$$

Γίνεται η αντίδραση:

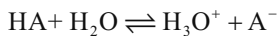

Στο τελικό διάλυμα:

$$c_{\text{NH}_3} = \frac{n}{V} = \frac{0,08}{0,8} \text{ M} = 0,1 \text{ M} \quad K_{\text{b}(\text{NH}_3)} = 10^{-5} \Rightarrow \text{pH} = 11$$

Το pH άλλαξε πολύ, γιατί η ποσότητα του NaOH αντέδρασε με ολόκληρη την ποσότητα του NH_4Cl .

- 87.** Κατά την προσθήκη των λίγων σταγόνων του δείκτη HA στο διάλυμα αποκαθίσταται η ισορροπία:

και ισχύει ο τύπος: $K_a = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+][\text{A}^-]}{[\text{HA}]}$ (1)

Για να είναι το χρώμα κόκκινο πρέπει: $\frac{[\text{HA}]}{[\text{A}^-]} > 10$

Από τον τύπο 1 έχουμε: $\frac{[\text{HA}]}{[\text{A}^-]} = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+]}{[K_a]} > 10$

ή $[\text{H}_3\text{O}^+] > K_a \cdot 10$ ή $[\text{H}_3\text{O}^+] > 10 \cdot 10^{-5}$

ή $[\text{H}_3\text{O}^+] > 10^{-4}$, άρα $\text{pH} < 4$

β. Για να γίνει μπλε πρέπει:

$$\frac{[\text{HA}]}{[\text{A}^-]} < \frac{1}{10} \quad \text{ή} \quad \frac{[\text{H}_3\text{O}^+]}{[K_a]} < \frac{1}{10} \quad \text{ή} \quad [\text{H}_3\text{O}^+] < 10^{-4}$$

Στο διάλυμα NH_3 0,1 M $K_b = 10^{-5} \rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-3} \rightarrow$
 $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-11} < 10^{-6}$, άρα θα χρωματιστεί μπλε.

- 88.** Διάλυμα HCl 0,01 M $\rightarrow \text{pH} = 2$

Διάλυμα NaOH 0,01 M $\rightarrow \text{pH} = 12$

Διάλυμα CH_3COOH 0,01 M $\rightarrow 7 > \text{pH} > 2$

Διάλυμα CH_3COONa 0,01 M $\rightarrow 12 > \text{pH} > 7$

Το μόνο διάλυμα που έχει οπωσδήποτε pH μεγαλύτερο του 10 είναι το β.

89. α. Καταναλώνονται 25 mL Δ. NaOH x M

$$\text{Επομένως: } \frac{50 \cdot 0,1}{1000} = \frac{25 \cdot x}{1000} \Rightarrow x = 0,2$$

Το τελικό διάλυμα περιέχει 0,005 mol CH_3COONa σε 75 mL

$$\text{διαλύματος και: } c_{\text{CH}_3\text{COONa}} = \frac{0,0050}{0,0750} \text{ M} = \frac{0,2}{3} \text{ M}$$

β. Στο τελικό διάλυμα:

$$[\text{OH}^-] = \sqrt{K_{\text{CH}_3\text{COO}^-} \cdot c} = \sqrt{10^{-9} \cdot \frac{0,2}{3}} = 10^{-5} \cdot 0,8$$

$$\text{και } [\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-9} \cdot 1,2 \text{ και pH} = 8,95.$$

γ. Χρησιμοποιούμε φαινολοφθαλείνη με περιοχή αλλαγής pH: 8,3 – 10,1.

90. γ. Στο σημείο εξουδετέρωσης επειδή $K_{\text{CH}_3\text{COOH}} = K_{\text{NH}_3}$ το pH του διαλύματος θα είναι 7, οπότε ο κατάλληλος δείκτης είναι το κυανού της βρωμοθμόλης.

91. α. Σωστό, από τον ορισμό της διαλυτότητας.

β. Λάθος, γιατί από το K_s θα βρούμε τις διαλυτότητες και μπορεί να μην ισχύει η πρόταση.

γ. Σωστό, από τον ορισμό της διαλυτότητας.

δ. Λάθος, βλέπε το β.

92. $\text{AgCl: } 10^{-5} \text{ M} \rightarrow 10^{-10}$

$$\text{Mg(OH)}_2: 10^{-4} \text{ M} \rightarrow 4 \cdot 10^{-12}$$

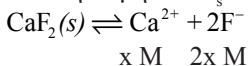
$$\text{Fe(OH)}_2: 10^{-5} \text{ M} \rightarrow 4 \cdot 10^{-15}$$

$$\text{Al(OH)}_3: 10^{-8} \text{ M} \rightarrow 2,7 \cdot 10^{-31}$$

93. Η διαλυτότητα του BaSO_4 είναι $\frac{0,00256}{233} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1} = 1,1 \cdot 10^{-5} \text{ mol} \cdot \text{L}^{-1}$.

$$\text{Το } K_s \text{ είναι } (1,1 \cdot 10^{-5})^2 = 1,21 \cdot 10^{-10}$$

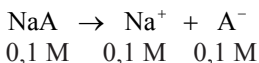
94. Από την τιμή του K_s υπολογίζουμε τη διαλυτότητα του CaF_2 :

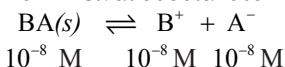
$$K_s = 4 \cdot 10^{-12} \rightarrow x \cdot (2x)^2 = 4 \cdot 10^{-12} \rightarrow x = 10^{-4}$$

Διαλύονται 10^{-4} mol σε 1 L H_2O ή $10^{-4} \cdot 100 \cdot 78 \text{ g} = 0,78 \text{ g}$ σε 100 L H_2O .

95. Το NaA είναι ευδιάλυτο και διίσταται πλήρως:

Το BA είναι δυσδιάλυτο και διίσταται:

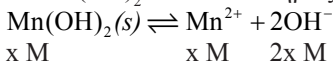

$$K_s = 10^{-8} (10^{-1} + 10^{-8}) = 10^{-9}$$

96. Από την K_s του AgCl υπολογίζουμε εύκολα ότι η διαλυτότητά του στο νερό είναι 10^{-5} M. Από την K_s του Ag_2CrO_4 υπολογίζουμε τη διαλυτότητά του: $4y^3 = 4 \cdot 10^{-12} \rightarrow y = 10^{-4}$, άρα μεγαλύτερη διαλυτότητα στο νερό έχει ο Ag_2CrO_4 .

97. $\text{pH} = 10$, άρα $\text{pOH} = 4$ και $[\text{OH}^-] = 10^{-4}$.

Το $\text{Mn}(\text{OH})_2$ διίσταται πλήρως:

$$2x = 10^{-4} \text{ και } K_s = x \cdot (2x)^2 = \frac{10^{-4}}{2} (10^{-4})^2 = 5 \cdot 10^{-13}$$

98. Από την K_s του CaF_2 υπολογίζουμε εύκολα ότι η διαλυτότητά του είναι ίση με 10^{-4} M.

$$\left. \begin{array}{l} \text{Σε 1 L διαλύονται } 10^{-4} \text{ mol} \\ x \text{ L} \quad \frac{0,39}{78} \text{ mol} \end{array} \right\} x = 50$$

99. Στους 15°C η διαλυτότητα του A_2B είναι x M και η K_s υπολογίζεται ίση με $4x^3$.

Στους 60°C η διαλυτότητα του A_2B είναι $3x$ M και η K_s' υπολογίζεται ότι είναι ίση με $4(3x)^3 = 108x^3$

$$108x^3 = 27 \cdot 4x^3, \text{ \acute{a}\rho\alpha } K_s' = 27K_s$$

100. Υπολογίζουμε τη διαλυτότητα του AgCl:

α. Στο νερό: $x^2 = 10^{-10}$ ή $x = 10^{-5}$

και τη διαλυτότητα του AgCl σε διάλυμα:

$$\text{MgCl}_2 \text{ 0,1 M: } (0,2 + y)y = 10^{-10} \text{ ή } y = \frac{10^{-10}}{0,2} = 5 \cdot 10^{-10}$$

Σε 1 L Δ. MgCl_2 διαλύονται $5 \cdot 10^{-10}$ mol AgCl

ω L 10^{-5} mol

και κάνοντας τις πράξεις: $\omega = 20000$ L.

101. Για να μην καταβυθίζεται ίζημα πρέπει: $[\text{Mg}^{2+}][\text{OH}^-]^2 \leq K_s$, οπότε:

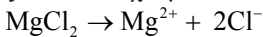
$$10^{-2} \cdot [\text{OH}^-]^2 \leq 9 \cdot 10^{-12}$$

$$\text{και } [\text{OH}^-]^2 \leq 9 \cdot 10^{-10} \text{ ή } [\text{OH}^-] \leq 3 \cdot 10^{-5}$$

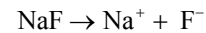
Δηλαδή η μέγιστη δυνατή $[\text{OH}^-]$ για να μη σχηματιστεί ίζημα $\text{Mg}(\text{OH})_2$ είναι $3 \cdot 10^{-5}$ M.

Ομοίως, για να σχηματίζεται ίζημα $[\text{OH}^-] > 3 \cdot 10^{-5}$, οπότε οριακά η ελάχιστη δυνατή $[\text{OH}^-]$ για να σχηματιστεί ίζημα είναι $3 \cdot 10^{-5}$.

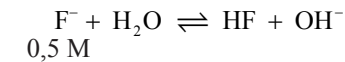
102. Με την ανάμιξη των δύο διαλυμάτων, οι συγκεντρώσεις υποδιπλασιάζονται και έχουμε:

$$\frac{c}{2} \text{ M} \quad \frac{c}{2} \text{ M} \quad c \text{ M}$$

$$0,5 \text{ M} \quad 0,5 \text{ M} \quad 0,5 \text{ M}$$

$$\begin{array}{ccc} 0,5 \text{ M} & & \\ \frac{x \text{ M}}{(0,5 - x) \text{ M}} & \frac{x \text{ M}}{x \text{ M}} & \frac{x \text{ M}}{x \text{ M}} \end{array}$$

$$K_{a(\text{HF})} = 10^{-4} \rightarrow K_{\text{F}^-} = \frac{K_w}{K_a} = 10^{-10}$$

$$\frac{x^2}{0,5 - x} = 10^{-10} \Rightarrow x^2 = 0,5 \cdot 10^{-10} \text{ ή } [\text{OH}^-]^2 = 5 \cdot 10^{-11}$$

Για να μην καταβυθίζεται ίζημα πρέπει: $[\text{Mg}^{2+}][\text{OH}^-]^2 \leq 9 \cdot 10^{-12}$ ή $\frac{c}{2} \cdot 5 \cdot 10^{-11} \leq 9 \cdot 10^{-12}$ ή $c \leq 0,36 \text{ M}$

Δηλαδή, η μέγιστη δυνατή τιμή του c για να μη σχηματιστεί ίζημα $\text{Mg}(\text{OH})_2$ είναι $0,36 \text{ M}$.

- 103.** Μετά την ανάμιξη των δύο διαλυμάτων, το τελικό διάλυμα έχει όγκο

$$500 \text{ mL και } c_{\text{Ca}(\text{NO}_3)_2} = \frac{0,2 \cdot 10^{-3}}{0,5} \text{ M} = 4 \cdot 10^{-4} \text{ M.}$$

$$c_{\text{NaF}} = \frac{0,3x}{0,5} \text{ M} = 0,6x \text{ M}$$

Το $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ και το NaF δίστανται πλήρως, οπότε $[\text{Ca}^{2+}] = 4 \cdot 10^{-4} \text{ M}$ και $[\text{F}^-] = 0,6x \text{ M}$.

Για να μη σχηματίζεται ίζημα, πρέπει: $[\text{Ca}^{2+}][\text{F}^-]^2 \leq K_s$ ή $4 \cdot 10^{-4} \cdot (0,6x)^2 \leq 10^{-11}$ ή $x \leq 2,63 \cdot 10^{-4}$.

Η μέγιστη δυνατή τιμή του x για να μη σχηματίζεται ίζημα CaF_2 είναι $2,63 \cdot 10^{-4}$.

- 104.** Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 500 mL και:

$$c_{\text{BaCl}_2} = \frac{0,4 \cdot 10^{-5}}{0,5} \text{ M} = 8 \cdot 10^{-6} \text{ M.}$$

$$c_{\text{K}_2\text{SO}_4} = \frac{0,1 \cdot 10^{-4}}{0,5} \text{ M} = 2 \cdot 10^{-5} \text{ M.}$$

Στο διάλυμα αυτό έχουμε: $[\text{Ba}^{2+}] = 8 \cdot 10^{-6} \text{ M}$ και $[\text{SO}_4^{2-}] = 2 \cdot 10^{-5} \text{ M}$.

Για να μη σχηματίζεται ίζημα η μέγιστη δυνατή τιμή για το

$Q_s = [\text{Ba}^{2+}][\text{SO}_4^{2-}]$ είναι ίση με K_s , οπότε

$$K_s = 8 \cdot 10^{-6} \cdot 2 \cdot 10^{-5} = 16 \cdot 10^{-11} = 1,6 \cdot 10^{-10}.$$

- 105.** Κατά τη στιγμή της ανάμιξης οι συγκεντρώσεις στο τελικό διάλυμα που έχει όγκο 400 mL είναι:

$$c_{\text{Ba}(\text{NO}_3)_2} = \frac{0,2 \cdot 2 \cdot 10^{-2}}{0,4} \text{ M} = 10^{-2} \text{ M.}$$

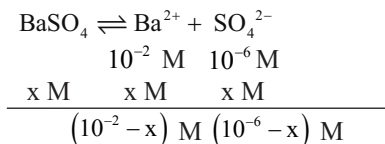
$$c_{\text{K}_2\text{SO}_4} = \frac{0,2 \cdot 2 \cdot 10^{-6}}{0,4} \text{ M} = 10^{-6} \text{ M}$$

Στο διάλυμα αυτό έχουμε:

$$[\text{Ba}^{2+}] = 10^{-2} \text{ M}, [\text{SO}_4^{2-}] = 10^{-6} \text{ M}.$$

$$\text{Το } Q_s = [\text{Ba}^{2+}][\text{SO}_4^{2-}] = 10^{-2} \cdot 10^{-6} = 10^{-8} > 10^{-9}$$

Σχηματίζεται ίζημα και υπολογίζουμε την ποσότητά του.

$$K_s = 10^{-9} = (10^{-2} - x) \cdot (10^{-6} - x) \text{ ή } 10^{-9} = 10^{-2} \cdot (10^{-6} - x) \text{ ή } 10^{-6} - x = 10^{-7}$$

$$\text{ή } x = 10^{-6} - 10^{-7} = 9 \cdot 10^{-7}, \text{ δηλαδή σχηματίζονται } 9 \cdot 10^{-7} \text{ mol BaSO}_4$$

$$\text{ανά L διαλύματος ή } 0,4 \cdot 9 \cdot 10^{-7} \text{ mol BaSO}_4 = 3,6 \cdot 10^{-7} \text{ mol BaSO}_4 \text{ στα}$$

$$400 \text{ mL του τελικού διαλύματος.}$$

106. Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 30 mL με συγκεντρώσεις:

$$c_{\text{MCl}} = \frac{0,2}{3} \text{ M}$$

$$c_{\text{NaOH}} = \frac{0,1}{3} \text{ M}$$

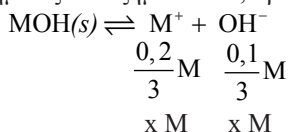

$$\frac{0,2}{3} \text{ M} \quad \frac{0,2}{3} \text{ M}$$

$$\frac{0,1}{3} \text{ M} \quad \frac{0,1}{3} \text{ M}$$

Σχηματίζεται ίζημα MOH, άρα:

$$\frac{\left(\frac{0,2}{3} - x\right) \text{ M} \left(\frac{0,1}{3} - x\right) \text{ M}}{} = 10^{-9}$$

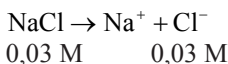
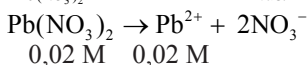
$$\text{pH} = 8 \rightarrow \frac{0,1}{3} - x = 10^{-6} \text{ και}$$

$$K_s = \left(\frac{0,2}{3} - x\right)\left(\frac{0,1}{3} - x\right) = \left(\frac{0,1}{3} + \frac{0,1}{3} - x\right)\left(\frac{0,1}{3} - x\right) =$$

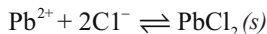
$$= \left(\frac{0,1}{3} + 10^{-6}\right)10^{-6} = \frac{0,1}{3} \cdot 10^{-6} = \frac{10^{-7}}{3}$$

107. α. Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 6 L με συγκεντρώσεις:

$$c_{Pb(NO_3)_2} = 0,02 \text{ M και } c_{NaCl} = 0,03 \text{ M}$$

Καταβυθίζεται το 50% των Pb^{2+} .

$$0,02 \text{ M} \quad 0,03 \text{ M}$$

$$0,01 \text{ M} \quad 0,02 \text{ M}$$

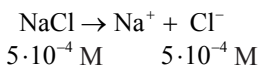
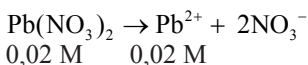

$$\text{τελικά: } 0,01 \text{ M} \quad 0,01 \text{ M}$$

$$K_{s(PbCl_2)} = 0,01 \cdot (0,01)^2 = 10^{-6}$$

β. Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 6 L με συγκεντρώσεις:

$$c_{Pb(NO_3)_2} = 0,02 \text{ M και } c_{NaCl} = 5 \cdot 10^{-4} \text{ M}$$

$$Q_{s(PbCl_2)} = 0,02 \cdot (5 \cdot 10^{-4})^2 = 2 \cdot 10^{-2} \cdot 25 \cdot 10^{-8} = 5 \cdot 10^{-7} < 10^{-6}$$

Άρα, δε σχηματίζεται ίζημα $PbCl_2$.

108. Υπολογίζεται εύκολα ότι στο διάλυμα $[OH^-] = 10^{-4}$ και $[H^+] = 10^{-10}$,
άρα:

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Λάθος, γιατί το διάλυμα NH_4Cl είναι όξινο

δ. Σωστό, μόνο αν $K_{a(HA)} = 10^{-10}$.

109. α. $\text{HCl} \rightarrow 1$

$\text{NaA} \rightarrow 10$

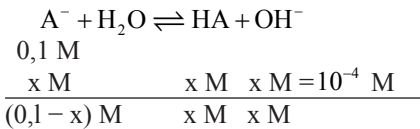
$\text{NaCl} \rightarrow 7$

$\text{NH}_3 \rightarrow 11$

$\text{NH}_4\text{Cl} \rightarrow 5$

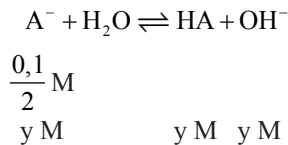
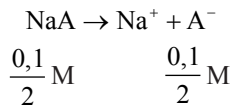
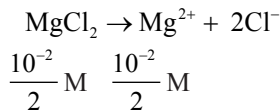
β. Το διάλυμα NaA έχει $\text{pH} = 10$.

$\text{NaA} \rightarrow \text{Na}^+ + \text{A}^-$
 $0,1 \text{ M} \quad \quad 0,1 \text{ M}$

$$K_{\text{A}^-} = \frac{10^{-4} \cdot 10^{-4}}{0,1} = 10^{-7}, \text{ οπότε } K_{\text{HA}} = \frac{K_{\text{w}}}{K_{\text{A}^-}} = \frac{10^{-14}}{10^{-7}} = 10^{-7}$$

γ. Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 2 L και κατά τη στιγμή της ανάμιξης έχουμε:

$$K_{\text{A}^-} = 10^{-7} = \frac{y^2}{\frac{0,1}{2} - y} \Rightarrow y^2 = \frac{10^{-8}}{2}$$

$$\text{Το } Q_{\text{s-Mg(OH)}_2} = [\text{Mg}^{2+}][\text{OH}^-]^2 = \frac{10^{-2}}{2} \frac{10^{-8}}{2} = \frac{10^{-10}}{4} > K_{\text{s}}$$

Άρα σχηματίζεται ίζημα Mg(OH)_2 .

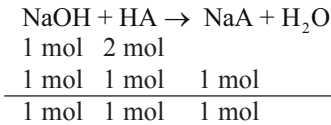
110. α. Διάλυμα οξέος 1 M με $\alpha = 1\%$ → $K_a = 10^{-6}$

β. $[H^+] = 10^{-3} M \rightarrow pH = 3$

γ. Το τελικό διάλυμα έχει όγκο 8 L:

$$\left. \begin{array}{l} \text{NaA } \frac{0,4}{8} M = 0,05 M \\ \text{HA } \frac{4}{8} M = 0,5 M \\ K_{\text{HA}} = 10^{-6} \end{array} \right\} \Rightarrow [H^+] = 10^{-6} \frac{0,5}{0,05} = 10^{-5} \Rightarrow pH = 5 \text{ και } \alpha = \frac{10^{-5}}{0,5} = 2 \cdot 10^{-5}$$

δ. Γράφουμε την αντίδραση και υπολογίζουμε τις συγκεντρώσεις στο τελικό διάλυμα:

Στο τελικό διάλυμα:

NaA 0,25 M

HA 0,25 M

NaA 0,25 M

HA 0,25 M

$K_a = 10^{-6}$

$$\left. \begin{array}{l} \text{NaA } 0,25 M \\ \text{HA } 0,25 M \\ K_a = 10^{-6} \end{array} \right\} \Rightarrow [H_3O^+] = 10^{-6} \text{ και } pH = 6$$

111. α. Εύκολα γίνεται η αντιστοίχιση:

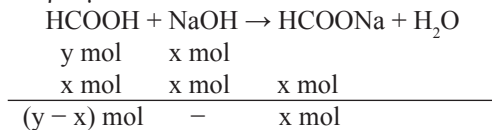
1γ, 2α, 3β, 4ε και 5δ.

β. Μελετάμε το διάλυμα α και υπολογίζουμε την $K_{a(\text{HCOOH})}$.

HCOOH 1 M και $pH = 2$ ή $[H^+] = 10^{-2} M \rightarrow K_{a(\text{HCOOH})} = 10^{-4}$.

Αναμιγνύονται x L διαλύματος NaOH 1 M με y L διαλύματος HCOOH 1 M.

Γίνεται αντίδραση και περισσεύει HCOOH γιατί το τελικό διάλυμα είναι ρυθμιστικό.

Στο τελικό διάλυμα:

$$\left. \begin{array}{l} \text{HCOOH} : \frac{x-y}{x+y} \text{ M} \\ \text{HCOONa} : \frac{x}{x+y} \text{ M} \\ \text{pH} = 4 \text{ ή } [\text{H}^+] = 10^{-4} \text{ M} \end{array} \right\} \Rightarrow [\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \frac{[\text{οξύ}]}{[\text{άλκα}]} \Rightarrow 10^{-4} = 10^{-4} \frac{\frac{x-y}{x+y}}{\frac{x}{x+y}} \Rightarrow y = 2x$$

112. Στο αρχικό διάλυμα της NH_3 που έχει $\text{pH} = 11$:

α. Προσθέτουμε ποσότητα HCl , οπότε σχηματίζεται διάλυμα με $\text{pH} < 11$: Λάθος.

β. Αραιώνουμε το διάλυμα και σχηματίζεται πιο αραιό διάλυμα με $\text{pH} < 11$: Σωστό.

γ. Προσθέτουμε NH_4Cl , οπότε λόγω επίδρασης κοινού ιόντος ελαττώνεται ο βαθμός ιοντισμού της NH_3 : οπωσδήποτε σωστό.

δ. Υπολογίζουμε την $K_{\text{BOH}} = 10^{-4}$. Άρα η BOH είναι ισχυρότερη από την NH_3 : οπωσδήποτε λάθος.

113. α. Η βάση BOH είναι ασθενής. Επειδή το διάλυμα είναι 0,01 M το pH του θα είναι μικρότερο του 12: Λάθος.

β. Αραιώνουμε το διάλυμα, οπότε το pH του διαλύματος θα μικρύνει: Λάθος.

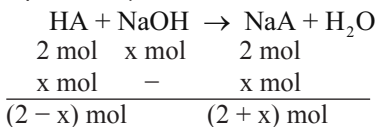
γ. Λόγω επίδρασης κοινού ιόντος, ο βαθμός διάστασης της BOH θα μικρύνει, άρα θα μικρύνει και το pH του διαλύματος: Σωστό.

δ. Όταν το διάλυμα εξουδετερωθεί πλήρως σχηματίζεται διάλυμα που περιέχει μόνο BCl και το pH του διαλύματος θα είναι μικρότερο του 7: Λάθος.

114. Για το αρχικό διάλυμα έχουμε:

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a C_{\text{οξ}} / C_{\text{άλ}} = K_a 1/1 = K_a$$

Προσθέτουμε x mol NaOH :

Στο τελικό διάλυμα:

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \frac{[\text{oξό}]}{[\text{άλας}]} = K_a \frac{\frac{2-x}{2}}{\frac{2+x}{2}}$$

Επειδή το pH μεταβάλλεται κατά μισή μονάδα (οπωσδήποτε με την προσθήκη NaOH θα αυξηθεί το pH) και $\text{pH}' = \text{pH} + 0,5$ ή

$$[\text{H}_3\text{O}^+]' = [\text{H}_3\text{O}^+] \cdot 10^{0,5} \quad \text{ή} \quad K_a = K_a \frac{2-x}{2+x} \cdot 10^{\frac{1}{2}} \quad \text{ή} \quad \frac{2-x}{2+x} = \frac{1}{\sqrt{10}}$$

$$\text{ή} \quad 2\sqrt{10} - \sqrt{10}x = 2 + x \quad \text{ή} \quad x = \frac{2(\sqrt{10} - 1)}{\sqrt{10} + 1} = \frac{4,32}{4,16} = 1,038$$

115. α. $[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \frac{c_{\text{oξ}}}{c_{\text{βασ}}} = 10^{-5} \rightarrow \text{pH} = 5$ (Σωστό)

β. Επειδή είναι ρυθμιστικό διάλυμα, η μεταβολή του pH θα είναι πολύ μικρή (Σωστό)

γ. Προσθήκη HCl θα προκαλέσει ελάττωση στο pH (Λάθος)

δ. Πρακτικά το pH θα μείνει αμετάβλητο (Λάθος).

116. β. Στο δοχείο 4 περιέχεται το διάλυμα NH_3 . Στο δοχείο 5 περιέχεται το διάλυμα NH_4Cl .

$$\text{NH}_3 \text{ } 0,1 \text{ M και } \text{pH} = 11 \rightarrow K_b = 10^{-5}$$

$$100 \text{ mL } \Delta. \text{NH}_3 \text{ } 0,1 \text{ M} \rightarrow 0,01 \text{ mol NH}_3$$

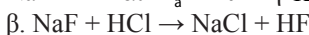
$$100 \text{ mL } \Delta. \text{NH}_4\text{Cl } 0,1 \text{ M} \rightarrow 0,01 \text{ mol NH}_4\text{Cl}$$

Στο τελικό διάλυμα που έχει όγκο 200 mL περιέχονται 0,01 mol NH_3

$$\text{και } 0,01 \text{ mol NH}_4\text{Cl, οπότε } [\text{OH}^-] = K_b \frac{c_{\text{βασ}}}{c_{\text{oξ}}} = 10^{-5} \frac{0,005}{0,005} = 10^{-5} \text{ και}$$

$$\text{pH} = 9.$$

117. α. Το διάλυμα Α υπολογίζεται ότι είναι 1 M σε NaF, οπότε:
 $\text{NaF } 1 \text{ M και } K_a = 10^{-4} \text{ ή } K_{F^-} = 10^{-10} \rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-5} \text{ και } \text{pH} = 9.$

0,02 mol 0,01 mol

0,01 mol 0,01 mol   0,01 mol

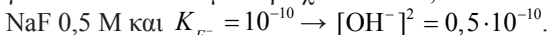
0,01 mol   -   0,01 mol

Το pH του Β (HCl 1 M) είναι 0.

$$\text{Στο διάλυμα Γ: } [\text{H}^+] = K_a \frac{c_{\text{oξ}}}{c_{\text{βασ}}} = 10^{-4} \frac{0,03}{\frac{0,01}{0,03}} = 10^{-4} \text{ και το pH του Γ}$$

είναι ίσο με 4.

- γ. Στο τελικό διάλυμα περιέχεται NaF 0,5 M και MCl_2 : 0,05 M.

0,05 M   0,05 M

Το διάλυμα είναι κορεσμένο και δεν σχηματίζεται ίζημα $\text{M}(\text{OH})_2$, άρα
 $K_{s\text{M}(\text{OH})_2} = 0,05 \cdot 0,5 \cdot 10^{-10} = 25 \cdot 10^{-13} = 0,25 \cdot 10^{-11}.$

118. α. Και τα δύο διαλύματα είναι βασικά, $\text{pH} > 7$ (Λάθος)
 β. Η $[\text{OH}^-]$, άρα και το pH εξαρτάται από την c (Λάθος)
 γ. Η βάση RCOO^- είναι ισχυρότερη της $\text{R}'\text{COO}^-$ (Λάθος)
 δ. Από τη γ προκύπτει ότι το οξύ $\text{R}'\text{COOH}$ είναι ισχυρότερο από το οξύ RCOOH (Σωστό).

119. α. Αναμιγνύουμε x mL διαλύματος HCOOH 0,1 M και y mL διαλύματος HCOONa 0,1 M.

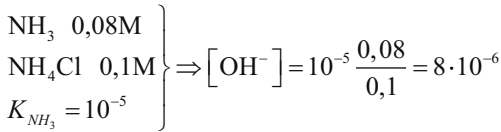
$$\text{Στο τελικό διάλυμα } [\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \frac{c_{\text{oξ}}}{c_{\text{βασ}}} \text{ ή } 10^{-4} = 10^{-4} \frac{0,1x}{\frac{x+y}{0,1y}} \text{ και}$$

$x + y = 100$. Λύνουμε και βρίσκουμε $x = 50$, $y = 50$.

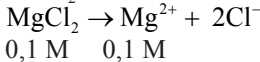
β. Το διάλυμα (στ) είναι ρυθμιστικό διάλυμα.

γ. Μπορούμε να αναμιξούμε διάλυμα NaOH με διάλυμα HCOOH (σε περίσσεια) ή διάλυμα HCl με διάλυμα HCOONa (σε περίσσεια).

120. α. Στο ρυθμιστικό διάλυμα έχουμε:

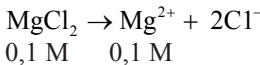
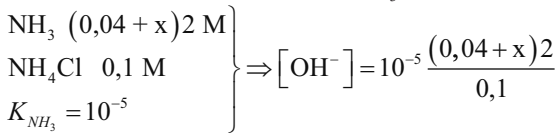

Το MgCl_2 δίσταται πλήρως:

$Q_{s-\text{Mg}(\text{OH})_2} = 0,1(8 \cdot 10^{-6})^2 = 64 \cdot 10^{-13} < 10^{-11}$, οπότε δε σχηματίζεται ίζημα.

β. Έστω ότι προσθέτουμε x mol NH_3 , οπότε στο νέο διάλυμα έχουμε:

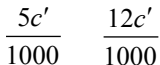
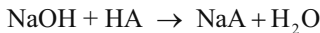
Πρέπει: $0,1 \cdot [\text{OH}^-]^2 \geq 10^{-11}$ ή $[\text{OH}^-] \geq 10^{-5}$ ή $(0,04 + x) 2 \cdot 10^{-4} \geq 10^{-5}$
 $0,08 + 2x \geq 10^{-1}$ ή $2x \geq 0,02$ και $x \geq 0,01$.

Άρα πρέπει να προσθέσουμε τουλάχιστον 0,01 mol NH_3 για να αρχίσει ο σχηματισμός του ιζήματος.

121. Έστω ότι x mL διαλύματος HA c M τα οποία εξουδετερώνονται από 12 mL Δ. NaOH c' M, οπότε:

$$\frac{xc}{1000} = \frac{12c'}{1000}$$

Όταν προστέθηκαν 5 mL διαλύματος NaOH c' M, μετά την αντίδραση θα έχουμε:

$$\frac{\frac{5c'}{1000}}{\frac{7c'}{1000} + \frac{5c'}{1000}}$$

Στο τελικό διάλυμα: $[\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \frac{c_{\text{oξ}}}{c_{\text{βασ}}}$

$$\text{ή } 10^{-5} = K_a \frac{\frac{7c'}{1000}}{\frac{5c'}{1000}} \Rightarrow K_a = \frac{5}{7} 10^{-5}$$

122. Θεωρούμε τα διαλύματα HA c_1 M, HB c_2 M, ΗΓ c_3 M, NaOH c M. Από τη 2^η σειρά προκύπτει εύκολα:

$$10c_1 = 1c, 10c_2 = 16c, 10c_3 = 1c,$$

και $c_1 = 0,1c, c_2 = 1,6c, c_3 = 0,1c$. Γνωρίζοντας τα παραπάνω από την 1^η σειρά φαίνεται ότι:

Το ΗΓ είναι ισχυρότερο του ΗΑ, γιατί σε διαλύματα της ίδιας

$$c: c_1 = c_3$$

έχουμε $\text{pH}_{\text{ΗΓ}} < \text{pH}_{\text{ΗΑ}}$.

Το ΗΓ είναι ισχυρότερο του ΗΒ, γιατί σε διάλυμα ΗΓ μικρότερης συγκέντρωσης από τη συγκέντρωση διαλύματος ΗΒ: $c_3 < c_2$ έχουμε:

$$\text{pH}_{\text{ΗΓ}} = \text{pH}_{\text{ΗΒ}}$$

Άρα το οξύ ΗΓ είναι το ισχυρότερο. Από την 1^η και την 3^η σειρά φαίνεται ότι το διάλυμα ΗΓ αραιώνεται κατά 100 φορές και μικραίνει η $[\text{H}^+]$ κατά 100 φορές: $10^{-3} = 100 \cdot 10^{-5}$.

Δηλαδή ο βαθμός διαστάσεως του ΗΓ παραμένει σταθερός και στα δύο διαλύματα, άρα $\alpha = 1$ και το ΗΓ είναι ισχυρό οξύ και επειδή

$$\text{pH} = 3 \rightarrow c_3 = 10^{-3} \text{ και } \text{έχουμε } c_1 = 10^{-3} \text{ M, } c_2 = 1,6 \cdot 10^{-3} \text{ M, } c = 10^{-2} \text{ M}$$

Από το διάλυμα ΗΑ 10^{-3} M και με $\text{pH} = 4$, εύκολα υπολογίζουμε:

$$K_a = \frac{10^{-4}}{9}$$

$$\begin{array}{rcc} \frac{0,3}{24} \text{ mol} & 0,025 \text{ mol} & \\ 0,0125 \text{ mol} & 0,025 \text{ mol} & 0,0125 \text{ mol} \\ \hline 0,0125 \text{ mol} & & 0,0125 \text{ mol} \\ - & - & \\ 0,0125 \text{ mol} & & \end{array}$$

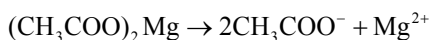
Εκλύονται $0,0125 \cdot 22,4 \text{ L} = 0,28 \text{ L H}_2$ (stp)

β. Υπολογίζουμε την $K_{a(\text{CH}_3\text{COOH})}$:

CH_3COOH 0,05 M και $\text{pH} = 3$, οπότε $K_{a(\text{CH}_3\text{COOH})} = 2 \cdot 10^{-5}$.

Στο διάλυμα που σχηματίζεται:

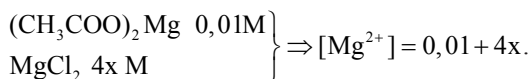
$$c_{(\text{CH}_3\text{COO})_2\text{Mg}} = \frac{0,0025}{0,25} \text{ M} = 0,01 \text{ M}$$

$$0,01 \text{ M} \qquad 0,02 \text{ M} \qquad 0,01 \text{ M}$$

$$\text{οπότε: } \left. \begin{array}{l} [\text{CH}_3\text{COO}^-] = 0,02 \\ K_{\text{CH}_3\text{COO}^-} = \frac{10^{-14}}{2 \cdot 10^{-5}} \end{array} \right\} \Rightarrow [\text{OH}^-] = 10^{-5,5}, \text{ άρα } \text{pH} = 8,5.$$

γ. Στα 250 mL του τελικού διαλύματος προσθέτουμε x mol MgCl_2 και περιέχονται:

Για να μη σχηματίζεται ίζημα: $(0,01 + 4x) \cdot 10^{-11} = 10^{-11} \rightarrow x = 0,25$.

124. α. Υπολογίζουμε τις τιμές των K_s

$$K_{s\text{AgCl}} = [\text{Ag}^+][\text{Cl}^-] = 10^{-4} \cdot 10^{-6} = 10^{-10}$$

$$K_{s\text{Ag}_2\text{CrO}_4} = [\text{Ag}^+]^2[\text{CrO}_4^{2-}] = (10^{-4})^2 \cdot 8 \cdot 10^{-4} = 8 \cdot 10^{-12}$$

β. ι. Καταβυθίζονται $8 \cdot 10^{-7} \text{ mol AgCl}$ ή $8 \cdot 10^{-7} \text{ mol Cl}^-$

ιι. Μένουν διαλυμένα $(10^{-6} - 8 \cdot 10^{-7}) \text{ mol Cl}^- = 2 \cdot 10^{-7} \text{ mol Cl}^-$

ιιι. Υπάρχουν διαλυμένα $10^{-10} / 2 \cdot 10^{-7} \text{ mol Ag}^+ = 5 \cdot 10^{-4} \text{ mol Ag}^+$

iv. Είναι διαλυμένα $8 \cdot 10^{-12} / 25 \cdot 10^{-8} \text{ mol CrO}_4^{2-} = 8 / 25 \cdot 10^{-4} \text{ mol CrO}_4^{2-}$

v. Έχουν καταβυθιστεί $(8 \cdot 10^{-4} - 8 / 25 \cdot 10^{-4}) \text{ mol CrO}_4^{2-}$
 $= 7,68 \cdot 10^{-4} \text{ mol CrO}_4^{2-}$

125. α. Θα σχηματιστεί πρώτα AgBr

β. Για να σχηματιστεί ίζημα AgCl πρέπει $[\text{Ag}^+] = 10^{-10} / 10^{-2} \text{ M} = 10^{-8} \text{ M}$

και επειδή $[\text{Ag}^+][\text{Br}^-] = 10^{-13}$ θα πρέπει $[\text{Br}^-] = 10^{-13} / 10^{-8} \text{ M}$
 $= 10^{-5} \text{ M}$.

γ. Έχουν καταβυθιστεί $(10^{-3} - 10^{-5}) \text{ mol Br}^- = 99 \cdot 10^{-5} \text{ mol Br}^-$

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΑΚΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

1-23. Είναι εύκολο να απαντήσουμε, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.

Ασκήσεις – προβλήματα

$$24. \Delta E = E_4 - E_2 = \frac{-2,18 \cdot 10^{-18}}{4^2} \text{ J} - \left(\frac{-2,18 \cdot 10^{-18}}{2^2} \right) = \frac{3 \cdot 2,18 \cdot 10^{-18}}{16} \text{ J}$$

$$\text{και } v = \frac{\Delta E}{h} = \frac{3 \cdot 2,18 \cdot 10^{-18}}{16 \cdot 6,63 \cdot 10^{-34}} \text{ s}^{-1} = 6,17 \cdot 10^{14} \text{ s}^{-1}$$

25. Απαντάμε εύκολα, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.

26. Για να σχηματιστεί ένα άτομο Ag χρειάζεται ενέργεια

$$E = \frac{310 \text{ KJ} \cdot \text{mol}^{-1}}{6,02 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}} = 5,149 \cdot 10^{-19} \text{ J} \text{ και από τη σχέση}$$

$$E = hv \Rightarrow v = \frac{E}{h} = \frac{5,149 \cdot 10^{-19} \text{ J}}{6,63 \cdot 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s}} = 7,77 \cdot 10^{14} \text{ s}^{-1}$$

27. Από τη σχέση $\lambda = \frac{h}{mu}$ υπολογίζουμε

$$\lambda = \frac{6,63 \cdot 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s}}{9 \cdot 10^{-31} \text{ kg} \cdot 6 \cdot 10^6 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}} = 1,23 \cdot 10^{-10} \text{ m.}$$

28. Για την απάντηση, διαβάστε προσεκτικά τη θεωρία.

29. Είναι εύκολο αν μελετήσουμε τη θεωρία να αντιστοιχίσουμε:

Bohr → κυκλική καθορισμένη τροχιά
de Broglie → κυματική θεωρία της ύλης
Heisenberg → αρχή της αβεβαιότητας
Schrödinger → κυματική εξίσωση

30. Συμπληρώνουμε εύκολα τα κενά, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.

31. (α) Λ : έχουν κοινό τον n
 (β) Σ
 (γ) Σ
 (δ) Λ : έχουν δύο διαφορετικές τετράδες $(1,0,0,+1/2)$ και $(1,0,0,-1/2)$.
32. $1s \rightarrow (1,0)$
 $2s \rightarrow (2,0)$
 $2p \rightarrow (2,1)$
 $3d \rightarrow (3,2)$
 $4f \rightarrow (4,3)$
 $3p \rightarrow (3,1)$
33. Προφανώς τα α , δ , ϵ είναι τροχιακά s και μάλιστα το $\alpha \rightarrow 1s$, το $\delta \rightarrow 2s$, το $\epsilon \rightarrow 3s$, τα β και γ είναι τροχιακά p και μάλιστα το $\gamma \rightarrow 2p_z$ και το $\beta \rightarrow 3p_x$.
34. Η σωστή απάντηση είναι η δ .
35. α. $(1,0,0,+1/2)$ ηλεκτρόνιο τροχιακού $1s$
 β. $(1,1,1,-1/2)$ όχι για $n=1 \rightarrow l=0$
 γ. $(2,0,0,+1/2)$ ηλεκτρόνιο τροχιακού $2s$
 δ. $(2,1,-1,+1/2)$ ηλεκτρόνιο τροχιακού $2p$
 ε. $(2,0,1,+1/2)$ όχι για $l=0 \rightarrow m_l=0$
 στ. $(3,2,-2,-1/2)$ ηλεκτρόνιο υποστιβάδας $3d$
36. α. $2p_y$ β. $3s$ γ. $4p_x$
37. Η $4s$ έχει 1 τροχιακό.
 Η $4p$ έχει 3 τροχιακά.
 Η $6d$ έχει 5 τροχιακά.
 Η $5f$ έχει 7 τροχιακά.
38. Για $3p_x$: $(3,1,1,+1/2)$ $(3,1,1,-1/2)$

39. Με βάση τον πίνακα της σελίδας 25 (βλ. θεωρία) η ηλεκτρονιακή δομή του Fe είναι η γ.
40. Με βάση τον πίνακα της σελίδας 25 η σειρά που θα πληρωθούν τα τροχιακά είναι: $5s, 4d, 6s, 4f, 5d$.
41. Χρησιμοποιώντας τον πίνακα της σελίδας 25 βρίσκουμε ότι η σωστή δομή για το ${}_{25}\text{Mn}$ είναι η δ.
42. Στηριζόμενος στον κανόνα του Hund βρίσκουμε ότι η σωστή δομή του ${}_{7}\text{N}$ είναι η γ.
43. ${}_{5}\text{B} [1s^2 2s^2 2p^1]$
 ${}_{11}\text{Na} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^1]$
 ${}_{18}\text{Ar} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6]$
 ${}_{16}\text{S} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^4]$
44. ${}_{20}\text{Ca}^{2+} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6]$
 ${}_{19}\text{K}^{+} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6]$
 ${}_{35}\text{Br}^{-} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6]$
45. α. $1s^2$
 β. $1s^2 2s^2 2p^3$
 γ. $1s^2 2s^2 2p^6 3s^1$
 δ. $[\text{Ar}] 3d^{10} 4s^2 4p^3$
 ε. $[\text{Ne}] 3s^2 3p^5$
46. ${}_{6}\text{C} [1s^2 2s^2 2p_x^1 2p_y^1]$
 $\left. \begin{array}{l} 1, 0, 0, +\frac{1}{2} \\ 1, 0, 0, -\frac{1}{2} \end{array} \right\} 1s^2$
 $\left. \begin{array}{l} 2, 0, 0, +\frac{1}{2} \\ 2, 0, 0, -\frac{1}{2} \end{array} \right\} 2s^2$
 $\left. \begin{array}{l} 2, 1, 1, +\frac{1}{2} \\ 2, 1, 0, +\frac{1}{2} \end{array} \right\} 2p_x 2p_y 2p_z \text{ (στα 2 εκ των 3)}$

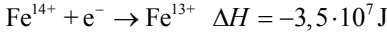
47. Η α παραβιάζει την απαγορευτική αρχή του Pauli $\uparrow\uparrow$
 Η β παραβιάζει τον κανόνα του Hund.
 Η γ δεν παραβιάζει.
 Η δ παραβιάζει τον κανόνα του Hund.
 Η ε παραβιάζει τον κανόνα του Hund.
 Η ζ παραβιάζει την απαγορευτική αρχή του Pauli.
48. IA $\rightarrow$ 1
 IIIB $\rightarrow$ 3
 VB $\rightarrow$ 5
 VIIIA $\rightarrow$ 18
49. IA $\rightarrow$ αλκάλια
 IIA $\rightarrow$ αλκαλικές γαίες
 VIIA $\rightarrow$ αλογόνα
 VIIIA $\rightarrow$ ευγενή αέρια
50. Απαντάμε εύκολα, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.
51. ${}_{17}\text{Cl} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5]$
 Επειδή τα ηλεκτρόνια βρίσκονται σε 3 στιβάδες ανήκει στην 3^η περίοδο και επειδή το τελευταίο ηλεκτρόνιο κατά τη δόμηση εισήλθε στην υποστιβάδα p ανήκει στον τομέα p .
 Αντίστοιχα βρίσκουμε ότι:
 ${}_{22}\text{Ti} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 3d^2 4s^2]$ 4^η περίοδος – τομέας d
 ${}_{36}\text{Kr}$ 4^η περίοδος – τομέας p
 ${}_{58}\text{Ce}$ 6^η περίοδος – τομέας f
52. Ανήκουν στα στοιχεία μετάπτωσης τα:
 ${}_{23}\text{V} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 \underline{3d^3} 4s^2]$
 ${}_{27}\text{Co} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 \underline{3d^7} 4s^2]$
 ${}_{40}\text{Zr} [1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 3d^{10} 4s^2 4p^6 \underline{4d^2} 5s^2]$
53. Έγχρωμες ενώσεις σχηματίζουν τα στοιχεία μετάπτωσης και από τα Α, Β, Γ, Δ είναι το ${}_{24}\text{B}$.

Σύμπλοκα ιόντα σχηματίζουν τα στοιχεία μετάπτωσης και από τα X, Ψ, Ω, Τ είναι το ${}_{41}\Omega$.

54. Ελαφρά κίτρινο αέριο που αντιδρά με το νερό $\rightarrow F_2$
 Μεταλλοειδές σκληρό με υψηλό σ.π. $\rightarrow B$
 Αέριο άχρωμο, άγευστο $\rightarrow N_2$
 Μέταλλο πιο δραστικό από το Fe, το οποίο δε διαβρώνεται στον αέρα $\rightarrow Al$
 Μαλακό μέταλλο $\rightarrow Na$
55. Na $\rightarrow 1,54 \text{ \AA}$
 Cl $\rightarrow 0,99 \text{ \AA}$
 K $\rightarrow 2,27 \text{ \AA}$
 Rb $\rightarrow 2,48 \text{ \AA}$
 Το Cl όπως φαίνεται από τη θέση του στον Π. Π. έχει τη μικρότερη ακτίνα και το Rb τη μεγαλύτερη ακτίνα.
56. Είναι εύκολο να απαντήσουμε, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.
57. Είναι εύκολο να απαντήσουμε, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.
58. α. Σωστό, γιατί ανήκουν στην ίδια περίοδο και το ${}_9F$ είναι δεξιότερα του ${}_3Li$.
 β. Λάθος, γιατί ανήκουν στην ίδια ομάδα και το ${}_{11}Na$ είναι πιο κάτω από το ${}_3Li$.
 γ. Σωστό, γιατί ανήκουν στην ίδια ομάδα και το ${}_{19}K$ είναι πιο κάτω από το ${}_3Li$.
 δ. Λάθος, γιατί ανήκουν στην ίδια περίοδο και το ${}_9F$ είναι δεξιότερα από το ${}_3Li$.
59. Μελετώντας τη θεωρία βλέπουμε ότι για τα δύο στοιχεία που ανήκουν στην ίδια ομάδα:
 – Μικρότερη ακτίνα έχει το ${}_{11}Na$ που είναι πιο πάνω.
 – Μικρότερη ενέργεια ιοντισμού έχει το ${}_{37}Rb$ που είναι πιο κάτω.
 – Μεγαλύτερη ηλεκτροθετικότητα έχει το ${}_{37}Rb$ που είναι πιο κάτω.

60. Γιατί η απομάκρυνση του δεύτερου ηλεκτρονίου από το ${}_3\text{Li}$ (2,1) γίνεται από το ${}_3\text{Li}^+$ (2) που είναι πολύ πιο σταθερό γιατί έχει δομή ευγενούς αερίου, ενώ από το ${}_4\text{Be}$ (2,2) γίνεται από το ${}_4\text{Be}^+$ (2,1) που δεν είναι τόσο σταθερό όσο το ${}_3\text{Li}^+$ (2).
61. Το F έχει τη διάθεση να παίρνει ηλεκτρόνιο και η ηλεκτρονιοσυγγένειά του είναι αρνητική ($\Delta H < 0$).
Στο Ne και όλα τα ευγενή αέρια πρέπει να προσφέρουμε ενέργεια για να πάρει ηλεκτρόνιο και η ηλεκτρονιοσυγγένειά του είναι θετική ($\Delta H > 0$).
62. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
63. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
64. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
65. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
66. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
67. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
68. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
69. (ηλεκτρονιακοί τύποι)
70. Από τη θεωρία VSEPR προβλέπουμε ότι γραμμικό είναι το β. BeCl_2 .
71. Επίπεδο είναι το BCl_3 .
72. Σχήμα κανονικού τετραέδρου έχει το γ. CBr_4 .

73. Από την εκφώνηση προκύπτει ότι:

Η ενέργεια που ελευθερώνεται θεωρούμε ότι είναι η μέση κινητική ενέργεια 1 mol Fe^{13+} (g) και από τη σχέση:

$$E = \frac{3}{2} RT \Rightarrow T = \frac{2E}{3R} = \frac{2 \cdot 3,5 \cdot 10^7 \text{ J} \cdot \text{mol}^{-1}}{3 \cdot 8,314 \text{ J} \cdot \text{K}^{-1} \cdot \text{mol}^{-1}} = 2,8 \cdot 10^6 \text{ K}$$

74. α. 4s   β. 3d   γ. 3d   δ. 3p

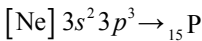
3p < 4s < 3d (Τα δύο ηλεκτρόνια της 3d έχουν την ίδια ενέργεια).

75. Από τις τιμές φαίνεται ότι ανήκει στην ΙΙΑ ομάδα του περιοδικού πίνακα, γιατί μεταξύ E_{12} και E_{13} η διαφορά είναι πολύ μεγάλη.

76. α. $[\text{He}] 2s^1 2p^5$ διεγερμένο, θεμελιώδης κατάσταση: $[\text{He}] 2s^2 2p^4 \rightarrow {}_8\text{O}$

β. $[\text{Ar}] 4s^2 3d^{10} 4p^5$ μη διεγερμένο $\rightarrow {}_{35}\text{Br}$

γ. $[\text{Ne}] 3s^2 3p^2 4s^1$ διεγερμένο, θεμελιώδης κατάσταση:

δ. $[\text{Kr}] 5s^2 4d^{10} 5p^1$ μη διεγερμένο $\rightarrow {}_{49}\text{In}$

77. α. Το ιόν ${}_{7}\text{N}^{3-}$ (2,8) και το ιόν ${}_{9}\text{F}^{-}$ (2,8) είναι ισοηλεκτρονικά. Το ιόν N^{3-} έχει μεγαλύτερο μέγεθος από το F^{-} γιατί έχει λιγότερα πρωτόνια.

β. Τα Ca και το Mg ανήκουν στην ίδια ομάδα (ΙΙΑ) του περιοδικού πίνακα. Το ιόν Ca^{2+} έχει μεγαλύτερο μέγεθος από το ιόν Mg^{2+} επειδή τα ηλεκτρόνια σθένους του ανήκουν στην 4s υποστιβάδα ενώ του Mg ανήκουν στην 3s.

γ. Και τα δύο ιόντα έχουν τον ίδιο αριθμό πρωτονίων (26) αλλά το Fe^{2+} έχει ένα ηλεκτρόνιο περισσότερο από το ιόν Fe^{3+} και η άπωση μεταξύ των ηλεκτρονίων είναι μεγαλύτερη, άρα το Fe^{2+} έχει μεγαλύτερο μέγεθος.

78. α. ${}_8\text{A} [1s^2 2s^2 2p^4] 2^n$ περίοδος, τομέας p

${}_6\text{B} [1s^2 2s^2 2p^2] 2^n$ περίοδος, τομέας p

β. (ηλεκτρονιακός τύπος)

γ. Γραμμικό

79. α. Στοιχείο που ανήκει στα αλκάλια (I_A ομάδα) $\rightarrow$ Β
 β. Στοιχείο που ανήκει στα αλογόνα (VII_A ομάδα) $\rightarrow$ Ζ
 γ. Στοιχείο III_A ομάδας $\rightarrow$ Η
 δ. Στοιχείο μετάπτωσης $\rightarrow$ Δ
 ε. Στοιχείο II_A ομάδας $\rightarrow$ Γ
 στ. Στοιχείο III_A ομάδας, το λιγότερο θετικό $\rightarrow$ Ε
 ζ. Προφανώς το Κ.

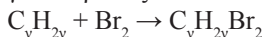
80. 1. Σωστό, γιατί το BF_3 είναι επίπεδο μόριο.
 2. Σωστό, όπως προβλέπεται από τη θεωρία VSEPR.
 3. Σωστό, όπως προβλέπεται από τη γεωμετρία του μορίου.
 4. Λάθος, γιατί το Β δεν αποκτά οκτάδα.
 Άρα σωστά 1, 2, 3, Α.

81. Τα μόρια β και δ λόγω συμμετρίας είναι μη πολικά και το α φαίνεται ότι έχει μεγαλύτερη πολικότητα από το γ ($\beta = \delta < \gamma < \alpha$).

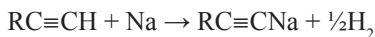
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ

1-33. Είναι εύκολο να απαντήσουμε, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.

34. Διαβιβάζουμε το άγνωστο σώμα σε αραιό ψυχρό διάλυμα Br_2 (σε CCl_4). Αν το διάλυμα Br_2 που είναι κόκκινο αποχρωματιστεί, τότε ο υδρογονάνθρακας είναι αλκένιο, αν δεν αποχρωματιστεί το διάλυμα, τότε ο υδρογονάνθρακας είναι αλκάνιο.

35. Τα αλκίνια με τύπο $\text{RC}\equiv\text{CH}$ αντιδρούν με Na και δίνουν H_2 , τα άλλα που δεν είναι του τύπου $\text{RC}\equiv\text{CH}$ δεν αντιδρούν με Na .

36. Οι αλκοόλες αντιδρούν με Na και δίνουν H_2 , οι αιθέρες δεν αντιδρούν.

37. Η διάκριση των αλκοολών μεταξύ τους μπορεί να στηριχθεί: α) στον τρόπο που οξειδώνονται, β) στο αν δίνουν ή όχι την αλογονοφορμική αντίδραση.

38. Το οξύ αντιδρά με NaHCO_3 και δίνει CO_2 , ο εστέρας δεν αντιδρά.

39. Στηριζόμαστε στα εξής:

i) Τα οργανικά οξέα αντιδρούν με ανθρακικά ή όξινα ανθρακικά άλατα, ενώ δεν αντιδρούν οι φαινόλες και οι αλκοόλες.

ii) Οι φαινόλες αντιδρούν με διαλύματα NaOH ή KOH , ενώ οι αλκοόλες δεν αντιδρούν.

Ασκήσεις – προβλήματα

40-46. Είναι εύκολο να απαντήσουμε, αν μελετήσουμε προσεκτικά τη θεωρία.

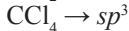
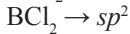
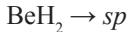
47. α. Σωστό

β. Σωστό

γ. Λάθος, ο δεσμός είναι σ (σίγμα)

δ. Λάθος, όλοι οι δεσμοί είναι σ (σίγμα)

48. Μελετώντας τη θεωρία βλέπουμε ότι η σωστή αντιστοίχιση είναι:

49. Ισχυρότερο είναι το CF_3COOH που περιέχει 3 άτομα F παρά το CCl_3COOH που περιέχει 3 άτομα Cl, γιατί το F δημιουργεί εντονότερο $-I$ επαγωγικό φαινόμενο από το Cl.

Το CCl_3COOH είναι ισχυρότερο από το CH_2ClCOOH γιατί τα 3 άτομα Cl δημιουργούν εντονότερο $-I$ επαγωγικό φαινόμενο από το 1 άτομο Cl. Τέλος, το CH_2ClCOOH είναι ισχυρότερο από το CH_2BrCOOH γιατί το Cl είναι ηλεκτραρνητικότερο από το Br.

50. Τα κενά συμπληρώνονται εύκολα, αν μελετήσουμε τη θεωρία.

51. Η 2-πεντανόλη.

52. Βλέπε θεωρία.

$$53. \alpha. [a]_+ = \frac{a}{ld} = \frac{+6^\circ}{0,08 \cdot 1} = +75^\circ$$

$$\beta. a = [a]_- \cdot l' \cdot d' = -75^\circ \cdot 1 \cdot 0,05 = -3,75^\circ$$

54. Έστω ότι το μίγμα περιέχει x g A και y g B.

$$m_{\text{μίγματος}} = 2 \text{ g} \rightarrow x + y = 2 \quad (1)$$

Το άθροισμα της γωνίας στροφής που προκαλεί το A και της γωνίας στροφής που προκαλεί το B ισούται με τη γωνία στροφής που προκαλεί το μίγμα.

$$a_A + a_B = a_{\text{μίγματος}}$$

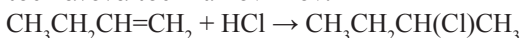
$$[a]_A ld + [a]_B ld = +0,4^\circ$$

$$\frac{-24^{\circ}1x}{20} + \frac{-32^{\circ}1y}{20} = 0,4 \Leftrightarrow 32y - 24x = 8 \quad (2)$$

Λύνουμε το σύστημα των (1) και (2) και βρίσκουμε $x = 1$, $y = 1$.

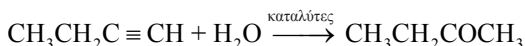
55. α. 3-μεθυλο-εξάνιο
 β. 3-μεθυλο-1-πεντένιο
 γ. 3-μεθυλο-1-πεντίνιο
 δ. 2-βουτανόλη
 ε. 2-μεθυλοβουτανικό οξύ
56. Έχουμε 8 ισομερείς αλκοόλες με Μ.Τ. $C_5H_{11}OH$
 Ασύμμετρο άτομο άνθρακα έχουν: η 2-πεντανόλη,
 η 3-μεθυλο-2-βουτανόλη και η 2-μεθυλο-1-βουτανόλη.
57. α. Σωστό
 β. Όχι οπωσδήποτε, γιατί αν τα 2 ασύμμετρα άτομα C έχουν τους ίδιους υποκαταστάτες τότε οι δυνατοί στερεοχημικοί τύποι είναι 3.
 γ. Σωστό, από τον ορισμό των εναντιομερών.
 δ. Σωστό, από τον ορισμό των διαστεreoϊσομερών.
58. 4 στερεοϊσομερή – 2 ζεύγη εναντιομερών
 4 ζεύγη διαστερομερών.
59. 3,4-διμεθυλο-εξάνιο, 3 τύποι γιατί υπάρχει μεσομορφή.
60. α-4, β-8, γ-3, δ-2, ε-2, ζ-1.
61. Α: 2   Β: 1   Γ: 2   Δ: 4   Ε: 3
62. Παρόμοια με τις παραπάνω.
63. 4 περιπτώσεις (γεωμετρική και οπτική ισομέρεια).
64. 4 δυνατά στερεοϊσομερή (1 οπτική, 3 γεωμετρική).

65. Βλέπε θεωρία. Γράφουμε ένα παράδειγμα για να δείξουμε την εφαρμογή του κανόνα του Markovnikov:

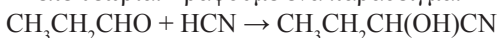
66. Βλέπε θεωρία.

Γράφουμε ένα παράδειγμα:

67. A: $\text{CH}_3\text{CH}=\text{CH}_2$ B: $\text{CH}_2=\text{CH}_2$ Γ: $\text{CH}_2\text{ClCH}_2\text{Cl}$

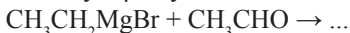
68. Βλέπε θεωρία. Γράφουμε ένα παράδειγμα.

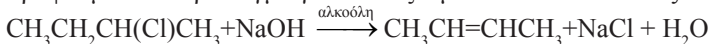
69. A: CH_3CHO

70. Για να διαλέξουμε την καρβονυλική ένωση και το αντιδραστήριο Grignard προσέχουμε ποια είναι η αλκοόλη που θέλουμε να παρασκευάσουμε. Αναφέρουμε το παράδειγμα της 2-βουτανόλης όπου υπάρχουν 2 δυνατές πορείες.

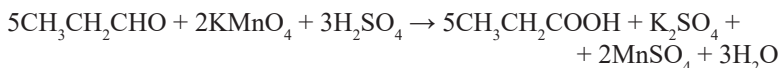
71. Γράφουμε ένα παράδειγμα για να δείξουμε τον κανόνα του Saytseff.

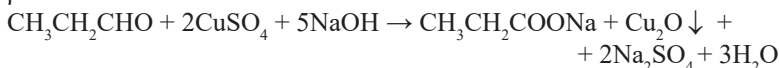
72. A: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{Cl}$ B: CH_3ONa Γ: $\text{CH}_3\text{CH}(\text{Cl})\text{CH}_3$

73. Βλέπε θεωρία.

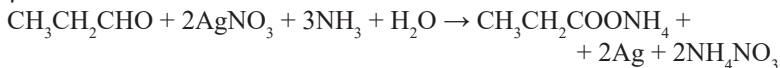
74. α.

β.

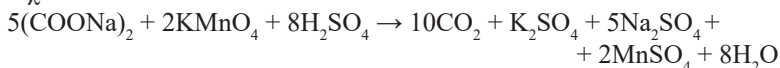

γ.

75. Βλέπε θεωρία.

π.χ. δ.

76. α. $\text{CH}_3\text{COOH} + \text{NaOH} \rightarrow \text{CH}_3\text{COONa} + \text{H}_2\text{O}$ β. $\text{C}_6\text{H}_5\text{COOH} + \text{NaOH} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_5\text{COONa} + \text{H}_2\text{O}$ γ. $\text{C}_6\text{H}_5\text{OH} + \text{NaOH} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_5\text{ONa} + \text{H}_2\text{O}$ 77. $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{NH}_2 + \text{HCl} \rightarrow \text{CH}_3\text{CH}_2\text{NH}_3^+\text{Cl}^-$ $\text{CH}_3\text{NHCH}_3 + \text{HCl} \rightarrow (\text{CH}_3)_2\text{NH}_2^+\text{Cl}^-$

78. Είναι εύκολο να συμπληρώσουμε τα κενά με βάση τη θεωρία.

79. Απλή, βλέπε θεωρία.

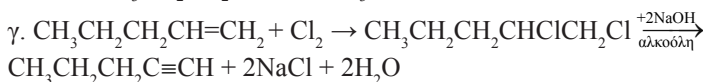
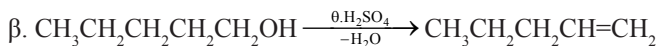
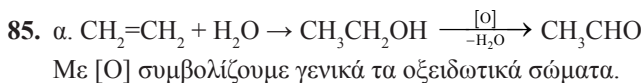
80. Απλή, βλέπε θεωρία.

81. CH_3^+ : καρβοκατιόν CH_3^- : καρβανιόν CH_3 : ελεύθερη ρίζα Cl_2 : μόριο

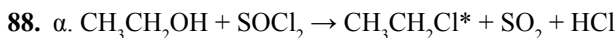
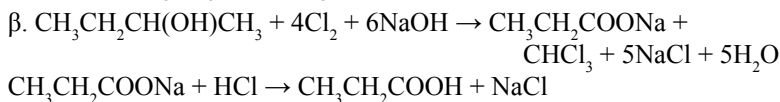
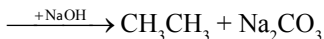
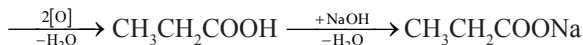
82. NH_3 : πυρηνόφιλο, λόγω του μη δεσμικού ζεύγους ηλεκτρονίων.
 OH^- : πυρηνόφιλο αρνητικό ιόν.
 CH_3^+ : ηλεκτρονιόφιλο (καρβοκατιόν).
 AlCl_3 : ηλεκτρονιόφιλο, λόγω έλλειψης ηλεκτρονίων στο άτομο του αργιλίου.
 NH_2^- : πυρηνόφιλο αρνητικό ιόν.
 NO_2^+ : ηλεκτρονιόφιλο θετικό ιόν.

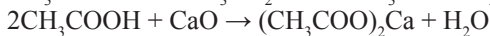
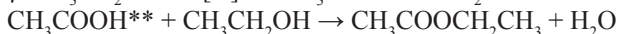
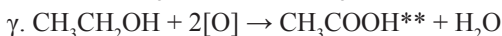
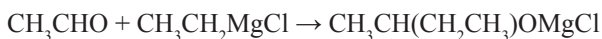
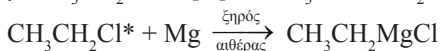
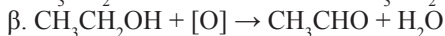
83. Βλέπε θεωρία στην ηλεκτρονιόφιλη προσθήκη.

84. Βλέπε θεωρία στην πυρηνόφιλη προσθήκη.

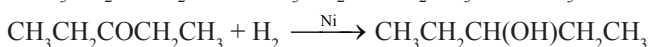
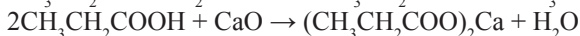
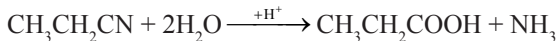
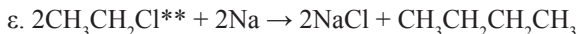
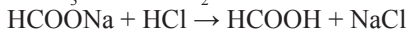
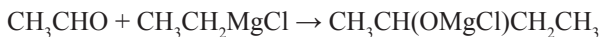
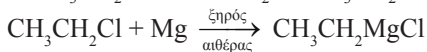
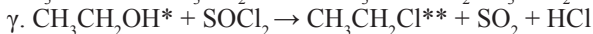
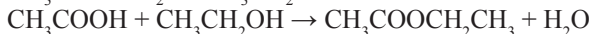
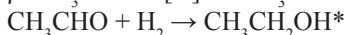

86. Α: $\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{CH}_3$
 Β: $\text{CH}_3\text{CH}(\text{CH}_3)\text{OCH}_3$
 Γ: $\text{CH}_3\text{CH}(\text{CH}_3)\text{CN}$
 Δ: $\text{CH}_3\text{CH}=\text{CH}_2$

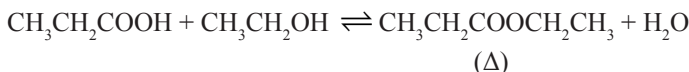
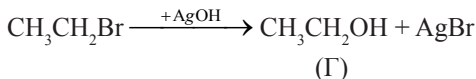
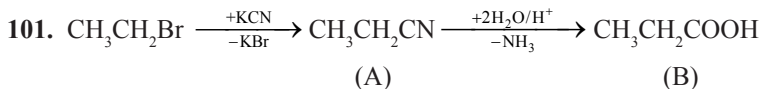

* Το $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{Cl}$ που παρασκευάσαμε στην πρώτη περίπτωση δεν το παρασκευάζουμε στις άλλες περιπτώσεις, απλώς το χαρακτηρίζουμε με *, εννοώντας ότι γνωρίζουμε την παρασκευή του. Το ίδιο θα κάνουμε και στις επόμενες ασκήσεις.

90. α. $\text{CH}_3\text{C}\equiv\text{CH} + \text{H}_2\text{O} \xrightarrow{\text{Hg}^{2+}} \text{CH}_3\text{COCH}_3$
 β. $\text{CH}_3\text{C}\equiv\text{CH} + \text{H}_2 \rightarrow \text{CH}_3\text{CH}=\text{CH}_2 \xrightarrow{+\text{HCl}} \text{CH}_3\text{CH}(\text{Cl})\text{CH}_3$
 $\text{CH}_3\text{C}\equiv\text{CH} + \text{Na} \rightarrow \text{CH}_3\text{C}\equiv\text{CNa} + \frac{1}{2}\text{H}_2$
 $\text{CH}_3\text{C}\equiv\text{CNa} + \text{CH}_3\text{CH}(\text{Cl})\text{CH}_3 \rightarrow \text{NaCl} + \text{CH}_3\text{C}\equiv\text{CCH}(\text{CH}_3)\text{CH}_3$
91. Διαβιβάζουμε το άγνωστο αέριο σε διάλυμα CuCl και NH_3 . Αν αντιδράσει με CuCl και NH_3 είναι το 1-βουτίνιο.
 $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CH} + \text{CuCl} + \text{NH}_3 \rightarrow \text{CH}_3\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CCu} \downarrow + \text{NH}_4\text{Cl}$
 Αν δεν αντιδράσει θα είναι το 1-βουτένιο ή το βουτάνιο. Διαβιβάζουμε το αέριο σε διάλυμα Br_2 σε CCl_4 , οπότε αν αποχρωματιστεί το διάλυμα τότε το αέριο είναι το 1-βουτένιο:
 $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}=\text{CH}_2 + \text{Br}_2 \rightarrow \text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}(\text{Br})\text{CH}_2\text{Br}$
 ενώ αν δεν αποχρωματιστεί είναι το βουτάνιο.
92. A: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CH}$
 B: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CH}$
93. Αντιδρά με Na , είναι αλκοόλη, δεν οξειδώνεται, είναι τριτοταγής. Η 2-μεθυλο-2-βουτανόλη.
94. Ελέγχουμε τα περιεχόμενα ποιων δοχείων αντιδρούν με Na . Θα παρατηρήσουμε ότι το περιεχόμενο ενός δοχείου δεν αντιδρά. Εκεί περιέχεται ο αιθέρας. Στα άλλα δύο δοχεία, περιέχονται οι 2 αλκοόλες. Ελέγγω τυχαία αν το περιεχόμενο του ενός δοχείου δίνει κίτρινο ίζημα με διάλυμα $\text{I}_2 + \text{NaOH}$, αν δίνει εκεί είναι η 2-προπανόλη και στο άλλο η 1-προπανόλη. Αν δε δίνει κίτρινο ίζημα, θα είναι το αντίθετο.
95. Η μόνη από τις αλκοόλες του τύπου $\text{C}_4\text{H}_9\text{OH}$ που δίνει αλογονοφορμική αντίδραση είναι η 2-βουτανόλη, άρα:
 B: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHOHCH}_3$ και
 A: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHClCH}_3$

96. Επειδή η Α δεν αντιδρά με αντιδραστήριο Fehling είναι κετόνη και επειδή δε δίνει αλογονοφορμική δεν είναι μεθυλοκετόνη, άρα είναι η $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COCH}_2\text{CH}_3$: διαιθυλοκετόνη.
97. Επειδή η αλκοόλη Γ οξειδώνεται, δεν είναι τριτοταγής, οπότε η Α είναι αλδεϋδη.
 Α: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHO}$
 Β: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}(\text{CH}_3)\text{OMgBr}$
 Γ: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}(\text{OH})\text{CH}_3$
 Δ: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COCH}_3$
98. Η ουσία Α συμπεραίνουμε εύκολα ότι είναι εστέρας, οπότε από τη συνέχεια φαίνεται ότι η Β είναι άλας και μάλιστα το CH_3COONa , οπότε η Γ έχει Μ.Τ. $\text{C}_3\text{H}_7\text{OH}$ και επειδή δίνει αλογονοφορμική είναι η 2-προπανόλη. Δηλαδή έχουμε:
 Β: CH_3COONa
 Γ: $\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{CH}_3$
 Α: $\text{CH}_3\text{COOCH}(\text{CH}_3)\text{CH}_3$
99. Η ένωση Δ περιέχει 2 άτομα C στο μόριό της και η ένωση $\text{C}_4\text{H}_8\text{O}_2$ είναι εστέρας.
 Β: CH_3COONa
 Γ: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$
 Δ: CH_3COOH
 Α: $\text{CH}_3\text{COOCH}_2\text{CH}_3$
100. Η Α είναι εστέρας με γενικό τύπο $\text{C}_v\text{H}_{2v+1}\text{COOC}_\mu\text{H}_{2\mu+1}$.
 $\text{C}_7\text{H}_{14}\text{O}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{C}_v\text{H}_{2v+1}\text{COOH} + \text{C}_\mu\text{H}_{2\mu+1}\text{OH}$.
 Λύνουμε το σύστημα:
 $v + \mu + 1 = 7$
 $14v + 46 = 14\mu + 18$
 και βρίσκουμε $v = 2$, $\mu = 4$.
 Η αλκοόλη πρέπει να είναι δευτεροταγής, άρα ο εστέρας είναι ο $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COOCH}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{CH}_3$: προπανικός δευτεροταγής βουτυλεστέρας.

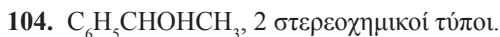
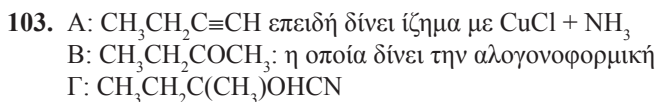
102. α. $\Delta T_f = K_f \cdot m$

$$1,2 = 4,8 \cdot \frac{4,71 \cdot 1000}{M_r \cdot 200} \text{ ή } M_r = 94,2$$

β. $(\text{C}_6\text{H}_6\text{O})_x \rightarrow 94x = 94,2 \rightarrow x = 1,02$

Πρέπει $x = 1$ και ο Μ.Τ. $\text{C}_6\text{H}_6\text{O}$

γ. Η ένωση δεν είναι ακόρεστη, και είναι οξύ, άρα είναι η φαινόλη $\text{C}_6\text{H}_5\text{OH}$.

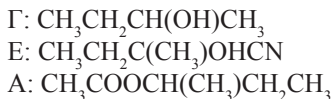

105. Από τη Β που δίνει την αλογονοφορμική προσδιορίζονται εύκολα οι τύποι:

106. Είναι εύκολο να διαπιστώσουμε ότι η ένωση Α είναι εστέρας, η Γ είναι αλκοόλη ($\text{C}_4\text{H}_9\text{OH}$) που δίνει αλογονοφορμική, οπότε προσδιορίζουμε εύκολα ότι

107. α., β. Η αλκοόλη $\text{C}_4\text{H}_{10}\text{O}$ (Α) είναι οπτικά ενεργή και είναι η $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHOHCH}_3$ με 2 στερεοχημικούς τύπους:
 η Β είναι το $\text{C}_6\text{H}_5\text{COONa}$ αφού δίνει βενζόλιο (C_6H_6) με θέρμανση με NaOH και η Α: $\text{C}_6\text{H}_5\text{COOCH}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{CH}_3$ – βενζοϊκός δευτεροταγής βουτυλεστέρας.
 γ. Βλέπε θεωρία.

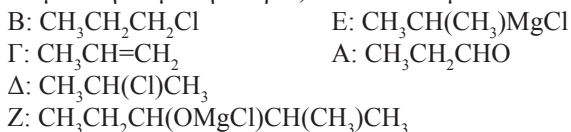
108. Πίνακας:

Ενώσεις/Ιδιότητες	α	β	γ	δ
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$	3 – 5 – 6	2 – 4 – 5		
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$	3 – 5 – 6	1 – 3 – 6		
CH_3COCH_3	1 – 2 – 4	2 – 4 – 5		
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OCH}_2\text{CH}_3$	1 – 2 – 4	1 – 3 – 6		
CH_3CHO	1 – 2 – 4	2 – 4 – 5		4
CH_3COOH	3 – 5 – 6	1 – 3 – 6	6	

Εύκολα συμπεραίνουμε:

- 6: CH_3COOH
 5: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$
 4: CH_3CHO
 3: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$
 2: CH_3COCH_3
 1: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OCH}_2\text{CH}_3$

109. Αν μελετήσουμε τη θεωρία, διαπιστώνουμε εύκολα ότι:

110. Το αλκένιο έχει γενικό τύπο $\text{C}_v\text{H}_{2v} \rightarrow 14v = 70$ ή $v = 5$.
 Η αλκοόλη που παράγεται είναι η $\text{C}_5\text{H}_{11}\text{OH}$ και είναι τριτοταγής (Β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΔΙΑΜΟΡΙΑΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ - ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ - ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

1-15. βλέπε θεωρία.

Ασκήσεις - προβλήματα

α. Διαμοριακές δυνάμεις

16. Βλέπε θεωρία για τη συμπλήρωση των κενών.
17. Το NaCl έχει μεγαλύτερο σ.β. γιατί ο δεσμός είναι ιοντικός. Το HF έχει υψηλότερο σ.β. από το HCl γιατί το F είναι ηλεκτραρνητικότερο από το Cl και έχουμε μεταξύ των μορίων του HF δεσμό υδρογόνου. Τέλος, το HCl έχει μικρότερο σ.β. από το Cl₂, παρόλο που είναι δίπολο, διότι το Cl₂ έχει μεγαλύτερη (σχεδόν διπλάσια) μοριακή μάζα από το HCl. Γενικά τα πολικά μόρια έχουν μεγαλύτερο σ.β. από τα μη πολικά, εφόσον εξετάζουμε μόρια παραπλήσιας μοριακής μάζας.
18. (α) Λ, (β) Σ, (γ) Σ, (δ) Σ
Βλέπε θεωρία για την εξήγηση των απαντήσεων.
19. α. Δεσμός υδρογόνου στην CH₃CH₂OH
β. Στο HF λόγω της μεγάλης ηλεκτραρνητικότητας εμφανίζεται δεσμός υδρογόνου, στο HCl δεν εμφανίζεται δεσμός υδρογόνου.
γ., δ. Το LiCl είναι ιοντική ένωση.
20. Το β, γιατί στο HF παρουσιάζεται δεσμός υδρογόνου, το HCl παρουσιάζει πολικότητα και το H₂ είναι μη πολικό.
21. CH₃CH₂CH₂CH₂CH₃ → 36 °C
 CH₃CHCH₂CH₃ → 28 °C
   |
   CH₃
   |
   CH₃
   |
 CH₃CCH₃ → 9,5 °C
   |
   CH₃

22. (γ) Στην NH_3 έχουμε δεσμό υδρογόνου, η AsH_3 έχει μεγαλύτερο σ.β. από την PH_3 γιατί το As έχει ατομικό αριθμό 33, μεγαλύτερο από το 15 που είναι ο ατομικός αριθμός του P.
23. Η (δ) η οποία είναι αλκοόλη, όπου έχουμε δεσμό υδρογόνου και δεν είναι διακλαδισμένη όπως η (γ).

β. Νόμος μερικών πιέσεων - Τάση ατμών

24. Η ολική πίεση είναι: $P_{\text{ολ}} = P_{\text{N}_2} + P_{\text{NO}} = 5 \text{ atm}$.

$$25. V_{\delta} = \frac{n_A RT}{p_A} \text{ ή } V_{\delta} = \frac{2 \cdot 0,082 \cdot 800}{4,1} \text{ L} = 32 \text{ L}$$

$$26. p_{\text{H}_2} = \frac{2 \cdot 0,082 \cdot 400}{82} \text{ atm} = 0,8 \text{ atm}$$

$$p_{\text{CO}_2} = \frac{3 \cdot 0,082 \cdot 400}{82} \text{ atm} = 1,2 \text{ atm}$$

$$p_{\text{ολ}} = p_{\text{H}_2} + p_{\text{CO}_2} = 2 \text{ atm}$$

$$27. p_{\text{H}_2\text{S}} = \frac{n_{\text{H}_2\text{S}}}{n_{\text{ολ}}} p_{\text{ολ}} = \frac{4}{10} \cdot 30 \text{ atm} = 12 \text{ atm}$$

$$p_{\text{SO}_2} = \frac{n_{\text{SO}_2}}{n_{\text{ολ}}} p_{\text{ολ}} = 18 \text{ atm}$$

$$28. p_{\text{ολ}} = \frac{n_{\text{ολ}} RT}{V_{\delta}} \text{ ή } p_{\text{ολ}} = \frac{\left(\frac{1}{2} + \frac{5}{4}\right) 0,082 \cdot 500}{8,2} \text{ atm} = 8,75 \text{ atm}$$

29. Επειδή οι μερικές πιέσεις είναι ανάλογες με τον αριθμό των moles έχουμε:

$$\text{CO}_2: 12 \text{ atm} \quad \text{N}_2: 15 \text{ atm}$$

$$\text{H}_2: 6 \text{ atm} \quad \text{Ne}: 21 \text{ atm}$$

$$30. \quad p_{\text{H}_2} = \frac{\frac{4}{2} \cdot 0,082 \cdot 500}{41} \text{ atm} = 2 \text{ atm}$$

$$n_{\text{SO}_2} = \frac{6 \cdot 41}{0,082 \cdot 500} \text{ mol} = 6 \text{ mol}$$

Εύκολα συμπληρώνονται τα υπόλοιπα κενά του πίνακα.

31. Θα εξαερωθεί η ίδια ποσότητα υδρατμών, δηλαδή 2,5 σταγόνες νερού γιατί θα πρέπει στον ίδιο όγκο και στην ίδια θερμοκρασία να έχουμε την ίδια πίεση, δηλαδή την ίδια τάση ατμών.
32. Από τη θεωρία προκύπτει εύκολα ότι σωστή απάντηση είναι η (γ).
33. Και στα τρία δοχεία θα έχουμε την ίδια πίεση, δηλαδή $p_A = p_B = p_C$ = τάση ατμών σε αυτή τη θερμοκρασία.
34. Η τάση ατμών του κοινού αιθέρα εξαρτάται από τη θερμοκρασία.

γ. Προσθετικές ιδιότητες - Νόμος Raoult

35. Βλέπε θεωρία.
36. Η τάση ατμών του διαλύματος θα ελαττωθεί και θα είναι μικρότερη από 31 mmHg, άρα σωστή απάντηση είναι η (γ).
37. Στο διάλυμα της γλυκόζης και στα 3 διαλύματα (α), (β) και (γ) το γραμμομοριακό κλάσμα του διαλύτη είναι το ίδιο:

$$\frac{n_{\text{H}_2\text{O}}}{n_{\text{H}_2\text{O}} + n_{\text{ουσ}}} = \frac{\frac{1000}{18}}{\frac{1000}{18} + 0,6}$$

Άρα παρατηρείται η ίδια ελάττωση τάσης ατμών και προφανώς ορθή απάντηση είναι η (δ).

38. Τη μικρότερη τάση ατμών έχει το διάλυμα της ουσίας Α, γιατί στο διάλυμα αυτό έχει το μικρότερο γραμμομοριακό κλάσμα:

$$\frac{\frac{90}{18}}{\frac{90}{18} + \frac{10}{100}} = \frac{5}{5,1}$$

39. Το διάλυμα αραιώνεται, δηλαδή η συγκέντρωσή του ελαττώνεται, οπότε η ελάττωση της τάσης των ατμών μειώνεται και η τάση των ατμών αυξάνεται.
40. Το διάλυμα Γ που προκύπτει έχει συγκέντρωση μικρότερη του Α και μεγαλύτερη του Β. Άρα και η τάση των ατμών του Β θα είναι μικρότερη από 30 mmHg και μεγαλύτερη από 29 mmHg, οπότε και οι δύο απαντήσεις είναι λανθασμένες.

41. $p_x = 57 \text{ mmHg} \frac{18}{18+1} = 54 \text{ mmHg}$

42. $120 = 130 \frac{\frac{100}{78}}{\frac{100}{78} + \frac{10}{M_r}} \Rightarrow M_r = 93,6$

43. $102 = 105 \frac{\frac{160}{80}}{\frac{160}{80} + \frac{5,3}{M_r}} \Rightarrow M_r = 89,8$

Η πειραματική M_r είναι 89,8.

β. Από τον εμπειρικό τύπο $(\text{CO}_2\text{H})_x$ έχουμε $45x = 89,8 \rightarrow x = 1,995$ οπότε $x = 2$ και ο μοριακός τύπος είναι $\text{C}_2\text{O}_4\text{H}_2$.

γ. Η ακριβής M_r είναι $24 + 64 + 2 = 90$.

44. Έστω ότι το μίγμα περιέχει:
 $x \text{ mol A}$ και $x \text{ mol B}$ οπότε:
 $80x + 60x = 70$ ή $x = 0,5$.

$$P_{\delta} = 120 \frac{\frac{500}{100}}{\frac{500}{100} + 0,5 + 0,5} \text{ mmHg} = 100 \text{ mmHg.}$$

δ. Ζεσεοσκοπία - Κρυοσκοπία

45. Όπως γνωρίζουμε σε ορισμένη θερμοκρασία το νερό έχει μεγαλύτερη τάση ατμών από υδατικό διάλυμα ζάχαρης, οπότε είναι προφανές ότι:

Η καμπύλη 1 αφορά το νερό και το σημείο βρασμού του είναι θ_1 .
 Η καμπύλη 2 αφορά το διάλυμα ζάχαρης και το σημείο βρασμού του είναι θ_2 . Η διαφορά σημείου βρασμού είναι $\theta_2 - \theta_1$.

46. (β) Δεν παραμένει σταθερή γιατί με το βρασμό απομακρύνεται ποσότητα διαλύτη, αυξάνει η molality, αυξάνει η ΔT_b και αυξάνει το σημείο βρασμού. Για τις απαντήσεις (α), (γ), (δ) βλέπε θεωρία.
47. Εύκολα βρίσκουμε ότι το διάλυμα της ουρίας έχει τη μεγαλύτερη molality, άρα τη μεγαλύτερη ΔT_b και το μεγαλύτερο σημείο βρασμού.
48. Όπως εξηγήσαμε στην προηγούμενη άσκηση το διάλυμα της ουρίας έχει τη μεγαλύτερη molality, συνεπώς παρατηρείται σε αυτό η μεγαλύτερη ταπείνωση σημείου πήξης, άρα έχει το μικρότερο σημείο πήξης.

$$49. \left. \begin{array}{l} \Delta T_b = k_b m \\ \Delta T_f = k_f m \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{\Delta T_b}{\Delta T_f} = \frac{k_b}{k_f} \Rightarrow \frac{0,4 \text{ } ^\circ\text{C}}{\Delta \theta_f} = \frac{0,52}{1,86} \Rightarrow \Delta T_f = 1,43 \text{ } ^\circ\text{C}$$

Άρα το σημείο πήξης του διαλύματος είναι $-1,43 \text{ } ^\circ\text{C}$.

50. Οι (α), (β), (γ) είναι απλές, βλέπε θεωρία.

(δ): Το διάλυμα που προκύπτει θα έχει molality ενδιάμεση της molality των δύο διαλυμάτων, άρα θα παρατηρείται ΔT_b ενδιάμεση των 1°C και 2°C , άρα θα έχει: $101^\circ < \sigma.β. < 102^\circ$. Άρα το 103°C είναι (Λ).

51. α. $\Delta T_b = k_b \cdot m$

$$0,26 = 0,52 \frac{3,1}{M_r} \frac{1000}{100} \Rightarrow M_r = 62$$

β. Από τον εμπειρικό τύπο έχουμε:

$$30x = 62 \text{ ή } x = 2,07$$

Το x είναι 2 και ο μοριακός τύπος $\text{C}_2\text{H}_4\text{O}_2$.

γ. Η ακριβής M_r είναι $24 + 4 + 32 = 60$.

52. α. $\Delta \theta_f = (6,5 - 4,16) = 20 \frac{3}{M_r} \frac{1000}{100} \Rightarrow M_r = 256,4$

β. Υπολογίζουμε την ατομικότητα του θείου:

$$32x = 256,4 \text{ ή } x = 8,01$$

Το x είναι 8.

γ. Η ακριβής M_r είναι $32 \cdot 8 = 256$.

53. Σε 10 L νερού που ζυγίζουν 10 kg προσθέτουμε x g CH_3OH και έχουμε:

$$18,6 = 1,86 \frac{x}{32} \frac{1000}{10000} \Rightarrow x = 3200$$

Δηλαδή πρέπει να προσθέσουμε 3200 g CH_3OH .

54. Αν το 1 kg στοιχίζει λ €

$$1 \text{ mol γλυκερίνης κοστίζει } \frac{92\lambda}{1000} \text{ €}$$

$$\text{και } 1 \text{ mol γλυκόλης κοστίζει } \frac{62\lambda}{1000} \text{ €}$$

Προτιμάμε τη γλυκόλη που κοστίζει λιγότερο αφού 1 mol γλυκερίνης και 1 mol γλυκόλης έχουν το ίδιο αποτέλεσμα.

55. α. $\frac{77\text{g}}{100\text{g}} = \frac{\text{διαλύματος } 7\text{g}}{\omega\text{g}}$ ζάχαρης $\rightarrow \omega = 9,1$ και το διάλυμα είναι

9,1 % w/w.

β. $\Delta T_b = 0,52 \frac{7}{342} \frac{1000}{70} \Rightarrow \Delta \theta_b = 0,15 \text{ } ^\circ\text{C}$

και το σημείο βρασμού είναι 100,15 °C.

γ. Αν θεωρήσουμε στους 100,7 °C ότι η ποσότητα του νερού είναι

x g έχουμε $0,7 = 0,52 \frac{7}{342} \frac{1000}{x} \Rightarrow x = 15,2 \text{ g}$.

Το τελικό διάλυμα ζυγίζει (15,2+7) g = 22,2 g και η κατά βάρος

περιεκτικότητα του είναι: $\frac{100 \cdot 7}{22,2} \% \text{ w/w} = 31,5\% \text{ w/w}$

56. Βρίσκουμε τις molality των 4 διαλυμάτων:

I. $\frac{5}{342} \frac{1000}{20} = \frac{250}{342}$

II. $\frac{40}{342} \frac{1000}{60} = \frac{667}{342}$

III. $\frac{3}{342} \frac{1000}{12} = \frac{250}{342}$

IV. $\frac{20}{342} \frac{1000}{40} = \frac{500}{342}$

α. Το II με τη μεγαλύτερη molality έχει το μεγαλύτερο σημείο βρασμού.

β, γ. Τα I, III έχουν την ίδια molality άρα θα έχουν το ίδιο σημείο βρασμού και το μεγαλύτερο σημείο πήξης, επειδή έχουν την μικρότερη molality.

δ. Όταν αναμιχθούν τα διαλύματα I και III θα πάρουμε διάλυμα με την ίδια molarity που είναι μικρότερη από τη molality της II. Το διάλυμα που θα προκύψει θα έχει μικρότερο σημείο βρασμού από το σημείο βρασμού που έχει το διάλυμα II.

ε. Ωσμωτική πίεση

57- 59. Βλέπε θεωρία

60. (β) Το τελικό διάλυμα θα έχει συγκέντρωση ίση με το μέσο όρο των συγκεντρώσεων των δύο διαλυμάτων, άρα και ωσμωτική πίεση $\frac{2+4}{2} \text{ atm} = 3 \text{ atm}$. Οι απαντήσεις στις άλλες εξηγούνται εύκολα (βλέπε θεωρία).
61. Μεγαλύτερη ωσμωτική πίεση στους 27°C έχει το διάλυμα που έχει τη μεγαλύτερη "molarity" που εύκολα υπολογίζεται ότι είναι το διάλυμα της ουρίας (β).
62. Ο όγκος του διαλύματος οκταπλασιάζεται. Η συγκέντρωση γίνεται οκτώ φορές μικρότερη άρα και η ωσμωτική πίεση οκτώ φορές μικρότερη, δηλαδή $0,5 \text{ atm}$ (γ).
63. Από τη σχέση $\pi = cRT$ φαίνεται ότι η ωσμωτική πίεση είναι ανάλογη με τη συγκέντρωση και στη συγκεκριμένη άσκηση φαίνεται εύκολα ότι: (1, γ) (2, α) (3, δ) (4, β)
64. α. Θα αυξηθεί.
α'. Θα ελαττωθεί.
β. Το διάλυμα που θα προκύψει θα είναι $0,2 \text{ M}$ άρα ισοτονικό με το διάλυμα Α (ii).
65. Ποσότητα νερού θα κινηθεί προς τα δεξιά με αποτέλεσμα η κινητή μεμβράνη να κινηθεί προς τα αριστερά κατά $y \text{ cm}$ μέχρι οι συγκεντρώσεις να γίνουν ίσες, για να έχουμε ίσες ωσμωτικές πιέσεις.
- $$\frac{0,3}{(24-y)s} = \frac{0,9}{(24+y)s} \Rightarrow y = 12$$
66. $4,92 \text{ V} = (0,5 + 1,5)0,082 \cdot 300 \rightarrow V = 10 \text{ L}$.
67. Διαλύονται στο νερό $x \text{ mol A}$ και $y \text{ mol B}$.
 $x \cdot 100 + y \cdot 80 = 34$ (1)
 $9,84 \cdot 1 = (x+y)0,082 \cdot 300$ (2).
 Λύνουμε και βρίσκουμε $x = 0,1$ και $y = 0,3$, δηλαδή 10 g A και 24 g B .

$$68. \quad c_1 = \frac{\pi_1}{RT} \quad c_2 = \frac{\pi_2}{RT} \quad c_3 = \frac{\pi_3}{RT}$$

$$n_1 + n_2 = n_T$$

$$\text{ή } c_1 V_1 + c_2 V_2 = c_T V_T$$

$$\frac{\pi_1 V_1}{RT} + \frac{\pi_2 V_2}{RT} = \frac{\pi_T (V_1 + V_2)}{RT}$$

$$2 \cdot 3 + 4 \cdot 4 = \pi_T \cdot 6$$

$$\pi_T = 22/6 \text{ atm} = 11/3 \text{ atm.}$$

69. Αντίστοιχα με την 68.

$$\pi_1 V_1 + \pi_2 V_2 = \pi_3 V_3$$

$$2 \cdot V_1 + 5 \cdot 6 = 3(V_1 + 6)$$

$$V_1 = 12 \text{ L}$$

70. Είναι ισοτονικά, άρα έχουν την ίδια συγκέντρωση στην ίδια θερμοκρασία. Αν x είναι η M_T του B έχουμε:

$$\frac{4,25}{0,1} = \frac{10}{1} \Rightarrow x = 255$$

Γενικά προβλήματα

71. Όσο μεγαλύτερη είναι η αύξηση του σ.β. τόσο μεγαλύτερη είναι η molality και τόσο μεγαλύτερη είναι η ελάττωση του σ.π. οπότε εύκολα έχουμε:

$$(1, \delta) (2, \alpha) (3, \beta) (4, \gamma)$$

72. α. Στα 20 g της γλυκόζης που περιέχει 10% κ.β. υγρασία έχουμε 18 g καθαρής γλυκόζης και 2 g νερού, οπότε συνολικά έχουμε 100 g νερού.

$$\Delta T = 0,50 \frac{18}{180} \frac{1000}{100} = 0,52 \text{ } ^\circ\text{C} \text{ και το διάλυμα βράζει στους}$$

$$100,52 \text{ } ^\circ\text{C.}$$

β. Το διάλυμα έχει όγκο $V = \frac{98 + 20}{1,18} \text{ mL} = 100 \text{ mL}$ και ωσμωτική πίεση:

$$\pi = \frac{0,1}{0,1} 0,082 \cdot 300 \text{ atm} = 26,4 \text{ atm}$$

73. Το νερό έχει μεγαλύτερη τάση ατμών από διάλυμα γλυκόζης 1 Μ. Στις συνθήκες του πειράματος θα εξαερωθεί μεγαλύτερη ποσότητα νερού στο δοχείο που περιέχει το νερό.

$$74. \quad \Delta T_f = 0,2 = k_f \cdot \frac{1}{74} \frac{1000}{250}$$

$$\Delta T_{f2} = 0,9 = k_f \cdot \frac{4,46}{M_r} \frac{1000}{200}$$

$$\Rightarrow \frac{2}{9} = \frac{M_r \cdot 200}{74 \cdot 4,46 \cdot 250} \Rightarrow M_r = 91,67$$

75. Υπολογίζουμε τη p του διαλύματος θεωρώντας ότι περιέχει μόνο ουρία.

$$p = 40,5 \frac{\frac{72}{18}}{\frac{72}{18} + \frac{3}{60}} \text{ mmHg} = 40 \text{ mmHg}$$

Άρα δεν υπάρχει άλλη ουσία.

$$76. \quad \Delta T_f = (6,5 - 4,16) \text{ }^\circ\text{C} = 20 \cdot n_s \cdot \frac{1000}{100} \text{ }^\circ\text{C}$$

$$n_s = \frac{2,34}{200} \text{ mol} = 0,0117 \text{ mol}$$

$$V_{\text{διαλ}} = \frac{100 + 3}{1,03 \cdot 10^3} \text{ L} = \frac{1}{10} \text{ L}$$

$$\pi = \frac{0,017}{0,1} 0,082 \cdot 300 \text{ atm} = 2,88 \text{ atm}$$

77. Υπολογίζουμε τη molality

$$m = \frac{1,04}{0,52} = 2 \text{ οπότε}$$

$$\alpha. p_{\delta} = 30 \frac{\frac{1000}{18}}{\frac{1000}{18} + 2} \text{ mmHg} = 28,96 \text{ mmHg}$$

β. Η μάζα του διαλύματος είναι $(1000 + 2 \cdot 180) \text{ g} = 1360 \text{ g}$

Ο όγκος του διαλύματος είναι $\frac{1360}{1,2} \text{ mL} = 1133,33 \text{ mL}$ και η

$$\pi = \frac{2}{1,133} \cdot 0,082 \cdot 300 \text{ atm} = 43,4 \text{ atm}$$

78. Υπολογίζουμε τα mol της γλυκόζης στο αρχικό διάλυμα

$$12,3 \cdot \frac{550}{1,1 \cdot 1000} = n_{\text{γλυκ}} \cdot 0,082 \cdot 300 \Leftrightarrow n_{\text{γλυκ}} = 0,25 \text{ mol}$$

$$m_{\text{H}_2\text{O}} = (550 - 0,25 \cdot 180) \text{ g} = 505 \text{ g}$$

α. Στο διάλυμα Α έχουμε:

$$\Delta T_f = 1,86 \cdot 0,25 \cdot \frac{1000}{505} \text{ } ^\circ\text{C} = 0,92 \text{ } ^\circ\text{C} \text{ δηλαδή πήζει στους } -0,92 \text{ } ^\circ\text{C}.$$

β. Στο διάλυμα Β έχουμε:

$$p_{\delta} = 30 \frac{\frac{505}{18}}{\frac{505}{18} + \left(0,25 + \frac{10}{180}\right)} \text{ mmHg} = 29,67 \text{ mmHg}$$

79. Τα δύο ποτήρια πρέπει τελικά να περιέχουν δύο διαλύματα με ίσες συγκεντρώσεις. Αυτό δεν μπορεί να συμβεί γιατί το ένα ποτήρι περιέχει μόνο νερό, οπότε όλο το νερό θα μεταφερθεί στο δοχείο Β που θα περιέχει $1200 \text{ g H}_2\text{O} + 0,2 \text{ mol ζάχαρης } (\gamma)$.

80. Όλο το νερό θα φύγει από το δοχείο Α και θα μεταφερθεί στα δύο άλλα δοχεία για να αποκτήσουν την ίδια molality. Για να συμβεί αυτό υπολογίζεται ότι όλο το νερό μεταφέρεται στο πυκνότερο διάλυμα (ποτήρι Β) που τελικά θα περιέχει $1200 \text{ g H}_2\text{O}$ και $0,2 \text{ mol ζάχαρης}$.

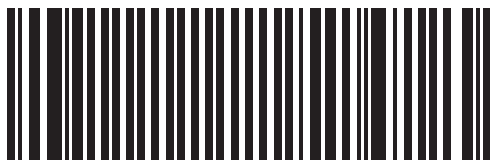
Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός Βιβλίου: 0-22-0298

ISBN 978-960-06-6482-9

(01) 000000 0 22 0298 3